

ZADRUGAR

GLASILO

NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI

VSEBINA:

ZADRUŽNIŠTVO: Zadrúžna misel in delo. — Idealizem v zadrugi. — Vloga in pomen zadrúžništva v narodnem gospodarstvu. — ŽENA IN DOM: Kaj nam prinaša poletna moda? — KUHINJA: Dokler so jajčka dobra in poceni. — VRT IN CVETLICE: Pelargonija. — GOSPODARSTVO: O pridelovanju krompirja. — ČEBELARSTVO: Prestavljanje in narejanje umetnih rojev. — RAZGLEDI: Železarstvo na Gorenjskem. — LEPOSLOVJE: Podobice z bloške planote. — ZADRUŽNI VESTNIK: Nagradna križanka. — Iz uredništva.

Zahvala.

Podpisani Stergar Franc se Vam najiskreneje zahvaljujem za vsoto Din 1352.—, katero ste mi nakazali kot posmrtnino za mojo pokojno ženo.

Stergar Franc,
progovni delavec, št. Janž pri Spod.
Dravogradu

Birma se bliža!

Zato opozarjamo cenj. članstvo, da si ogleda našo bogato izbiro razne svile, kakor crep de Chin (Din 18.—), marocen (Din 26.—), crep satin (Din 45.—) v raznih modnih barvah.

Za dečke razne modne kamgarne od Din 58.— naprej.

Oglejte si tudi našo veliko zalogo otročjih, damskih in moških čevljev!

Drva.

Suha, zdrava, bukova drva so v letošnji pomladi popolnoma razprodana. Kljub prizadevanju nam takih ni bilo mogoče nakupiti. Tu pa tam se dobe še manjše količine drv lanske zimske sečnje, ki so sicer suha, toda močno preperela in jih vsled skrajno slabe kvalitete ne moremo prodajati. Primo-rani bomo odslej imeti na zalogi le drva zadnje zimske sečnje, ki so zdrava, niso pa še povsem suha. To sporočamo članom s prošnjo, da si drva pred nakupom ogledajo, ker kasnejših reklamacij ne bomo upoštevali.

Sol.

Monopolska uprava v Ljubljani že dalj časa nima na zalogi namizne soli, ki smo jo prodajali po Din 3.— za kg, in fine soli po ceni Din 4.— za kg. Dokler ne bo mogoče dobiti namizne in fine soli, bomo prodajali le morsko sol po Din 2.75 za kg, na kar opozarjamo članstvo.

Mlevski izdelki,

---

predvsem koruzna moka in zdrob, se zlasti v pomladanskem času kaj radi pokvariijo. Svetujemo, da hranite to robo odprto, v hladnem, suhem ter zračnem prostoru.

Z A D R U G A R

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Št. 4

Ljubljana, 20. aprila 1937

Leto XIII

France Veber:

Zadružna misel in delo

Vsako pravo delo je obenem le delo človeka. Kjer delo (Arbeit), tam človek in kjer človek, tam delo. Človek in delavec, to pomenja stvarno eno ter isto. Je to prevažno dejstvo, ki zasluži vprav v naši dobi še posebno pozornost. Naša doba rada govori tudi o vrednosti in časti samega dela, ne vé pa še, kakó naj bi to stran dela tudi dejanski utemeljila. Vrednost in čast dela je v vrednosti in časti — človeka, ki dela. Ker je delo, pravo delo značilna poteza svojstveno človeškega življenja, zato gre ono edinstveno mesto, ki ga ima človek v vsem stvarstvu, tudi vsemu pravemu, človeškemu delu. Šele takó postaja odkrita resnična osnovna vrednost vsega pravega dela: ta vrednost dela je dana le z njegovim človeškim, ali bolje rečeno, človečanskim mestom v življenju. In ta vrednost gre nedeljeno vsemu pravemu, človeškemu delu in zato ni prav nič zavisna od posebnega vprašanja, kaj dela v danem primeru ta človek in kaj drugi. Dà, ob tej osnovni, človečanski vrednosti slehernega pravega dela vsako táko posebno vprašanje celó nekam izgine. N. pr. ročni delavec dela kaj drugega nego duševni, vendar oboje delo je ter ostane delo človeka. Takó pa vidimo, da z vida orisane osnovne vrednosti delo celó med tako zvanim ročnim in duševnim delom ni nobene vrednostne razlike.

Seveda ima tudi vsako pravo, človeško delo še svojo posebno vsebino in je po tej vsebini n. pr. znanstveno ali umetniško delo vsekakor višje in vrednejše nego delo kakega obrtniškega vajenca. Toda zdaj je lahko pokazati, da bi bili na napačni poti, ako bi resnično osnovno vrednost človeškega dela merili le po njegovi vsakokratni vsebini. Dà, v takih, vsebinskih ozirih utegne človeka celo žival poljubno prekašati, ker utegne biti recimo močnejša, hitrejša, ostrejša. In vendar žival ne dela, v tem ko je človek v pravem pomenu besede delal že tedaj, ko je bil še na najnižji stopnji svojega razvoja. In šele s tem pravim, čeprav vsebinsko poljubno nizkim človeškim delom se je pričela tudi prava zgodovina na

zemlji. Ali da se povrnem zopet k primeru obrtniškega vajenca: resda je znanstveno ali umetniško delo vsebinsko višje, toda tudi vajenec je človek in ni in ne more biti dela, ki bi le radi svoje vsebinske višine smelo biti v škodo — človeku. Delo „genialnega“ spekulanta je vsebinsko višje nego delo navadnega ročnega delavca, katero pa je vrednejše, za človeka koristnejše?

Prava presoja slehernega dela se mora v prvi vrsti ozirati na njegovo osnovo, namreč človeško vrednost in ne samo na njegovo vsebinsko pomembnost. Kdor človeško delo takó presoja, ne bo nikoli krivičen; kdor pa vidi na delu samo vsebino, je na najboljši poti, da bo hvalil, kjer bi moral grajati in narobe. Zato tudi ne velja stari klic: delo radi dela!, pač pa klic: delo radi človeka, ki dela ali ki mu je to delo kakorkoli namenjeno. Le s takim pojmovanjem dela je v polnem skladu tudi današnje stanovsko gibanje, ki tudi ni osnovano na samem vprašanju prilične vsebinske višine človeškega dela. Tudi tako zvani „nižji“ stanovi se vedno bolj zavedajo svojega človečanskega mesta v družbi in s tem obenem orisane osnovne, človečanske vrednosti vsega pravega dela. To se pravi: tudi današnje stanovsko gibanje ne gleda na delo — vsaj v prvem redu ne — z vida vprašanja, kaj dela ta in kaj drugi, pač pa z vida človeka, ki dela, in z vida njegovih, človeških pravic do življenja. In še to je jasno, da bo samo takemu pojmovanju človeškega dela mogel slediti oni — notranji sporazum med ljudmi, brez katerega ni upanja, da bi človeška družba kedaj zares ozdravela. Torej postaja tem važnejše vprašanje, ali ima z ozirom na tako pojmovanje dela tudi združna misel svoje posebno mesto in kakšno je to mesto.

Združna misel je izrazita gospodarska misel in vprav zato obenem enako izrazita delavna misel. Saj slovi že od nekdaj gospodarsko delo tudi kot najznačilnejši primer vsega človeškega dela. In zato je na dlani vprašanje, kakó naj pojmuje delo in njegov pomen z vidika same združne misli. V tej zvezi pa zadošča že spoznanje, da se združna misel ne bori za gospodarstvo radi gospodarstva, pač pa radi — človeka, z ozirom na katerega je tudi gospodarstvo le sredstvo. Združna misel zbira gospodarske sile, ker zbira ljudi, ki naj jim bodo one sile le v posebno, gospodarsko pomoč. O tem sem razpravljal že na drugih mestih in mi je zdaj le to dodati, da gre zato tudi združni misli v prvem redu za gori orisano osnovno, človečansko vrednost in ne za samo vsebinsko pomembnost človeškega dela. Tudi z vida združne misli gospodarsko delo služi in naj služi človeku in ne človek gospodarskemu delu; zato združna misel tudi podrejuje proizvodnjo potrošnji in ne potrošnje proizvodnji. Odtod tudi znani boj združne misli proti vsakemu

skrajnemu gospodarskemu individualizmu (kapitalizmu) in kolektivizmu (socializmu), kjer se daje prvo mesto že samemu gospodarstvu, človeku pa zadnje. To se pravi: na gospodarskem polju uresničuje samo združna misel tako pojmovanje dela, kakor ga zahteva že sama narava človeka in nje razmerje do „dela“.

Tega važnega dejstva ne morem dovolj močno naglasiti. Še to moramo pomniti, da je vprav gospodarsko delo tudi stvarno res najizrazitejši in najjasnejši primer dela. Sleherno pravo delo je toliko kakor zavestna priprava sredstev za določene življenjske namene. Že na drugih mestih pa sem mogel poudariti, da je gospodarstvo vsekakor osnovno in pglavitno sredstvo človeškega življenja. Iz vsega tega pa zdaj nujno sledi, da je gospodarsko delo obenem osnovno in pglavitno delo človeka. In če smo gori videli, da nam samo združna misel pomaga do posebnega pravilnega pojmovanja gospodarskega dela, tedaj lahko zdaj še to dostavim, da postaja takó združna misel važna za enako pravilno pojmovanje vse, tudi izvengospodarske delavnosti. Ko bodo zmagali pravi pojmi na polju osnovnega in pglavitnega človeškega dela, tedaj se tudi ostala človeška delavnost takemu pravemu gledanju ne bo mogla več dolgo upirati. To se pravi: ko bo zmagalo orisano človečansko pojmovanje gospodarskega dela, tedaj bo samo to pojmovanje vedno bolj stopalo v ospredje tudi povsod drugod, koder človek „dela“, n. pr. tudi v znanosti, umetnosti in celó sami — politiki. Po tej pa vrši združna misel, katera edina pripravlja vse to ob gospodarskem delu, naravnost univerzalno, vsesplošno nalogo delovne vzgoje človeštva!

Omenil sem že, da nam je v prvi vrsti potreben oni notranji sporazum med ljudmi, brez katerega ne moremo pričakovati korenitega ozdravljenja človeške družbe. Pokazal sem nadalje, da bo tak notranji sporazum šele takrat mogoč, ko bo ob vsem delu človeka odločala samo njegova osnova, človečanska vrednost in ko se bo tudi vse drugo na delu presojalo samo z vida te vrednosti. In končno sem pokazal, da dobiva tako pojmovanje dela samo po združni misli svoje dejansko uresničenje in zato tudi eksekutivno veljavo. Sklep: samo združna misel pomenja dejansko, eksekutivno pot do zaželenega in potrebnega notranjega sporazuma med ljudmi, stanovi in narodi.

Idealizem v zadrugi

V februarski številki našega „Zadrugarja“ smo pisali o dobrih vplivih, ki jih ima združevanje v zadrugah na miselnost članov. Ugotovili smo, da istovetnost njihovih interesov in dejstvo, da v zadrugah ni medsebojnega izkoriščanja, temveč le vzajemna pomoč, izključujeta momente, ki navajajo na sebičnost. Vendar ne more v zadrugi jačanje čuta vzajemnosti in vzbujanje medsebojnega razumevanja vedno in docela zatreti kali egoizma, ki jih je vcepila ljudem deloma že narava, pa tudi današnja družba z brezobzirno tekmo za dobičkom.

Toda sebičnost člana sme samo do združnega praga. Člani se sicer zatekajo v zadrugo s sebičnim namenom, t. j., da bi ceneje nabavljali življenjske potrebščine. Egoističen ostane tudi odnos zadruge kot celote do nezadružnega sveta, a tudi ta odnos mora biti plemenit. V sami zadrugi pa za egoizem ni prostora, ker gre vsikdar, pa naj bo izražen še v tako blagi obliki, na škodo celote, ki se je prav v zadrugi hotela zavarovati pred sebičnostjo.

Zato se zahteva od vsakogar, ki se je včlanil v zadrugi sicer morda iz sebičnih razlogov, docela nesebično sodelovanje. Zase ne sme zahtevati nikakih izjem, temveč le to, kar zadruga v splošnem nudi vsakemu članu.

Da bi član mogel povsem objektivno presoјati, kaj mu more in mora zadruga nuditi, je potrebno, da se seznani ne le s predpisi zadružnih pravil in pravilnikov, temveč tudi z namenom, z nalogami in cilji zadružništva, ki ni samo pokret za zaščito gospodarskih interesov posameznika, temveč pokret, ki stremi za preosnovo družbe v celoti in je torej istočasno pomemben socialni pokret, ki združuje v sebi tudi kulturne, moralno-vzgojne in v nekem pogledu celo politične težnje. Kakor hitro je član dobro poučen in kakor hitro pravilno pojmuje zadružništvo, potem mu ni težavno uvideti, da so v ospredju njegove dolžnosti in da so šele na drugem mestu njegove pravice. V zavednem zadrugarju je torej egoizem potisnjen v ozadje in se v zadrugi udejstvuje le za skupnost, ker je pač deležen zaščite v vzajemnem sodelovanju in v skupnih uspehih v smislu gesla: „Vsi za enega, eden za vse“.

Za človeka, ki živi in dela po navedenem geslu, bomo sigurno lahko trdili, da je dober. To pa je za člane zadruge pogoj, da se lahko in upravičeno imenujejo zadrugarji.

Dobre zadruge in njenih uspehov si ne moremo misliti brez idealizma. Član, ki pristopa v zadrugo brez idealizma, ne more biti dober zadrugar, še manj pa dober njen funkcionar. Kdor vidi v zadrugi samo sebe in svoje koristi, zadrugarjem ne bo storil uslуг. Kdor ni

zmožen doprinesti za skupnost nikake žrtve, tudi ni upravičen, od skupnosti zahtevati zaščite in podpore. Kdor od skupnosti samo jemlje in ji ničesar ne daje, je parazit, ki v zadrugo ne spada.

Mnogi se premalo zavedajo pomena svoje udeležbe v zadrugi in jo tolmačijo preveč enostransko. Ničesar ne more posamezen član v zadrugi ukreniti, da bi njegovo delo ne imelo odraza na združno skupnost. Karkoli stori član na škodo zadruge, je storil v svojo škodo, v kolikor pa je prispeval koristnega, je koristil istočasno sebi.

Zadruga lahko uspeva in je lahko koristna samo, če se sebični razlogi, ki so privedli do ustanovitve zadruge, v njenem področju podredijo interesom skupnosti in ko se v članstvu ustali prepričanje in utrdi vera v pravilnost našega nujnega socialnega odnosa, ki ga izražamo s kratkimi besedami: Ne „jaz“, temveč „mi“!

Vloga in pomen zadružništva v narodnem gospodarstvu

Nedavno (16. 2. t. l.) je imel v Klubu trgovskih akademikov v Ljubljani univ. prof., dr. Andrej Gosar o tem vprašanju zanimivo predavanje. Razvijal je sledeče misli:

Zadnje čase stopa vedno bolj v ospredje ideja res pravega narodnega gospodarstva. Z drugimi besedami, gre za podružabljenje gospodarstva, za to, kako vse gospodarstvo postaviti v službo celote. Kakšno vlogo bo pri tem imelo zadružništvo? Nekateri menijo, da naj bi bila zadružna ideja podlaga novega družabnega in gospodarskega reda (zadružna država). Drugi prisojajo zadružništvu sicer ožji pomen, vendar mislijo, da bi bilo mogoče vsaj vse gospodarstvo organizirati in preurediti na zadružni osnovi. Najvažnejši med temi, Francoz Charles Gide, ideolog konsumnega zadružništva, govori v programu konsumnega zadružništva za odpravo dobička in vlado konsumentov. Proizvodnja naj se v bodoče organizira po potrebah in ne radi dobička, vodstvo industrije naj preide iz rok kapitalistov v roke konsumentov. To je neizvedljivo.

Drugi razlog, zaradi katerega je vprašanje o vlogi in pomenu zadružništva v narodnem gospodarstvu važno, so težke razmere, ki je vanje naše zadružništvo, zlasti kreditno, zabredlo. Tudi to dejstvo nas sili, da si natančneje ogledamo, kakšna je prava vloga in pomen zadružništva v narodnem gospodarstvu.

Za presojo tega vprašanja pa je najvažnejše pravilno pojmovanje zadružništva. Vedeti moramo, kaj je zadružništvo in v čem je njegovo pravo bistvo. Zadruge so predvsem zgolj pomožne gospodarske ustanove, ki nimajo svojega lastnega gospodarskega cilja. Njih pravi

namen je, pomagati članom v njihovem zasebnem pridobitnem ali potrošnem gospodarstvu.

Nato je predavatelj prešel na narodno gospodarsko vlogo in pomen poedinih vrst zadružništva, ki ga je razdelil na sledeče skupine: produktivno in prodajno, konsumno in kreditno zadružništvo.

Produktivno zadružništvo, bi človek na prvi pogled mislil, ima najvažnejšo vlogo, kar pa ni res, ker so baš tu največje težave in razmeroma najmanj uspeha. Posebno v poljedelstvu in obrti, kjer je mnogo samostojnih gospodarstev, se zdi, da je pravo podružabljenje gospodarstva brez produktivnih zadrug nemogoče. Še najbolj uspevajo razne poljedelske zadruge, ki vežejo posamezna gospodarstva samo na ozko področje (n. pr. mlekarske zadruge in sl.), drugače pa ostane kmet samostojen gospodar. Le to je pri obrtnikih največja težava, ker izgubijo z vstopom v zadrugo (n. pr. mizarske, čevljarске in dr. zadruge) v največji meri svojo samostojnost. Te zadruge uspevajo radi tega tako pri nas kot drugje slabo. Nekoliko laže je pri delavstvu, ker je delavec tudi sicer popolnoma odvisen. Zato je laže dober zadrugar (n. pr. Kroparska zadruga).

Da bi produktivne zadruge mogle prevzeti velika industrijska podjetja, oziroma bolje, da bi se ta podjetja mogla snovati in organizirati v obliki zadrug, si seveda ne moremo tako lahko misliti. Skratka, produktivno zadružništvo ne more prevzeti vsega gospodarstva, ker je to že po naravi zadružništva nemogoče, je pa lahko zelo važen korektiv v njem.

Zelo zanimivo je bilo poglavje o konsumnem zadružništvu. Predavatelj je zaporedno obdelal naloge in značaj konsumnega zadružništva. Nato je objasn timer obseg in meje ter končno pomen konsumnega zadružništva.

Konsumno zadružništvo je po svojem postanku in izvoru predvsem obrambena gospodarska organizacija malih siromašnih odjemalcev oz. konsumentov proti izkoriščanju s strani trgovcev in je najvažnejši regulator cen. Njegova naloga je namreč, da nabavlja svojim članom glavne življenjske potrebščine neposredno pri producentih ter na tak način izloča nepotrebno vmesno trgovino, ki blago samo podražuje. Nemški statistiki so izračunali, da znaša pribitek k cenam, povzročen od vmesne trgovine, od 20 do 100%. V Združenih državah so leta 1912. dognali, da je prišlo od 146 milijonov dolarjev, ki so jih potrošili v New-Yorku za jajca, mleko, krompir in čebulo, v roke prvotnim producentom (kmetom) samo 50 milijonov.

Zlasti večji konsumi, ki kupujejo na debelo, laže zalagajo z dobrim blagom svoje člane po razmeroma ugodnih cenah, vsekakor ugodnejših, kakor jih more nuditi mali trgovec, ki je primoran kupovati pri grosistu. Razumljiva je zato neizprosna borba trgovcev

proti konsumnemu združništvu; toda kakor je privatni trgovini v interesu konsumentov nujno potreben korektiv konsumnega združništva, prav tako je tudi temu nujno potrebna tekma zasebne trgovine, da se ne pobirokrati.

Kot poslednjo vrsto pa je obdelal predavatelj kreditno združništvo, kjer je posebno poudaril, da je za pravilno oceno vloge in pomena kreditnih zadrug važno, da so tudi te le pomožne gospodarske ustanove, ki nimajo samostojnega pridobitnega cilja. Pravi cilj in namen kreditne zadruge je, da zbira od svojih članov odvišni denar po kolikor mogoče nizki obrestni meri in ga drugim svojim članom za njihove najnujnejše gospodarske potrebe prav tako ugodno posoja.

Znaten del gospodarstva se ne more danes poslužiti dragega kredita, ki ga lahko uporablja industrija in trgovina, kajti kmečko gospodarstvo na primer ne more niti v rednih razmerah za daljšo dobo najemati bančnega kredita, ker ne more biti nikdar tako vsestransko izracionalizirano, da bi moglo plačevati tako visoko obrestno mero kot industrija ali trgovina. Torej je glavni pomen kreditnega združništva v tem, da skuša združiti ljudi v svrhu kreditne samopomoči, zbira razpoložljiv denar gospodarsko šibkejših slojev ter jim na drugi strani nudi cenena posojila. S tem cenenim kreditom pa lahko omogoča in olajšuje razna narodno gospodarska in socialno važna podjetja in akcije, na pr. finansiranje konsumnega združništva, reševanje stanovanjskega vprašanja, notranjo kolonizacijo itd.

Kreditno združništvo je torej velevažen narodnogospodarski in socialni činitelj. Je pa zanj bistven pogoj, da se kapital, zbran po kreditnih zadrugah, ne porabi v zgolj pridobitne ali celo spekulativne namene, temveč mora iti v prave, zares združne namene. V tem oziru je potreben v sodobnem združništvu precej temeljit preokret nazaj v pravo združno smer.

Ob zaključku je predavatelj naglasil, da je združništvo le ena, svojevrstna oblika gospodarskega življenja. O tem, da bi vse gospodarstvo in vse družabno življenje pozadružili, ne more biti govora. Zlasti pa je prazno misliti, da bi na ta način organizirano gospodarstvo že samo radi te svoje oblike služilo celoti; kajti tudi v pozadruženem gospodarstvu bi ostali vsi problemi, ki nas sedaj tarejo. Vsaka še tako popolna združna organizacija je namreč vedno le enostranska zastopnica svojih članov, torej le ene skupine ljudi. Tudi dejstvo, da smo vsi konsumenti, da spadamo vsaj glede najvažnejših življenjskih potrebščin vsi v isto skupino, ne koristi mnogo. Za mnogo ljudi je namreč važnejša njihova producerska funkcija in jih radi tega ne bi bilo mogoče nikdar prav včleniti v enotno konsumno organizacijo.

Pač pa ima zadružništvo velevažen pomen za dobro in zadovoljivo ureditev modernega gospodarstva. Je namreč edina in najvažnejša dosledno samoupravna gospodarska organizacija in prav zaradi tega najboljša šola, da se ljudje pripravijo za naloge, ki jih čakajo v samoupravni organizaciji vsega narodnega gospodarstva. Razen tega ima zadružništvo velik vzgojni pomen, ker uči ljudi, da mislijo pri svojem delu tudi na skupne gospodarske koristi. Pravi zadrugar ni nikdar tako izrazito prežet zgolj dobičarskega duha kot je to navadno pri kapitalističnem deležniku velikih podjetij.

* * *

K izvajanjem spoštovanega predavatelja pripominjamo: Orisal je stvarno pomen zadružništva in mu v večini točk moramo pritegniti. Vendar se nam zdi, da v marsičem gleda na zadružništvo nekako skeptično. Ne moremo se za sedaj spuščati v kritiko glede na tostrana njegova naziranja, glede produktivnih zadrug pa moramo ugotoviti netočnost, da bi le-te načeloma ne mogle prevzeti velikih industrijskih podjetij, oziroma da bi se ta podjetja ne mogla osnovati na združni podlagi.

Ne smemo namreč pozabljati, da taka združna podjetja že obstojajo. Švedska n. pr. ima velike združne tovarne žarnic, gumijastih izdelkov, margarine, surove svile, čevljev, usnja etc. V l. 1935. je znašala vrednost lastne združne proizvodnje 1 milijardo 200.000 Din. Podobno velja to za Dansko, Nemčijo, Češkoslovaško, Švico, da ne govorimo o Angleški, kjer razpolaga zadružništvo ne samo z ogromno lastno industrijsko produkcijo, nego tudi z velikanskimi plantažami čaja, kave itd. ter celo — z lastnim prekomorskim brodom. —

Zadružništvo torej tudi v tej smeri ne pozna mej.

ŽENA IN DOM

Kaj nam prinaša poletna moda?

Bolero, kmetška obleka, lahke sportne in bogate svilene obleke.

Bolero spada med bolj praznične obleke. Jopica sega lahko do pasu, se vstavi lahko pred pasom ali se podaljša preko njega. Čipkasta vestica in ovratnik, ki se nosi pri boleru, učinkuje zelo sveže in mladostno. Sploh je cela obleka bolj primerna za mlajše ljudi.

Kmetška obleka (dečva) se hoče letos skrajno brezobzirno uveljaviti! Lansko leto je bila zadovoljna, da smo sprejele njen kroj in nam je dala v izbiri blaga in vzorcev popolnoma svobodne roke.

Letos diktira moda za kmetsko obleko svoje vzorce. Moderno blago za te obleke je drobno vzorčkasto, žive poletne barve so izoblikovane v majhne kvadratke. Iz teh živahnih barv veje vroče poletje, hlad zelenih gozdov, veselje pisanih travnikov, neizmerna lepota Jadranskega morja. Res, po vsem tem se vzbudi v človeku hrepenenje, ko blede z očmi po morju teh barv. Ko sem si pred dnevi ogledala v naši združni trgovini zalogo poletnega blaga in so razložili pred menoj vso to stotino vzorcev tega pisanega blaga, drugo lepše od drugega, sem doživela take vtise.

Tuja modna poročila oznanjajo letos kmetsko obleko v vseh večjih kopališčih in letoviščih. Na letoviščih čuti človek posebno potrebo biti zase in za druge mlad. Kmetska obleka je mladostno oblačilo in vendar ne tako, da bi ga lahko nosile samo mlada dekleta. Sleherna žena ga lahko nosi, samo vzorci blaga za starejše gospe ne smejo biti preživahni, ker jih to dela starejše.

Kmetske obleke so tako napravljene kakor lani. Za mlada dekleta je vedno lepo, če imajo pod modrčkom belo bluzo in h krilu bel predpasnik. V splošnem pa je učinek kmetske obleke najlepši, če je vsa iz enega blaga: krilo, modrček in rokavčki. Predpasnik mora biti pri teh modernih živahnih vzorcih vedno iz temnejšega blaga.

Blago za kmetske obleke dobimo v združni trgovini v dveh kvalitetah: svileni in cefirasti. Cefir se lepo pere in ko je zlikan, je kakor svilna. Peremo lahko tudi svilo, toda samo takrat, kadar je obleka umazana, dočim peremo cefir tudi takrat, kadar si zaželimo svežosti.

Boljše obleke se bodo nosile iz svile, krepa, delena in drugih primernih tankih blagov. Tudi v boljši kvaliteti blaga opazimo letos precej živahne vzorce. Glavni okrasek obleke je še vedno v rokavih in spodnjem delu krila, ki mora biti pri tankem svilenem blagu zelo valovito.

Pri nas v trgovini so dobili za take poletne obleke jako lepe vzorce. Rožaste, pikčaste, črtaste; sami najmodernejši vzorci, ki jih letos predlaga moda.

Sportne obleke se bodo kakor vsako leto tudi veliko nosile, če jih ne bo dečva preveč spodrinila. Nekatere ženske so kakor ustvarjene za sportna oblačila in se v drugačnih ne počutijo dobro. Pri obleki pa gre vedno predvsem za občutek. Marsikatero mlado dekle izgleda v luksuzni obleki starejša kakor je v resnici. In če to sama uvidi, potem se raje drži sportnih oziroma preprostih oblek in polaga večjo važnost na vrednost blaga.

Sportne obleke so preproste. Čim bolj preproste, tem lepše. Delamo jih iz platna, cefirja, frotirja, pikeja i. t. d. Tudi s te vrste blagom je domača prodajalna zelo dobro založena. Vsi vzorci so okusno izbrani.

Se je otroška moda kaj spremenila?

Otroška moda se tako počasi spreminja, da ni niti opaziti. Otrok potrebuje kratko in ohlapno oblačilo. Oblekce majhnih punčk so še vedno najlepše s kratkim životkom. Fantazija teh životkov je zelo velika. Na sto različnih načinov je lahko ukrojena. Krilce mora biti široko, nabrano ali nagubano. Kompletna pa je taka oblekca le, če ima punčka hlačke iz enakega blaga. Hlačke ne smejo gledati izpod krilca. Napravljene so lahko na elastiko ob nogici ali pa na poldrug cm širok pašček, v katerega so hlačke nabrane. Če je oblekca okrašena s kakim vbodom, potem je lahko tudi pašček na hlačkah.

Otroške oblekce so še vedno najlepše iz drobno rožastega ali pikčastega blaga. V domači trgovini imamo izredno lepo blago za take oblekce. V prodajalni sicer trdijo, da je tisto blago namenjeno za damsko perilo, toda otroška oblekca ne bi mogla biti lepša iz nobene drugega blaga.

K poletnim oblekam tudi poletne čevlje!

Prav tako kakor si telo zaželi v vročih dneh lahko obleko, si želi tudi noga lahkih čevljev. Noga je tisti del telesa, ki ga, če ne živimo zunaj na kmetih, sonce le malokdaj obsije. Posebno prihaja v poštev stopalo, ki se v vročini tako rado znoji. Če znoj na nogi vsled zaprtega čevlja ne more izhlapevati, se vname koža, kar je zelo neprijetno. Zato je treba porabiti poletni čas, ko je toplo, da tudi noga dobi dovolj zraka, če že ne more dobiti sončnih žarkov. Poletni čevlji niso dragi in kdor zna nanje paziti, da jih ne nosi v slabem vremenu ali na izlete ter morda celo v hribe, jih ima lahko po več let en sam par. Toda le malo je ljudi, ki bi znali čevlje ohraniti dolgo lepe. Ko pride jesen, nosijo čevlje tako dolgo po dežju in blatu, da popolnoma razpadejo. Drugo leto je pa jok in stok, ker sredstva ne dopuščajo nabaviti si drugih.

K finim svilenim oblekam nosimo čevlje semiš z visoko peto. Visoko peto, ker je moderna in drugačnih čevljev sploh ne dobimo, vendar bi se lepi nizki prav tako dobro nosili. K sportnim oblekam se nosijo čevlji s pol visoko peto, lahko pa tudi z nizko. Prav na čevlje z nizko peto sem imela namen opozoriti. Le malokatera ali pa nobena trgovina v naših krajih se ne more ponašati, da ima lepe čevlje z nizkimi petami. To, kar vidimo danes po izložbah, je sicer vse moderno, toda kar je moderno ni vse lepo! Ti čevlji nimajo nobene elegance. Pete so široke in ženska hodi v njih kakor moški. Čevlji zadružne trgovine pa so drugačni. Usnje je fino, čevlji so lepo izdelani, po sredi prednjega dela prešiti, kar napravi nogo majhno; peta je pravilno široka in nekoliko višja od tistih, ki jih vidimo v drugih izložbenih oknih. V takih čevljih ni ženska samo elegantna,

temveč tudi fino napravljena, seveda, če je tudi drugo, kar ima na sebi, v skladu s čevlji. Po navadi niso čevlji nikdar v skladu z obleko. Plašči prenesejo skoro vsi čevlje z nizkimi petami, dalje vsi kostimi in nekatere sportno napravljene volnene obleke. Poleti jih imamo samo za deževne dni ali za daljše sprehode.

K lahkim poletnim oblekam ali kmetiskim oblekam se nosijo lahki poletni čevlji v beli ali drugačni barvi. V poletnih čevljih je letos precej velika razlika. Obutev je dobila nekako resnejšo noto, nič več načičkanih sandal, vsiljivih in neokusnih aplikacij na čevljih. To, kar so izbrali za poletno obutev v naši zadružni trgovini, je res okusno, obutev ustreza vsem estetskim in higijenskim zahtevam.

L. Megličeva.

KUHINJA

Dokler bodo jajčka dobra in poceni

Otroški narastek:

V lončku zmešamo malo masla (4 dkg) in dve žlici moke ter dodamo četrta litra mleka, dve žlici vanilijevega sladkorja in malo limonovih ali oranžnih lupinic. Ko je tekočina dobro umešana, jo postavimo na vroč štedilnik in jo mešamo, dokler ni zgoščena. Nato jo postavimo vstran in še mešamo. Ko je ohlajena, ji dodamo 4 stopene rumenjake in sneg štirih beljakov ter narahlo zmešamo. Mešanico zlijemo v dobro namazan model in pečemo dobre četrte ure.

Jabolčni puding:

Pol kg jabolk, osminko sladkorja, osminko masla, eno jajce, 35 dkg moke in pol žličke pecilnega praška.

Jabolka olupimo, zrežemo na tanke lističe in jih položimo v dobro namazan pečenjak in potresemo s sladkorjem. Maslo in par žlic sladkorja dobro umešamo in dodajamo polagoma dobro stepen jajček. Moko in pecilni prašek zmešamo skupaj, jo dodajamo maslu skozi sito in dobro utepamo. To mešanico, ki mora biti precej trda, razmažemo po jabolkah. Pečemo v pečici približno 50 minut.

Sirovi zapognjenci:

Četrta kg surovega masla, prav toliko sira (skute), dalje četrta kg moke in dve celi jajci. Iz tega napravimo gladko testo in ga pustimo počivati eno uro. Nato ga pregnetemo in zopet pustimo počivati eno uro. Testo nato razvaljamo v 1 cm debelo plast in ga razrežemo v 8 cm velike kvadrate. Koščke testa zapognjemo na polovico in jih spečemo v dobro namazanem pečenjaku v srednje vroči pečici. Ko so pečeni, jih malo odpremo, napolnimo z marmelado in potresemo s sladkorjem. Iz te količine dobimo do 50 komadov peciva, ki se drži več dni.

Ameriška torta iz kisle smetane:

Dvema stepenima jajcema počasi dodajamo čajno skodelico sladkorja. Posebej mešamo skodelico kisle smetane in pičlo konico jedilne sode, dokler ni lepo

spenjeno. Smetano primešamo jajčku in dodamo še malo vanilije. Moki zamešamo dve žlički pecilnega praška in malo soli ter jo dodajamo z neprestanim mešanjem prejšnji mešanici, tako da siplje polagoma skozi sito, nakar zlijemo v namazan model za torte in pečemo 45 do 60 minut. Poceni in hitro pripravljena torta.

Mandeljnovi rogljički:

Potrebuje: 25 dkg moke, 15 dkg presnega masla, 8 dkg olupljenih in zribanih mandeljnov, 5 dkg navadnega sladkorja, 10 dkg vanilijevega.

Iz navedene količine napravimo na deski hitro testo in ga pustimo počivati eno uro. Testo razrežemo potem na 50—55 komadov, izoblikujemo male rogljičke ter jih položimo ne pretesno na pomazan pekač. Pečemo jih v srednje vroči pečici 10—12 minut. Pečeni rogljički morajo ostati beli. Še vroče povaljamo v vanilijevega sladkorju in jih postavimo hladit. Topli niso dobri, ker so krhki. Najboljši so po nekoliko dneh.

Čajno pecivo iz beljakov:

Potrebuje: 6 beljakov, 12 dkg sladkorja, 12 dkg moke in 6 dkg presnega masla.

Maslo, moko in sladkor mešamo skupaj in dodamo sneg 6 beljakov. Pečemo v ozkem, dobro namazanem modlu. Drugi dan zrežemo na rezine, povaljamo v sladkorju in vtaknemo še malo v pečico, da se zarumene.

Ocvrti kruhki:

Bel kruh narežemo v približno centimeter debele koščke. V skledici s širokim dnom stepemo jajce in malo mleka, kateremu smo dodali malo ruma. V to pomočimo kruhke in jih svetlorumeno ocvremo na maslu, masti ali olju.

L. M.

VRT IN CVETLICE

Josip Strekelj:

Pelargonija

Zaradi trajnosti cvetenja in lepote so poleg fuksij najbolj priljubljene pelargonije (žeravice, gorečence). Najsibo na oknu, balkonu ali vrtni gredici, povsod jo najdemo med drugimi sestrami na prvem mestu. Kakor vse druge cvetlice, ki ne prenašajo naše zime, je tudi pelargonija hčerka toplih krajev. Prinesli so jo iz južne Afrike. Pelargonij je več vrst in nešteto sort. Zaradi njenih vrlin v cvetenju in krasnih barv vzgajajo umetni vrtnarji vedno nove sorte. Izmed raznih vrst, so najbolj priljubljene sledeče:

1. **Pasaste** (*Pelargonium zonale*), ki se odlikujejo z enojnim ali s polnim cvetjem, nekatere izmed teh sicer z manjšim cvetjem, zato pa z raznobarnim listjem.
2. **Bršljanika** (*Pelargonium peltatum*) z bršljanu podobnim listjem, ki brez opore raste viseče navzdol.

3. Velikocvetne ali angleške pelargonije (*Pelargonium grandiflorum*); te imajo močno nazobčane liste, cvet pa velik, raznobarven in podoben mačeham.

4. Ne zaradi cvetja, temveč zaradi prijetnega duha, je pri nas priljubljena še vedno rožnata pelargonija ali roženkraut (*Pelargonium roseum*).

5. Kakor pri nas roženkraut, je v južnih krajih naše domovine obrajtana pritlična, malolistnata, sicer z malimi drobnimi cveti, pa prijetne vonjave cimetova pelargonija (*Pelargonium odoratissimum*).

Ko so cvetlice prejemale od stvarnika razne dobrine, so bile tudi pelargonije različno obdarovane. Bršljanke, velikocvetne in večina pasastih so prejele veliko in lepo cvetje, nekatere pasaste pa namesto tega lepo, raznobarvno listje; roženkraut in cimetova pelargonija pa samo močan in prijeten duh, ki se najbolje ujema z nageljnom, kar nam potrjuje narodna pesem.

Za ljubitelja je najuspešnejša vzgoja pelargonij s potaknjenci, ki jih pripravimo v dolžini 5—10 cm dolge. na spodnji strani jih gladko odrežemo tik pod popkom in liste, kolikor bi segali v zemljo, odstranimo. Sadimo jih od pomladi do avgusta v peščeno zemljo. Posodo z nasadom postavimo na toplo in zasenčimo. Zalivamo zmerno s toplo vodo, ker prevelika moča in mrzla voda povzročita gniloobo. Ko se po štirih tednih ukorenijo, kar spoznamo po rašči, jih posamič posadimo v težjo zemljo v male lončke. Ker so potaknjenci teh cvetlic zelo vodeni, jih pred saditvijo pustimo eden do dva dni, da ovenejo. Taki — lačni — se rajši primejo.

Nekatere sorte doprinesejo tudi seme, pa iz semena vzgojene pelargonije cveto šele v naslednjem letu. Ker se navadno izprevržejo v manjvredne sorte, se tega načina razmnoževanja ne poslužujemo.

Zaradi bujnega cvetenja in rašče izčrpajo pelargonije zemljo popolnoma. Vsled tega jim moramo med letom gnojiti. Enostransko gnojenje z navadno gnojnico, ki vsebuje po večini dušikove snovi, pospešuje rast, ne pa cvetenja. Zaradi tega dodamo tej superfosfat, ali pa pripravimo gnojnico iz golobjeka ali kurjeka, ki vsebuje tudi fosforno kislino v zadostni množini. S tem gnojimo zmerno po enkrat v tednu ali vsakih 14 dni.

Pelargonije niso izbirčne za lego, dasi jim je vzhodna najljubša. Ako so v lončkih na južni legi, se posode preveč segrejejo, da korenine odmrjejo. Da se pred to nezgodo zavarujemo, postavimo lončke v zabojček ter vmesne prostore zapolnimo s šoto ali z jelovo žagovino, ali pa jih posadimo kar v zabojčke.

Za okras oken, balkonov in verand so pelargonije najpripravnejše cvetlice, same zase ali pokončne, v zvezi z visečimi bršljan-

kami, ali v zvezi z belimi in modrocvetočimi petunijami in zvončnicami, ali z visečimi nageljni. Prav tako imajo bršljanke kot viseče rastline v žičnih košaricah prednost pred drugimi lepotičnimi rastlinami. Tudi na prostem, na vrtu v skupinah, v enotni barvi učinkujejo. Porabljajo jih tudi za obrobke.

Na prosto jih najuspešnejše sadimo v lončkih, da jih zakopljemo 2 do 3 cm pod površje. Ko nastopi mraz, jih prenesemo v prezimovališče v lončkih, ker tako vzdrže najboljše zimo. Težje ohranimo do spomladi zdrave in žive, če so v jeseni presajene iz proste grede.

Najprimernejša toplina v prostoru, kjer prezimujejo pelargonije, je $+5^{\circ}\text{C}$. Angleške in tiste s pisanim listjem potrebujejo nekaj več toplote.

Obrezovanje odmrlih ali živih delov pozimi je škodljivo. Vsled rane se izcimi gniloba, ki navadno uniči celo rastlino. Prav zaradi tega ne smemo trgati suhega listja pozimi, temveč odstriči na kratek del peclja. Zalivamo pa le toliko, vselej z ogreto vodo, da je zemlja vlažna. Spomladi, ko začno odganjati, jih presadimo in obrežemo, da se razkošatijo. V maku, ko jih polagoma na zraku utrdimo, jih spet prenesemo na določeno mesto v okras hiše in okolice.

GOSPODARSTVO

Ing. Jože Černe:

O pridelovanju krompirja

Čas za saditev krompirja je tu. Med raznimi okopavinami zavzema krompir brezdvomno zelo važno mesto; za našega malega človeka je bil že od nekdaj nenadomestljiv pridelek.

Pridelek krompirja je pri nas še zelo majhen. V drugih, gospodarsko naprednejših državah, pridelujejo na isti površini mnogo več krompirja kot pa mi; pa ne vsled tega, ker so drugod ugodnejši pogoji ali vsled tega, ker imajo boljšo zemljo, temveč zato, ker posvečajo pridelovanju pač mnogo več pažnje kot pa pri nas.

Količina pridelka krompirja je odvisna od raznih okolnosti. Zemlja mora biti propustna, dovolj suha, dobro prezračena in zadosti gnojena. Krompir uspeva skoraj na vseh zemljah, na peščeni, ilovnati, glinasti, pa tudi na barski. Na težkih zemljiščih pa krompirju škodujejo preobilne padavine, ker se voda ne more zadostno odtekat.

Zemljišče mora biti pravilno obdelano. Njivo, ki hočemo na njej saditi krompir, najboljše preorjemo že v jeseni.

Če pa orjemo spomladi, ne smemo orati, dokler je zemlja še mokra. Ako orjemo težko, mokro zemljo, brazde ne razpadejo; ko pa se posušijo, postanejo zelo trde in jih težko razdrobimo. Zato moramo paziti, da orjemo vedno takrat, ko se je zemlja primerno osušila. Zemlje tudi ne smemo orati, ko je presuha. Ako je glinasta zemlja suha, jo zelo težko preorjemo, peščena zemlja pa se izorana še bolj izsuši.

Na močnih zemljiščih se priporoča globoko oranje; globoko obdelana zemlja rastlini v marsikaterem oziru zelo koristi. Taka zemlja vsrkava za časa deževja večje količine vode, ki se nabirajo na spodnji nepropustni plasti, odkoder zamaka zemljo polagoma in enakomerno proti površini. Taki zemlji suša mnogo manj škoduje kot plitvo obdelani.

Z globokejšim obdelovanjem tudi poglobimo rodovitno plast zemlje. V taki zemlji se rastlinske korenine močno ne zrastejo in laže prodirajo; zato pa najdejo tudi več hrane in pridelki so vsled tega znatno boljši kot pa na plitvo oranih.

Pridelek krompirja je v veliki meri odvisen od semena samega. Predvsem je potrebno, da uporabljamo za saditev le dober in zdrav krompir in da krompir za seme stalno izmenjavamo in sicer vsaj vsaka tri do štiri leta. Ako tega ne storimo in uporabljamo vedno isto seme, začne pridelek znatno pešati, pa tudi okus krompirja samega je slabši.

Krompir, ki smo ga pripravili za seme, moramo pred saditvijo še enkrat dobro prebrati in vzeti za saditev samo zdrave gomolje. Na krompirju se rade pojavijo različne bolezni, ki vplivajo v veliki meri na zmanjšanje pridelka. Povzročitelji teh bolezni so razne bakterije.

Pri nas zelo razširjena bolezen krompirja je obročasta bakterioza krompirjevih gomoljev. Ako prerežemo tak, po obročasti bakteriozi napaden krompir, opazimo približno 1 cm pod njegovo površino temen obroč, ki se vleče okrog in okrog gomolja; ta obroč je temnejši od ostalega krompirjevega staničevja.

Ako bolezen napreduje, potem obroč porjavi in končno počrni. Bakterija, ki povzroča razpadanje stanic, izloča razne strupe, ki uničujejo pratorivo (protoplazmo); škrob pa se pri tem razkaja. Če je krompir močno napaden od te bolezni, tudi ni več užiten.

Ako posadimo gomolje, ki so napadeni od obročaste bakterioze, so posledice zelo kmalu vidne; krompir večkrat sploh ne vzkali. Če pa vzkali, požene navadno zelo slabotna stebila, ki močno zaostajajo v rasti in kmalu poginejo. Pri gomoljih, ki so bili manj napadeni, se bolezenske klice razvijajo dalje in preidejo iz gomolja v steblo, kjer se naselijo, razmnožujejo, razdirajo staničevje in ovirajo redni

tok hranilnih sokov. Take rastline vedno bolj hirajo in končno poginejo.

Iz tega je razvidno, kako veliko škodo nam ta nevarna bolezen povzroča na krompirju; zato jo moramo zatreti ali pa vsaj omejiti, kar dosežemo s točnim in smotrnim obdelovanjem semenskega krompirja.

Vedeti je treba tudi, kako je najbolje rezati krompirjeve gomolje za saditev.

V krompirjevem gomolju je nakopičen škrob, kateri nudi hrano kaliču, dokler ta ne prodre iz zemlje in ne ozeleni. Čim večji je semenski gomolj, tem krepkeje in močnejše se razvijeta kalič in mlada rastlina; razume se, da morajo biti dani razen tega tudi vsi drugi pogoji za uspešno rast, kot primerno obdelano zemljišče, zadostno gnojenje itd. Kakor sodimo pri mladi živini po telesni obliki na dobre plemenjake, tako tudi lahko od krepke in mogočno razvite rastline pričakujemo, da nam obrodi v jeseni obilo sadu. Glede saditve krompirja je treba omeniti, da je, kakor so dokazali mnogi poizkusi in pa bogate izkušnje raznih strokovnjakov in umnih kmetovalcev, najbolje saditi srednje velike in cele gomolje s 6 do 10 očesci. Če pa imamo na razpolago samo večje krompirjeve gomolje, potem jih lahko razrežemo. V ta namen moramo krompir prerezati po dolgem, tako da dobita obe polovici isto število očes. Razrezati gomolje na male kosce z enim očesom, ni priporočljivo; v tem primeru kalič iz gomolja ne dobi potrebne hrane, ki bi mu omogočila rast. Zato je taka rastlina tudi zelo malo odporna in podleže v zemlji raznim gnilobnim glivam in plesnobi. Če smo že prisiljeni, krompirjeve gomolje rezati, potem je vsekakor priporočljivo, da napravimo to tri do štiri tedne pred saditvijo. V tem času se namreč ranjena gomoljeva ploskev obda s plutasto skorjo, se tako zaceli ter s tem prepreči v zemlji okuženje s strani škodljivega plesnobnega trosi in gliv. Vendar moramo tako narezani krompir hraniti le na popolnoma suhem prostoru, kjer ni snovi, ki bi pospeševale plesnobo. Po možnosti pa sadimo srednje velike in cele gomolje.

Razen dobro pripravljene zemlje in odbire prvovrstnega semena moramo krompirju tudi zadostno in pravilno gnojiti. Največje priidelke dobre kakovosti dosežemo samo tedaj, ako razen hlevskega gnoja uporabljamo tudi umetna gnojila. Hlevski gnoj moramo na njivi takoj raztrositi in podorati; ako ga pustimo dalj časa v kupih, izgubi zelo mnogo na svoji vrednosti.

S tem, da smo za krompir zemljo dobro pripravili in zadostno pognojili, smo obenem znatno izboljšali njeno rodovitnost.

X. R.:

Prestavljanje in narejanje umetnih rojev

Navodila o prenašanju in drugih potrebnih opravilih pri čebelah v mesecu maju so že opisana v letošnjem združenem koledarju naše Nab. zadruge, vendar mislim, da ne bo odveč, ako opozorim začetnike čebelarstva z ozirom na razne načine prestavljanja in narejanja umetnih rojev, kako naj ta dela izvršujejo.

Sedaj proti koncu aprila je skrajni čas, da prevešamo one panje, ki naj ne rojijo. Pri tem veljaj pravilo, da naj bo približno 10 dni pred glavno pašo panj prestavljen. Panj je goden za prestavljanje, ko je vsaj 7 satov popolnoma zaleženih in ko zasedejo čebele okence na gosto in tudi že podsedajo. Tedaj odpremo medišče, v katero postavimo vsaj eden meden sat (pokrovčke je treba odstraniti), da privabi čebele; dalje še dva izdelana, 3—4 napol izdelanih satov ter 2—3 satnike z neizdelanimi satnicami. Po preteku 5—6 dni odpremo lepega dopoldneva medišče in plodišče ter prevešamo tako-le:

Iz medišča vzamemo vse sate razven treh izdelanih ter jih predstavimo v plodišče, a iz plodišča damo zato 6 satov v medišče v istem redu kakor so bili v plodišču, in sicer sate s pokrito zalego, kjer ni preveč trotovine ali obnožine. — Sata z matico v medišče ne smemo dati, istotako naj ostanejo v plodišču sati z najmlajšo zalego, nikakor pa ne medeni sati. Ti morajo v medišče. Po prevešanju naj bodo sati nekako v sledečem redu (od leve proti desni) v medišču: 1 starejši sat, 6 iz plodišča prestavljenih satov z zalego ter 2 starejša sata; v plodišču: 1 lep izdelan sat, 1 satnica, 1 napol izdelan sat, 3 sati z matico in mlado zalego (event. z obnožino), 1 napol izdelan sat, 1 satnica in 1 izdelan sat. Če ob prevešanju nismo našli matice, moramo po par dnevih pregledati medišče, če ni mogoče v njem mlade zalege; če je, moramo najti matico ter jo s satom vred prestaviti v plodišče. Sicer pa pustimo prevešeni panj v miru, katerega je kakor tudi toplote neobhodno potreben. Čez teden dni odpremo žrelo v medišču, da troti odlete. S prevešanjem smo dali matici novega prostora za zaleganje v plodišču, dočim se medišče polagoma izleže, polni z medom, istočasno izdelajo čebele satnice, a obenem zabranimo rojenje za par tednov, seveda, če je bilo prevešano ob pravem času. Če so pa čebele že stavile matičnjake, tedaj je bolje, da ne prevešamo, ker rojenja ne bi zabranili ali pa le zelo težko. Tak neprevešen panj moremo koristno uporabiti za vzgojo mladih matic.

Ker je maj glavni mesec rojenja, pustimo, da nam roji vsaj en panj, da dobimo mlade matice. Za roje moramo pa že preje pripraviti

vse potrebno: čiste in zdrave panje postavimo na stalno mesto, satnike zažičimo in vdělamo satnice. Potrebne priprave t. j. žico, vtičnik, kolesce, špiritov gorilnik dobimo v naši žel. čebelarški zadrugi za mal denar. Roje vsadimo v panj najboljše, da damo prvenca v medišče, a drugega v plodišče, pred ajdovo pašo pa odstranimo prvcu matico, odpremo maticno rešetko in obe družini spojimo. Prvcem damo začetke satnic ali cele satnice ter 2—3 izdelane sate, a kasnejšim rojem več izdelanih satov. Trotove sedaj nikakor ne smemo uničevati. Močnim plemenjakom, ki nočejo rojiti, odvzamemo nekaj satov z zalego, da naredimo umeten roj, toda le v času od srede maja do srede junija.

Kadar pregledujemo panje, jih pregledavajmo nad sipalnikom, delajmo mirno in previdno, da se čebele preveč ne vznemirijo. Voščene odpadke in prizidke zbirajmo ter jih pretopimo. Često opazimo pri pregledu panjev, da začno čebele izgrizavati staro satje, da si napravijo novo. Polovico dela jim prihranimo, če izpodrežemo staro trotovino, da napravijo novo. Drobir na panjevih tleh moramo vedno strugati, da se ne ležejo ličinke vešč in moljev. Družine s starim satjem in one, ki nikoli ne rojijo, so večinoma ušive. Na starem satju, posebno na pokrovčkih starih medenih satov, se ležejo zelo majhne ličinke čebelnih uši, ki so zelo nadležni parazit v panju. Uničujemo jih na ta način, da podložimo lepenko, puhnemo v panj parkrat gost tobakov dim ter potegnemo čez nekaj časa lepenko iz panja. Na njo je padlo mnogo uši, katere uničimo. Če to parkrat ponovimo, jih docela iztrebimo, toda moramo misliti tudi na to, da je tobakov dim škodljiv tudi čebelam. Čebelnjak sam moramo tudi stalno čistiti, uničujemo razno golazen, kakor mravlje, strigalice in pajke, te posebno zvečer, ko si predejo mreže, uničujemo vedno tudi vešče in molje ter njih črve v panjih. Pred čebelnjakom naj ne bo trave, ampak pesek, da nam ne uničuje kje v travi skrita, sicer koristna žaba ali krastača naših ljubljensk.

Glavno pravilo v maju bodi: družine z mladimi maticami odredimo za nabiranje medu ter jih odvrnimo od rojenja s prevešanjem, z zaposlitvijo izdelave novega satja, dočim naj družine s starimi maticami roje ter zato ne razširjajmo njih prostora, ne odpirajmo medišča, ampak držimo jih toplo odete, a k rojenju jih vspodbudimo s špekulativnim pitanjem lahko tudi še sedaj, če ni bilo mogoče že v aprilu. (O špekulativnem pitanju glej članek „Čebelar — spomladi“ v „Zadrugarju“ štev. 3.)

Panje moramo držati še vedno toplo odete vsaj do srede maja, ker „trijaci“ lahko prinesejo še občuten hlad. Če po zalegi opazimo, da je matica stara in slaba, ne čakajmo, da jo čebele preležejo, ker

panj preveč oslabi, dodajmo taki družini mlado matico, ali spojimo to družino z drugo, ki ima boljšo matico. —

Sedaj spomladi se pojavi pri čebelah često bolezen, imenovana brezletnost čebel. Tu in tam vidimo pred čebelnjakom po tleh teka-joče čebele, ki se ne morejo dvigniti, čeravno mahajo s krili ter poskakujejo od tal. Ko se utrudijo, samo še lezejo in potem poginejo. Verjetno nastane ta bolezen vsled slabe hrane, skvarjenega medu ali cvetnega prahu ali radi pomanjkanja obnožine. — Dobro je dajati obolelemu panju par dni zaporedoma malo toplega redkega medu, včasih pa tudi pomaga, če se malo bolj osoli voda v napajališču, kjer jo čebele srkajo. —

Ne smemo pozabiti zabeležiti na listek na panjevih vratcih vsak pregled in sploh vse, kar smo opazili pri družini v dotičnem panju. Taki zapiski nam često zelo dobro služijo.

Skrajni čas je tudi sedaj, da začnemo sejati medunosnice ter nagovarjati tudi sosede, da jih sejejo oziroma sadijo. Vsaka trgovina s semeni a tudi naša žel. čebel. zadruga bo dala rada potrebna navodila, za mal denar tudi semena. —

Na kraju želimo vsem čebelarjem ugodne zgodnje poletne paše in z njo v zvezi seveda tudi zgodnjega „točenja“.

R A Z G L E D I

Janko Sotošek:

Železarstvo na Gorenjskem

(Početki Žebljarske zadruge v Kropi in Kamni gorici)

Med najstarejše in najvažnejše obrti v naših krajih spada nedvomno železarstvo. Začetki železarstva segajo pri nas že v prazgodovinsko dobo. Dokaz temu so številna gradišča iz hallstatske in latenske dobe. Sloves železa, ki se je pridobivalo v sedaj slovenskih deželah, je prodrlo tudi do Rimljanov, ki so ga tod kupovali. Razcvetela pa se je železarska obrt pri nas zlasti s prihodom Rimljanov, ki so kovali železno orodje in orožje deloma v tukajšnjih kovačnicah, deloma pa so železo vozili v Italijo, kjer so stale velike rimske kovačnice in orožarne. V dobi preseljevanja narodov, ko so se morali Rimljani umakniti, so rudniki propadli. Slovenci, ki so se tod naselili, so se že zelo zgodaj začeli pečati z železarstvom, o čemer nam pričajo nekatere slovenske besede za to stroko, ki so se ohranile po krajih, kjer bivajo danes Nemci. V srednjem veku je preživljala železarska obrt lepše čase zaradi velikih potreb viteštva po železu in se krepko držala skozi ves novi

vek vse do druge polovice preteklega stoletja. Tedaj pa je začela naglo propadati radi pomanjkanja rude in premoga, kar je bilo treba oboje dovažati na večje daljave in tudi sicer ni mogla vzdržati konkurence moderne kovinske industrije. Zato so se ohranili samo nekateri ostanki te nekdanje cvetoče obrti — razen na Jesenicah in v okolici, kjer se je zaradi ugodne prometne lege in na podlagi tradicije stare železne obrti kljub sicer neugodnim pogojem razvila moderna železna veleindustrija.

Ugodni naravni pogoji za železarstvo so bili pri nas dani na Gorenjskem. Posebno visoka planota Jelovica med Selško Soro in Savo Bohinjko in sosedni Ratitovec sta bila bogata z železno rudo. Največ je bilo rjavega železovca, ki ima po raznih oblikah še posebna imena. Tu ga je bilo dosti v bobu podobnih zrnih, zato so mu pravili bobovec. Mnogo ga je ležalo kar na površini. Zato se je razvila ob vznožju Jelovice že zgodaj železarska obrt z glavnimi središči v Železnikih, Bohinjski Bistrici, Kropi in Kamni gorici. Okoli teh središč je vzraslo na pobočju Jelovice in Ratitovca več rudarskih naselbin, ki kažejo že s svojimi imeni, kot Knapi, Rudno itd. na nekdanjo rudarsko obrt, še bolj pa to dokazujejo stari napol podrti ali pa docela zasuti rudni rovi in jame.

Prvotno železarstvo v teh krajih je bilo zelo primitivno. Najstarejši plavži so bili zelo preprosti, niso še stali v dolinah in mehov še ni gonila vodna sila. Na mestu, kjer se je pač ruda našla, so skopali na vetrnem kraju v zemljo globoko jamo, od strani pa je držal vanjo vodoravni rov, skozi katerega je podpihaval veter, da je oglje boljše gorelo in se ruda topila. Take prvotne plavže imenujemo vetrne peči. Kjer pa ni bilo vetra, so skopali v zemljo okroglo žlebinco, počez drv in oglja, nasuli rude ter kurili in vpihali sapo z ročnim mehkom. V globino se je odtekalo železo, katerega pa je seveda še mnogo ostajalo v žlindri. Več kosov take žlindre se hrani v ljubljanskem muzeju.

Pozneje so začeli postavljati zidane topilne peči, toda še vedno kar na kraju, kjer se je ruda dobivala. Te peči so bile ali plitva ognjišča različne velikosti, ali pa že obzidani nizki plavži, visoki dober meter in približno pol metra široki. Tudi v teh plavžih rude pri svojih slabih pripomočkih niso mogli dobro raztopiti, zato je stara žlindra tako težka. Žerjavico so razpihaval že z večjimi mehovi, ki so jih gonili z rokami ali nogami. Železne kepe, ki so se napravile v plavžih, so zvalili v dolino ali pa jih spustili navzdol po rižah. Take kepe so imenovali volka, peči same pa se še v 16. stol. uradno imenujejo slovenske peči. Polno stare žlindre od teh slovenskih peči je na hribovju od Kroke do Železnikov. Kjer je stala nizka slovenska peč, tam so navadno izdelovali žeblje.

Plavže so v 13. stol. prestavili s hribov v doline in šele v 15. stol. so jeli rabiti vodno silo, da je gonila mehove. V Kropi so že v 14. stol. sezidali slovensko peč na volka, kmalu zatem pa tudi drugod po Kranjskem. V 16. stol. se je začelo plavžarstvo zboljševati. Namesto preprostih slovenskih, se uvajajo boljše nemške in laške peči z dvojnimi pihalom. Bile so do 3 m visoke in skoraj 1 m široke. Še vedno so bile napravljene na volka, to se pravi, da so iz rude neposredno dobivali kovno železo ali pa jeklo. V 24 urah sta zrastle dva volka po štiri cente težka in sta dala pod kladivom po dva centa čistega železa.

Proti koncu 18. stol. so se začeli pri nas razvijati tako zvani visoki plavži, katerih zadnji ostanek se vidi na Slovenskem le še v Železnikih. Bili so ca 7 m visoki. V teh plavžih se železo čisto drugače dobiva, kakor v pečeh na volka. Ruda se namreč popolnoma raztopi, ne da bi se očistila ogljika ali pa napravil volk. Tekoče železo se nabira na dnu peči; kadar ga je dovolj, predere plavžar z železnim drogom spodaj ilovnato zamazo in skozi ta predor se izlije žareča tekočina v že pripravljene ilovnate gredice. Ko se strdi, je na dnu gredic surovo železo (grodelj), na vrhu pa je pokrito z lažjo žlindro, katera se odkoplje, grodeljnaste plošče pa se vzdignejo. Grodelj se nato razbije na kosce in vrže v manjšo peč, pretopilnico imenovano. Ako se grodlju v pretopilnici primeša kovno železo, se dobi jeklo. Pri raztopitvi v tej peči se grodelj oprosti oglja in se na ta način dobi iz njega kovno železo, ki se je tudi imenovalo volk.

Železarska obrt se je začela razvijati v večjem obsegu v Kropi in Kamni gorici že v 14. stol. Njeno visoko stopnjo dokazuje rudarski red iz l. 1550., ki ga je izdal cesar Ferdinand I. za fužine Kropo, Kamno gorico in Kolnico v radovljiškem gospostvu, s katerim so bile odvzete zasebnim gospostvom vse pravice, ki so se tikale fužinarstva. Rudarski red nadvojvode Karla iz l. 1575. je na novo dovolil, da spadajo vsi rudniki in fužine na Kranjskem in Goriškem pod oblast rudarskega nadsodnika, ki so mu bili podložni rudarski sodniki pri posameznih fužinah.

Fužinarstvo je kljub mnogim zaprekam dobro prospevalo, posebno v drugi polovici 18. stol. Vse je hitelo med fužinarje in rudarje. Kdor si je kupil pri fužini en dan, je bil že imeniten gospod. Dan je bila pravica, delati toliko časa na plavžu in v fužini, da se je napravil volk in potem izdelal pod kladivom. V Železnikih, Kropi, Kamni gorici in Kolnici je bilo pri vsaki fužini po 48 deležev ali dni. Pri njih so se vrstili fužinarji kakor so bili zapisani. Kdor je imel več dni, je smel tudi dalj časa zapored delati. Če pa je imel kdo le en dan, je prišel na leto komaj tri ali štirikrat na vrsto, ker

se je izgubilo mnogo časa, da so zopet zazidali peč, katero so spodaj vselej morali razdreti, preden so iztirali volka. Potem šele je drug fužinar naložil v plavž oglje in rudo iz svojih shramb in zažgal.

Rudarji in vsi, ki so imeli z rudniki, plavži in fužinami opravila, so uživali za tedanje čase važno svoboščino — oproščeni so bili vojaške službe. To pravico so uživali tudi oglarji, da, celo kmetski sinovi, če so le zasledili rudo in dokazali, da so začeli kopati. To svoboščino sta i fužinarska gospoda i rudarsko delavstvo skozi stoletja odločno branila proti gosposki in celo proti cesarju samemu. Fužine so imele tudi pravico dobave lesa za svoje oglje v gozdovih radovljiškega gospostva in so to svojo pravico tudi na vso moč uveljavile proti radovljiškim graščakom.

Fužinarstvo je imelo na kmetско ljudstvo, ki je ječalo pod jarmom različnih graščinskih gospostev, veliko privlačno silo. Dočim je bil kmet in njegovo potomstvo privezan na grudo in so morali sin kakor oče, ded in praded robotati gospodi in služiti kot vojaki, so bili delavci pri fužinah svobodni in so se lahko povzpeli do mnogo ugodnejšega socialnega položaja. (Konec prihodnjič.)

LEPOSLOVJE

Strmiški:

Podobice z bloške planote

Prelepa si bloška planota, ti sanje moje mladosti! Okrogli, lepo položni so tvoji grički, z mahovjem in hojevjem poraščeni. Kakor krtine po travniku so razvrščeni po tvojem večno mladem hrbtišču. Po tvojih livadah se pasejo sivi volički, ta ponos bloškega fanta in gospodarja. Zakaj brez tvojih voličev in tvojih fantičev daleč okoli ni pravdanskega sejma.

Pred vojno še oholi Bavarec ni kupil na naših sejmihi repa, če ne od bloškega sejmarja.

Znamenita si, prelepa bloška planota! Skoro devet mesecev pokriva beli snegec tvoje deviške grudi. Že Valvasor se je smučal s svojimi valpti in hlapci po tvojih valovitih krtinah takrat, ko v vsej srednji Evropi človeški izum ni doumel, kako bi se zamoglo v največjem diru pri najdebelejšem snegu drčati v hrib in dol. O, staroslavne bloške smuči, bodite mi tisočkrat pozdravljene!

Preizkušena in stokrat znamenita in lepa bloška planota! Nasilni Turki so mandrali po tvojih livadah, zaslužnjevali tvoje hčere in sinove, pobijali očete in matere, gonili in pobirali tvoje govedo, zlasti pa lepo pitane voliče, da so se z njimi gostili.

Slavna si, domovina Alenke, bloške svetnice! Pred pol stoletjem so romali bogataši in revni, knezi in berači do nje, ki je trpela Véliko teden svoje veliko trpljenje. Blagoslovljena zato, moja slavna planota!

Moderna si postala, ti znamenita, preizkušena in slavna bloška planota! Na tvojih močnih perutih plavajo v najnovejšem času čudoviti metuljčki. Brez motorja jadrajo in krmarijo visoko nad tvojimi krtinami. Tam nad Bloščkom, Županščkom, Velikim vrhom ter nad Novo vasjo in Strmico nosi na svojih varnih krilih te najmodernejše metuljčke neutrudljiva bloška burja.

In tvoji sinovi in hčerke, bloški domačini, tvoji krajani? Šegava je njih pojoča govorica, namazan, dostikrat celo malo strupen njih jeziček, toda pošteni in pridni so ter z malim zadovoljni. Saj so dobro znana bloška dekleta: četrtnina jih je pri usmiljenih sestrah, druga četrtnina pri ljubljanskih gospodinjah, polovica jih pa doma gara in je trikrat na dan malo zabeljen močnik, k večjemu koruzne ali krompirjeve žgance.

Evo nekaj bloških podobic!

1.

Sablarjev Jože.

Dolgin za pošteno klaftro, suh kot trska na istju, upognjen kot star čelesnik. Čevlji današnje številke sedem in štirideset, korak temu primeren, torej pol klaftre. V desnici drenova palica, prirezana od odrabljenega cepa. Čez desno ramo in levo lakotnico volovska veriga, od leve rame na desni bok z vrvjo privezan višnjev družinski dežnik.

„Bog daj srečo! Kam, Jože?“

„Ne kam, ampak od kje, bi vprašal, budalo, saj vidiš, da klampám proti domu, lačen kot pes in da imam verige obešene čez ramo. Pri sv. Antonu na Rebri je bil sejem. Od tam prihajam peš, samo do Karlovice me je potegnil mladi Kolpar s kolesljem. Vseh šest repov sem prodal. Kakšna da je bila cena? E, Pajerca ni bilo, saj veš, da ni pravdanske kupčije, kjer ni Nemca. Ko se najem in prespim, odklafttram že jutri v Grahovo, kjer kanim kupiti dva ali celo tri pare repov, da jih malce poredim in poženem na naš sejem o sv. Mihelu. Kam pa tebe nese, Ajdovec?“

„Ej, Jože, ti kaj prirediš, meni gre pa vse narobe, kakor bi bilo zacoprano. Tri rivce imam v hlevčku; aden je zbolel včeraj, aden danes, če ne stopim po konjačko, mi znajo kašo pihati vsi trije. V dveh tednih mi je lisica odnesla štiri kljune; če bo tako šlo, ubijem babo, razčesnem vseh pet trebušnikov, sam se pa obesim.“

„Pamet, Ajdovec, pamet, pa ljubo zdravje, vse bo dobro! Dobro opravi!“

Mešetar Janezon.

Državna valuta v zlatih kronah. V živinski kupčiji še goldinar-ska. Sejmski prostor. Živine nič koliko. Kričanje vse vprek: mukanje govedi, rezgetanje konj, kletve mešetarjev, vmes harmonika v sejmskem vinotoču.

Mešetar Janezon lovi z očmi volovskega prekupca Bahneta, med tem ko vleče z vso močjo, da je ves zaripljen, za desnico kmeta Anzeljca, ki ima naprodaj lep par sivcev. Končno ga le prižene do Bahneta:

„Ali smo morda garjevi, da se braniš, ko pivška nevesta? Tvoja volja je, če prodaš ali ne. Ampak zato si jih prignal v sejem, da jih prodaš, káli!? Toda tristo! Ali si znorel? Za take žabe. Tristo zele-nih! Reci no vendar pametno besedo, saj si mož in ne kakšno mo-tovilo!“

Anzeljc: „Saj sem rekel. Si mar gluhi? Tristo, pa amen!“

Janezon (obrača oči proti nebu, kakor bi hotel priklicati božje prekletstvo na prodajalca in išče očitvidno prave besede, s katero bi „panal“ trdovratnega Anzeljca):

„Strela te ubij, ki nisi vreden, da teptaš božjo zemljo in ki si zakrknjen kakor sesedeno mleko, ki se je vse dopoldne peklo na sami žerjavici! Še na sodnji dan boš dajal odgovor za svojo neum-ljivo zakrknjenost. Ne dobiš zlepa več take prilike, da odrineš to suhljad, ki ni vredna, da tepta gnoj po poštemem hlevu, pa se držiš, kakor čičkova Urša. ki je na tešče pojedla pol peharja na pol zrelih oparnic!“

„Samo da bo mir besedi in da ne boš očitno greha delal s svojim umazanim jezikom, naj bo: dvesto in devetdeset; pa naj me pri tej priči živega in v oblicah požre zemlja, če odneham le za goldinar!“

Janezon (stopi nerodno tesno k Bahnetu, mu nekaj zašepeče na uho, nato se pa okrene k Anzeljcu, ki požvižguje in malomarno gleda v nebo, ter začne robantiti in klicati v sedmih jezikih tristotisoč raznih hudobcev z lepimi pisanimi imeni, češ, da je bogokletstvo, če kdo za-hteva za par umazanih repov, ki bi jih Pajerc še povohal ne, kar tako vsoto, ki bi zadostovala za doto skoro gruntarjevi hčeri, nato pa mirneje):

„Bahne je možakar in kar reče, je prav. In pravkar je dejal, da poviša na osemdeset. Udari, Anzeljc!“

Anzeljc molči in se dela, kakor bi ne videl in slišal, kar se godi okoli njega.

Bahne zre zamišljeno v tla in samo na skrivaj se tu pa tam ozre na lepo rejene in postavne sivce, ki jih na vrvi, dvakrat prepleteni okoli rogov, drži Anzeljčev Matevžek.

Janezon je kakor na trnju. Mežika zdaj enemu, zdaj drugemu, šviga s krvavimi očmi zdaj do tega, zdaj do onega, nato pa prime Anzeljca za desnico ter ga siloma žene proti Bahnetu, katerega zgrabi z drugo roko in skuša zdaj skleniti obe nasprotniški roki:

„Udarita! Bog daj srečo! Vsak popusti pet, meni vsak po pet, Bohne Matevžku goldinar za božji dar, ti Anzeljc pol goldinarja sv. Antonu za sveče! Udarita!“

Oba sta trdovratna. Popustita že sklenjeni roki in kakor dome-njena, se obrneta vsak k sebi, ne da bi se še pogledala.

Janezonu se že dozdeva, da iz te moke ne bo kruha, pa poizkusi še zadnje sredstvo. Vzame tedaj na stran Bahneta in mu zašepeče:

„Mar ti mešetim prvič? Veš, takih repov nima nihče pod božjim soncem in so brat bratu vredni tristo in dvajset. Deset let po smrti mi boš hvaležen in boš pomnil, da sem ti dobro hotel in govoril po pravici, kakor pri sveti izpovedi. Udari, pravim!“

Kolovrati potem do Anzeljca, ki mu zatrobi v ušesa:

„Človek božji, kaj pa cincáš? Za dve sto in šestdeset ti takih pošvedranih mačk priženem, kolikor hočeš. Pajerc bi dal petdeset, več ne. Ampak Bahne je danes pri volji. Zato ti rečem in pravim: udari, da se ne boš kesal!“

K obema na glas, ko je še poprej naštel pol litanij najrazličnejših mednarodnih kletvic:

„Sodim, da se nista s pametjo skregala. Obema sem povedal sveto resnico, kakor pri izpovedi. Zato: udarita! Roke skupaj! Udarita!“

Kakor lopata ob lopato je lopnilo lop! in še enkrat lop! in še zadnjič lop!

Udarili so, si želeli srečo in šli na — likof.

3.

Bloški Andrijač.

Andrijač je bil bloški mož in pol. Petošolec je bil nekoč in to je pomenilo takrat: črnošolec. Bo že res, saj sta bila z rajnkim župnikom, veste, tistim debelim, sošolca.

Stari Andrijač ni sam kmetaril, če se pravi kmetariti sejati ali žeti, za plugom hoditi, kositi ali mlatiti; zakaj Andrijač je samo gospodaril, kadar pa ni gospodaril, je doma sitnaril ali pa po novskih gostilnah vznemirjal tiste redke domače in še redkejšje tuje pivce, ki so se slučajno zaleteli na polič vina ali frakelj grenkega. Pravim: vznemirjal. Milo je to povedano, zakaj nečem žaliti starosti, katero je treba spoštovati in ne oporekati njegovi učenosti, ki je mati življenja. Prav na uho, samo med štirimi očmi, povem, da je imel jezik nabrušen, kakor brivec svojo britev, na koncu jezika je pa imel nekaj podobnega, kar ima osa na koncu zadka.

Na glas pa naj povem, da je tu pa tam samo malo positnaril. Pa kaj bi moža in pol obrekoval, da je sitnaril: resnico je povedal, kogar se je slučajno lotil, in še kaj več, to je vse. Resnica pa oči kolje, zato so mu zamerili nekateri, zlasti, če je povedal kaj čez. Jaz mu ne zamerim, saj sem dejal, da je bil mož in pol.

Midva sva bila dobra znanca. Tudi jaz sem bil nekoč, čeprav petdeset let za njim, petošolec. Ko sem se bil oženil, sem pripeljal svojo mlado ženo tako rekoč na ogledi, da si jo Bločani lahko dodobra ogledajo in da jo po potrebi in spodobni oberejo, če treba tja do nagega.

Sediva tako-le z ženko neko nedeljo opoldne v Nosanovi gostilni, da se mimogrede malce „pokaževa“. Stari Andrijač naju je bil kaj hitro obvohal in že je, svojo kučmo malo po strani, roke v žepih, stopil k najini mizi, pomežiknil na desno oko, z levim zamižal in tlesknil z jezikom. Kakor mladenič je nežno prijel ženo pod pazduho, jo peljal v kot sobe ter ji tam zašepetal, toda tako, da je lahko slišala vsa soba:

„Uboga gospa, lepa moja mlada!“ začel je jokati in si brisati solze, „Kje ste za Boga svetega našli tako grdega moža, ki bi bil najbolj strašilo vrabcem na njivi?“

Z najnedolžnejšim obrazom, s pravo pokroviteljsko gesto naju je povabil na kozarček vina, pozabivši, da je še pred malim hipom tako rekoč razdiral „večno harmonijo lepega mladega zakona.“

Neko drugo nedeljo je sedel sam pri Nosanu in žulil svojo osminko. V gostilni je bilo pri drugih mizah precej gostov - domačinov, ki so prav po bloško modrovali in se hvalili, češ, kdo ima najdebelejše hoje, kdo najlepše voli v hlevu, kdo debelejšje prašiče, kdo več prosa, kdo pridnejšo družino.

Pri Fari je bilo pravkar zazvonilo poldne. Gosti so vstali in na glas odmolili. Po molitvi pa, ko je vladala še praznična tihota, se začuje nekako stokanje in pivci so začudeno obračali oči proti mizi starega Andrijača, ki je sloneč na mizo glasno jokal.

V tistem hipu je stopil v gostilniško sobo stari Nosan ter prestrašeno hitel k Andrijaču, češ, kaj hudega bi se naj mu prigodilo.

Andrijač počasi vzdigne glavo, si obriše zasolzene oči, vstane ter obrnjen proti Nosanu zajoče z vso bridkostjo, ki jo je znal on sam vzbuditi v gledalčevih čustvih rekoč:

„Ljubi Nosan, dragi prijatelj! Neskončno se mi smilijo vaši ubogi otročiči. Kedaj bodo revčki razmetali toliko bogastvo, ki ste ga vi v potu svojega obraza vse življenje nosili na kup! Joj-joj-joj!“

Nosan je pa tiho odkuril in se tisti dan ni več prikazal.

Razpis

Letovanje železničarske dece

v Mladinskem domu Viteškega kralja Aleksandra I. v Gozdu Martuljku.

Mladinski dom v Gozdu Martuljku bo do konca meseca junija dograjen, opremljen in pripravljen za sprejem otrok.

V domu je pet velikih spalnic, skupna ležišča, skupna velika obednica, pri vsaki spalnici slačilnica in umivalnica (umivalnica ima umivalnike in korito za umivanje nog), kopalnice s prhami in kopalnimi kadmi, bolniške sobe, soba za zdravniške preglede, soba za posete, sobe za služinčad, velika kuhinja, razsežna prosta veranda — terasa za sončenje itd. V neposredni bližini doma je tudi plavalni bazen.

V umivalnicah in kopalnicah je stalno na razpolago topla in mrzla voda.

Sezija letovanja.

V času velikih počitnic bosta leta 1937. dva počitniška tečaja, in sicer od 5. do 31. julija za deklice (26 dni) in od 3. do 30. avgusta za dečke (27 dni).

Pogoji za sprejem.

V počitniške tečaje se sprejemajo slabotni, okrepitve in gorskega zraka potrebni otroci vseh železničarjev iz območja državnih železnic v Ljubljani, in sicer od dovršenega 7. pa do dovršenega 15. leta in izjemoma po uvidevnosti in priporočilu zdravnika še deca do dovršenega 16. leta starosti.

V dom se ne sprejemajo otroci, ki boleajo za nalezljivimi boleznimi, ki so duševno ali telesno anormalni, ki so npravno pokvarjeni, nesnažni in ki močijo postelje.

Otroci, ki so preboleli kako infekcijsko bolezen, se sprejmejo le, ako poteče od tedaj, ko so ozdraveli in bili izpuščeni iz kontumacije, pa do odhoda v dom, najmanj 1 mesec in se izkažejo z zdravniškim izpričevalom, da niso več infekciozni.

Prednost pri sprejemanju uživa deca najpotrebnejših, potem pa otroci onih, ki so prispevali za gradnjo doma, v ostalem bo pa odločeval vrstni red prijave.

Ob prihodu na letovanje v Gozd se bo moral vsak otrok izkazati s potrdilom o zdravniškem pregledu. Za to potrdilo naj zaprosijo roditelji pristojnega žel. zdravnika.

Prijava.

Starši in skrbniki otrok, ki želijo poslati svoje malčke na letovanje v mladinski dom, morajo prijaviti otroke:

deklice najkasneje do 25. maja 1937. dečke pa najkasneje do 5. julija 1937. pismeno na naslov: Nabavljalna zadruga usl. drž. železnic, Ljubljana, Masarykova cesta štev. 17.

Kasnejše prijave bo upravni odbor upošteval le, ako bo v domu še prostor.

Vsaka prijava mora vsebovati naslednje podatke: Rodbinsko in krstno ime očeta (matere, skrbnika), njegovo zvanje, službeno mesto, višino mesečnih prejemkov, točen naslov, član zadruga pa še člansko številko.

Dalje krstno ime otroka, njegove rojstne podatke, kateri učni zavod in razred obiskuje, njegovo splošno zdravstveno stanje, težo, zaupno pa tudi lastnosti ali posebnosti, ki bi bilo potrebno, da jih nadzorstveni organi pri letovanju otroka upoštevajo.

Obenem s prijavo plača vsak prijavnino v znesku Din 40.—, ki se vračuna v mesečno oskrbnino. Ako se prosilec potem, ko je že obveščen o sprejemu, premisli in otroka ne odda v dom, zapade prijavnina v prid Mladinskega doma. V primeru, da zdravnik odkloni sprejem otroka, se vnaprej plačana prijavnina vrne.

Oskrbnina.

Osnovna oskrbnina znaša letos dnevno Din 12.— za otroke delavcev, a Din 14.— za otroke nastavljenih.

V oskrbnini je všteto prenočišče, prehrana (5 × na dan), stalno nadzorstvo, tedensko po 1 dopisnica, lahka bolniška oskrba v domu, kopanje v prostem bazenu, uporaba igrišča in igrač.

Potne stroške za vožnjo tja in nazaj plača vsak sam.

Izdatke za večja popravila oblačil in izredne stroške, ki bi nastali pri težji bolezni, se zaračunajo posebej.

Da se omogoči letovanje tudi gmotno šibkejšim, je upravni odbor sklenil, da plačajo taki oskrbnino tudi lahko v 8 enakih zaporednih mesečnih obrokih. Kdor želi to ugodnost, naj zaprosi za njo že v prijavi.

Oprema.

Vso svojo opremo naj prinese otrok v nahrbtniku, kovčegu ali košari, kar naj ne bo po nepotrebnem preveliko.

Dečki morajo imeti razen tega, kar imajo na sebi, še: 1 obleko, plašč, (dežni, pelerino ali hubertus), občutljivejši še sviter ali pulover, 1 par močnejših čevljev za daljše izlete v hribe in za primer slabega vremena, copate, po dvojce spodnjih hlačk, srajc ali majic in nogavic, 2 spalni srajci, 6 žepnih robcev, čepico ali klobuk, kopalne hlače, zobno ščetko in glavnik.

Deklice naj imajo razen tega, kar imajo na sebi: 2 oblecki (po možnosti pralni), 2 predpasnika, 1 par močnejših čevljev za daljše izlete v hribe, copate, 3 pare nogavic, po dvojce srajčk, spodnjih hlačk, spalnih srajc (pidžam), 6 žepnih robcev, čepico, kopalno obleko, plašč, zobno ščetko in glavnik.

Vsak kos opreme (obleke, srajce, robci itd.) mora imeti všito sprejemno številko, ki bo označena na sprejemnem listu. Dragocenih predmetov, zlatnine in nakita otroci ne smejo imeti pri sebi. Denar otrokom ne bo potreben, razen malenkostnih zneskov za vožnje na izlete. Denar izročijo otroci po prihodu vodstvu doma.

Vsak otrok mora imeti seznam vse obleke in predmetov, da bo vedel, kaj mora odnesti ob povratku domov.

Deca, ki igra kak instrument, ga lahko prinese s seboj.

Nadzorstvo, razvedrilo, prehrana.

Vsak otrok bo moral točno upoštevati hišni in poslovni dnevni red, ki ga predpiše zadruga za letovanje.

Vodstvo doma ima pravico, poslati domov otroka, pri katerem bi se izkazalo, da njegova navzočnost slabo vpliva na drugo deco, dalje otroke, ki so močilci postelj, nesnažni, anormalni.

Na vsakih 15 do 20 otrok bo dodeljena izobražena nadzorna oseba.

Za razvedrilo služijo otrokom izprehodi, poldnevni in celodnevni izleti, razne igre, taborni ognji, kopanje, čitanje, pripovedovanje, radio itd.

Vsakega otroka pregleda najmanj enkrat na 14 dni zdravnik. V primeru obolelosti pa je zdravnik takoj na razpolago.

Otroci dobijo petkrat na dan obilno domačo hrano.

Vsak otrok dobi v domu tedensko po 1 dopisnico, ki jo mora ob določenem dnevu redno pisati domov. Malim otrokom pomaga pri pisanju nadzorni organ.

Med otroci mora vladati pravo prijateljsko razpoloženje in sloga, sestrsko in bratsko morajo podpirati drug drugega.

Obiski.

Večkratni obiski otrok v domu radi morebitnega domotožja niso zaželeni. Otrok odvajati od doma, ni dovoljeno. Tudi ni dovoljeno, donašati otrokom slaščice ali pijačo.

Obiskovalcem dom ne nudi prenočišča, prehrane ali drugih udobnosti. Obiskovalci se pa morejo prehraniti v domu za odrasle, ki je v neposredni bližini Mladinskega doma.

Opomba:

Morebitno prošnjo za letovanje za znižano ali brezplačno oskrbnino kakor tudi prošnje, da se prijavnina ne zaračuna, morajo prosilci v prijavi primerno utemeljiti.

Upravni odbor.

IZ UPRAVE

Nabiralna akcija za Železničarski mladinski dom v Gozdu-Martuljku

do vključno 14. aprila 1937.

III. Izkaz.

I. Delegati:

Objavljeno v izkazu II. Din 5.667.—

II. Od postaj:

Objavljeno v izkazu II.	„	16.807.—
Straža Toplice	„	10.—
Litija	„	314.—
Blanca	„	52.—
Pesnica	„	21.—
Velenje	„	73.—
Šmartno ob Paki	„	56·50
Središče	„	125·30
Delavnica Maribor	„	105.—

Skupaj ad II. Din 17.563·80

III. Ostali železničarji so nabrali:

Objavljeno v izkazu II.	Din	1.208·75
Kurilnica Maribor	„	1.370.—
Transportni kontrolor Maribor	„	76.—

Odnos Din 2.654·75

Prenos Din 2.654·75

Nabrano ob priliki izplačevanja povračil:

a) prod. Ljubljana	„	2.662.—
b) prod. Maribor	„	975.—

Skupaj ad III. Din 6.291·75

Skupaj ad I., II. in III. Din 29.522·55

IV. Direktno od naših tvrdk dobaviteljic smo prejeli:

Objavljeno v izkazu II.	Din	62.522·55
Sedaj	„	7.113·75

Skupaj ad IV. Din 69.507·10

Celokupna do sedaj nabrana vsota iz nabiralne akcije . . . . Din 99.029·65

Vsem in vsakomur, ki je gotovinsko ali kakorkoli drugače podprl uvedeno nabiralno akcijo v korist naših malih, naj velja naša najtopplejša in najiskrenejša zahvala! Socialni in humanitarni problemi so danes bolj kot kdaj prej odprta rana na telesu našega osirotelega in oslabelega železničarja.

Akcija še ni zaključena. Potreben je živahen in čim širši razmah. Pozivamo vse, ki imajo voljo in srce za dobro stvar, da jo po svoji najboljši možnosti podprejo materialno in moralno, da bo končni uspeh čim svetlejši, vidnejši in koristnejši za našo mladino.

Vse gg. šefe, tov. delegate in ostale železničarje toplo naprošamo, da pojačijo akcijo, pospešijo njen potek in jo čimpreje in čimbolje zaključijo. Obračune nam izvolite dostaviti čimpreje.

OBVESTILO.

Člane, ki ne odvzemajo blaga v naši zadrugi, obveščamo, da smo jim danes dostavili poslednjo številko „Zadruharja“. V bodoče našega glasila ne bodo prejeli več, razen v primeru, ako ponovno postanejo naši odjemalci.

XI. OBČNI ZBOR KREDITNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL. V LJUBLJANI.

Dne 4. aprila t. l. se je vršil občni zbor naše ljubljanske kreditne zadruge v prostorih glasbenega društva „Sloge“. Zbora so se udeležili delegati polnoštevilno. Zbor je nudil vzorno sliko in bil ves čas zborovanja na dostojni višini. V poročilu upravnega odbora, ki je bilo soglasno odobreno, je bila prikazana žalostna slika stanja našega železničarja. Po znani redukciji prejemkov se naš železničar ne more opomoči, kar se opaža v kreditni zadrugi, ko prošnje za posojila rastejo, a zneski, za katere prosijo se znižujejo — znamenje, da je kreditna sposobnost železničarjev padla. Nadalje razvidimo iz poročila, da je imel odbor veliko skrbi, kje in kako naložiti odvišni denar. Pri tem vprašanju je imel odbor vedno v vidu, da se naj ta denar naloži tako, da ima koristi od njega tisti, ki ga je zbral. Zato je sklenil nakupiti zemljišča, jih sparcilirati in jih prodati članom, ki si hočejo graditi lastne hišice.

Občni zbor je pooblastil upravni odbor za zidavo ali nakup lastnega doma do višine 2½ milijona dinarjev. Razlogi, ki so odločevali pri tem sklepu, so prepričevalni, ker je treba skrbeti za sigurno naložbo raznih skladov, članskih deležev in trajne štednje v nepremičnine, ki nudijo še največ varnosti.

Soglasno je bil odobren tudi letni zaključek, ki izkazuje bilančno vsoto preko 10 milijonov dinarjev in soglasno izrečena razrešnica obema odboroma. Pri na to sledečih volitvah so bili soglasno izvoljeni v upravni in nadzorni odbor dosednji odborniki in njih namestniki.

Tako je bilo zaključeno plodonosno 11. leto naše kreditne zadruge, kateri želimo tudi v bodoče uspešen razvoj v dobro našega železničarskega stanu.

POTOVANJE V ROČDEL.

L. 1944. se bo vršila v Ročdelu veličastna proslava 100 letnice protrošnega zadrugništva, v kraju torej, kjer je tekla njegova zibelka. Proslavo bo organizirala Mednarodna zadrugna zveza v Londonu. Zadrugniki vseh narodov in kontinentov se je bodo udeležili. Tudi Jugoslovani morajo biti častno zastopani. Da se omogoči čim številnejšim zadrugarjem potovanje na to proslavo, bo Mednarodna zadrugna zveza poskrbela za razne olajšave. Ker pa bo potovanje od vsakega poedinca zahtevalo vzlic temu znatne materialne žrtve, je uvedla Zveza posebno tarifo zadrugnega zavarovanja, tako da si vsak s plačevanjem mesečnih premij lahko zagigura potrebna sredstva za potne stroške. Tarifa predvideva premije z ozirom na starost zavarovanca in na zavarovano vsoto od Din 6.000 do 10.000. Zavarovanje se prične od 10. junija 1937 in traja do 10. junija 1944. Če zavarovanec umrje pred 1. 1944, se zavarovana vsota izplača po predpisih splošnega življenjskega zavarovanja.

Mimo ogleda zgodovinskega Ročdela in impozantnih tekovin angleškega združništva nam bo ta edinstvena prilika nudila možnost, videti skoro pol Evrope. Jugoslovanska delegacija bo namreč potovala iz Beograda skozi: Zagreb, Ljubljano, Basel, Pariz,

Calais, London, Ročdel, Mančester, Edinburgh, Kopenhagen, Hamburg, Berlin, Leipzig, Praga, Dunaj, Budimpešta; torej preko devetih držav!

Podrobna obvestila daje uprava naše zadruge.

Tarifa.

Pristopna starost zavarovanca	Zavarovalni iznos dinarjev				
	6.000	7.000	8.000	9.000	10.000
Mesečna premija dinarjev					
do 35	71.—	82.50	94.—	105.50	117.—
36 — 40	71.—	83.—	95.—	107.—	119.—
41 — 45	72.—	84.—	96.—	108.—	120.—
46 — 50	73.—	85.—	97.—	109.—	121.—
51 — 55	75.—	87.50	100.—	112.50	125.—

ZADRUŽNA DOPISNA ŠOLA.

Danes nadaljujemo z odgovori, ki se tičejo našega razpisanega vprašanja „Kako naj volijo zadrugarji svoje delegate?“

1. Žilič Ivan, Ljubljana, nam je poslal prispevek, ki ga radi obširnosti ne moremo v celoti priobčiti; zato navajamo le njegovo bistveno vsebino. Podrobnosti pa bomo imeli v evidenci.

Tovariš poudarja predvsem potrebo, da se iz zadruge izločijo vsi politični, organizacijski in skupinski vplivi. V namenu, izvesti demokratično delegatske volitve, naj se na sedežu zadruge takoj določi nekaka komisija ali odbor, in sicer iz dveh članov sedanje večine in iz dveh članov akcijskega odbora tako zvane opozicije ali manjšine. Ti štirje zadrugarji izvolijo petega člana iz vrst članov kot predsednika in začno z delom.

Delo tega odbora bi bilo sledeče:

Pregledati vse dopise in predloge, ki se tičejo ankete „Kako volijo zadrugarji delegate“. Sestavljati in izbiti te vrste predloge, jih pregledovati, da ne bodo nasprotovali zakonu

o zadrugah. Sestaviti predlog za prvo skupščino glede spremembe pravilnika o volitvah delegatov. Razpisati volitve in jih izvesti do konca. Vse delo in sklepi tega odbora se objavijo v „Zadrugarju“.

Volitve po službenih edinicah niso priporočljive. Zato naj se določi: 1. Za Ljubljano-mesto za vse člane, ki so dodeljeni prodajalni na Masarykovi cesti, eno samo skupno volišče (volišče I); za člane, ki so dodeljeni prodajalni v Šiški, zopet eno volišče (volišče II). 2. Analogno se določijo volišča za Maribor. 3. Volišča za člane izven Ljubljane in Maribora se morajo skrajšati tako, da bodo imela posamezna volišča 150 do največ 300 volilcev.

Volitve po kandidatnih listah niso umestne, ker člani ne morejo poznati vseh predlaganih kandidatov. Kandidati naj se predlagajo na posebnih članskih sestankih. Svoboda oddaje kuvert pri volitvah mora biti zajamčena.

2. Repič Ignac, Ptuj, piše:

Volitve morajo biti tajne. V primeru, da sta vloženi dve listi, se porazde-

lijo kandidati v proporciju dobljenih glasov. Organizacije se v volitve ne smejo mešati. Glasovnice naj se postavijo članom z „Zadrugarjem“. Pred volitvam se skličejo v vsakem volilnem okrožju delegatski sestanki. Če pride do sporazuma in samo do ene kandidatne liste, je stvar preprosta. Če se postavita dve listi, mora prevzeti njih razdelitev neinteresirana oseba. Glede oddaje glasovnic bi bilo seveda najbolje, da bi jo vsak član

osebno oddal. Ker pa to ni mogoče, naj se zopet pooblasti kaka zanesljiva oseba, ki bi glasovnice pobrala od članov, ki se volitev ne morejo osebno udeležiti, in jih oddala na volišču.

Ker pričakujemo nov zadrugni zakon in bo treba staviti predloge tudi za nov pravilnik o volitvi delegatov, podaljšamo razpisano anketo „Kako naj volijo zadrugarji svoje delegate“, še za tri mesece in prosimo člane, da nadaljujejo s svojimi prispevki.

Nagradna križanka

1	2	3	4		5		6		7	8	9	10
11					12				13			
14					15				16		17	
18				19	20	21			22			
		23							24			
25	26								27		28	
					29							
30		31		32				33		34		35
		36				37	37a					
38	39				40				41		42	
43				45			46			47		
48					49				50			
51							52					

Besede pomenijo: Vodoravno: 1. jugosl. reka, 6. jugosl. izvozn. družba, 11. trska, 12. hišni bog, 13. žen. ime, 14. prebivalec Istre, 15. poudarna enklitika, 16. igralna karta, 17. svetop. oseba, 18. bajeslovni kralj, 20. pihanje, 22. vulkan, 23. naše mesto, 25. geogr. pojem, 27. jugosl. zdravilišče, 29. jugosl. reka, 30. postaja v Bosni, 33. vrsta pesništva, 36. ud izumrlega naroda, 37. igralec, 38. turška žena, 40. del posode, 41. trg. izraz, 43. del telesa, 45. reka v Švici, 46. moč, sila (hrv.), 47. jugosl. mesto, 48. v njega, 49. del. žen obleke, 50.

deli cerkve (mn.), 51. predsednik špan. rep. (fon.), 52. katoličan.

Navpično: 1. srbsko mesto, 2. rim. pesnik, 3. mejna reka med Italijo in Jugoslavijo, 4. 100 m², 5. mesto v Siriji, 6. neobdelane njive, 7. veznik, 8. namestništvo, 9. znana trdnjava, 10. svetop. mesto, 19. ravnina, 21. domač praznik, 22. Abesinec, 24. znana kratica, 26. jugosl. mesto, 28. ud izumrlega naroda, 30. slov. postaja, 31. albansko mesto, 32. geogr. pojem, 33. in (lat.), 34. ime srb. škofa, 35. talisman, 37a. Krf (mednarod.), 39. zapoved, povelje, 40. gospa, 42. franc. mesto, 50. vpraš. enklitika.

Za pravilno rešitev razpisujemo iste nagrade kot za križanko v 1. številko letošnjega „Zadrugarja“. — Termin 15. maj.

IZ UREDNIŠTVA.

V 3. številki „Zadrugarja“ je tiskarski skrat na koncu odstavka III. Kretanje članov med podpisi članov upravnega odbora izpustil podpis odbornika Magajne Josipa, kar s tem popravljamo.

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din. Posamezna številka 3 Din. Naročila in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Z., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolodvorska ulica št. 39. — Tisk J. Blasnika nasled. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Razpis volitev delegatov in njih namestnikov

„Podporno društvo železniških uslužbencev in upokojencev v Ljubljani“ razpisuje v smislu čl. 8 pravil, oz. tozadavnega pravilnika volitve delegatov in njih namestnikov za občni zbor društva.

Volitve se bodo vršile dne 23. maja 1937.

Volišča so razdeljena, upoštevajoč število in stanovanja članstva, sledeče:

I. volišče: Direkcija drž. žel. Ljubljana.

K temu volišču spadajo člani vseh oddelkov direkcije, računovodstva in tiskarne voznih kart. 537 članov voli 6 delegatov in 6 namestnikov. Volitve vodi tov. Furlan Josip, viš. kontrolor.

Volitve se vršijo v pisarni „Sloge“ v Ljubljanskem dvoru.

II. volišče: Ljubljana gl. kolodvor.

K temu volišču spadajo vsi člani — razen upokojencev Ljubljana — naslednjih edinic: Ljubljana gl. kol., II. in IX. sekcija za vzdrževanje proge (samo oni člani, ki stanujejo v območju volišča), mostovna in signalna delavnica. Nadalje vsi člani proge Ljubljana gor. kol. — Bistrica Boh. jez., Ljubljana—Kamnik, Ljubljana — vklj. Šmarje-Sap. 1169 članov voli 12 delegatov in 12 namestnikov. Volitve vodi tov. Roter Albin, ofic.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Ljubljana glav. kol.

III. volišče: Kurilnica Ljubljana, gl. kol.

K temu volišču spadajo vsi člani kurilnice Ljubljana glav. kol. in elektro-delavnice. 512 članov voli 6 delegatov in 6 namestnikov. Volitve vodi tov. Dobrajc Milan, zvan.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice.

IV. volišče: Kurilnica Ljubljana gor. kol.

K temu volišču spadajo vsi člani kurilnice Ljubljana gor. kol. 147 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Sedlar Franc, kotlar.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice.

V. volišče: Ljubljana — upokojenci.

K temu volišču spadajo vsi upokojeni uslužbenci, člani društva, stanujoči v Ljubljani in okolici. 1103 člani volijo 12 delegatov in 12 namestnikov. Volitve vodi tov. Miculinič Rudolf, čin. v pok.

Volitve se vršijo v glasbeni dvorani „Sloge“ v Ljubljanskem dvoru.

VI. volišče: Borovnica.

K temu volišču spadajo vsi člani sledečih službenih edinic: Brezovica, Preserje, Borovnica, Verd in Vrhnika. 166 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Zupan Miha, višji kontrolor.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Borovnica.

VII. volišče: Rakek.

K temu volišču spadajo vsi člani iz okoliša postaj Logatec, Planina, Rakek in zastopstvo Postojna. 243 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Gerl Ivan, činovnik.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Rakek.

VIII. volišče: Novo mesto.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Grosuplje—Karlovac, Trebnje—Št. Janž na Dol., Grosuplje—Kočevje in Straža-Toplice. 134 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Čampelj Franc, zvaničnik.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Novo mesto.

IX. volišče: Zalog.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaje Dev. Marija v Polju, Zalog in Laze. 225 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Čepar Anton, zvan.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Zalog.

X. volišče: Trbovlje.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Kresnice — vklj. Hrastnik. 187 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Izlaker Janez, čin., Trbovlje.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Trbovlje.

XI. volišče: Zidani most.

K temu volišču spadajo vsi člani: postaje Zidani most, kurilnica Zidani most, progovna sekcija Zid. most (oni, ki stanujejo v Zid. mostu in okolici) ter postaji Radeče pri Zid. mostu in Rimske toplice. 289 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Eržen Franc, zvan.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Zidani most.

XII. volišče: Sevnica.

K temu volišču spadajo vsi člani od postaje Breg do vklj. Zaprešič. 136 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Milost Bogomir, viš. kontr.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Sevnica.

XIII. volišče: Celje.

K temu volišču spadajo vsi člani sledečih edinic: Laško, Celje, prog. sekcija Celje (oni, ki stanujejo v Celju in okolici), Štore, Sv. Jurij, ter vsi člani proge Celje do vklj. Slovenjgradec. 223 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Sorčan Franc, zvan., Celje.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Celje.

XIV. volišče: Poljčane.

K temu volišču spadajo vsi člani iz okoliša postaje Grobelno, Ponikva, Poljčane, ter člani proge Grobelno—Rogatec, in Poljčane—Zreče. 145 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Ambrož Franc, upok., Poljčane.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Poljčane.

XV. volišče: Pragersko.

K temu volišču spadajo vsi člani iz okoliša postaj: Slov. Bistrica, Slov. Bistrica mesto, Pragersko, Rače—Fram, Orehova vas—Slivnica in Sv. Lovrenc na Dr. polju. 268 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Bele Jurij, zvan., Pragersko.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Pragersko.

XVI. volišče: Maribor gl. kol.

K temu volišču spadajo člani sledečih edinic: postaje Hoče, Tezno, Maribor gl. kol., Pesnica, Št. Ilj in prog. sekcija Maribor gl. proga. (Slednje edinice oni, ki stanujejo v Mariboru in okolici). 545 članov voli 6 delegatov in 6 namestnikov. Volitve vodi tov. Zavadlav Leopold, ofic., Maribor gl. kol.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Maribor gl. kol.

XVII. volišče: Maribor kor. kol.

K temu volišču spadajo člani postaj Maribor kor. kol., Limbuš, osrednje skladišče materijala Maribor, prog. sekcija Maribor kor. proga (oni, ki stanujejo v Mariboru in okolici). 171 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Mordej Franc, čin.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Maribor kor. kol.

XVIII. volišče: Kurilnica Maribor.

K temu volišču spadajo člani kurilnice Maribor. 634 članov voli 7 delegatov in 7 namestnikov. Volitve vodi tov. Artič Franjo, viš. kontr.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice.

XIX. volišče: Delavnica Maribor.

K temu volišču spadajo člani delavnice Maribor. 1217 članov voli 13 delegatov in 13 namestnikov. Volitve vodi tov. Kesler Rudolf, ofic.

Volitve se vršijo v baraki (bivša obednica) delavnice Maribor.

XX. volišče: Maribor — upokojenci.

K temu volišču spadajo vsi upokojeni uslužbenci, člani društva, ki stanujejo v Mariboru in okolici. 1312 članov voli 14 delegatov in 14 namestnikov. Volitve vodi tov. Kejžar Ivan, čin. v pok.

Volitve se vršijo v društveni sobi Olepševalnega društva za Magdalen-sko predmestje, Ob železnici št. 22.

XXI. volišče: Vuzenica—Muta.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Ruše—Prevalje. 135 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Bučar Ludvik, čin.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Vuzenica-Muta.

XXII. volišče: Ptuj.

K temu volišču spadajo vsi člani sledečih edinic: postaje Ptuj, Moškanjci, Ormož, Delavnica Ptuj in prog. sekcija Ptuj (oni, ki stanujejo v Ptuj in okolici), ter člani proge Ormož—Hodoš in Gor. Radgona. 254 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Čuček Ivan, nadzornik proge.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Ptuj.

XXIII. volišče: Čakovec.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Središče—Kotoriba in postaj Mursko Središče ter Dolnja Lendava. 104 člani volijo 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Rataj Gabrijel, strojevodja, Čakovec.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Čakovec.

XXIV. volišče: Zagreb.

K temu volišču spadajo vsi člani območja direkcije Zagreb. 349 članov voli 4 delegate in 4 namestnike. Volitve vodi tov. Korošec Karel, čin., Zagreb-Sava.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Zagreb-Sava.

XXV. volišče: Beograd.

K temu volišču spadajo vsi člani območja direkcije Beograd. Subotica in Sarajevo. 164 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Cener Josip, čin. Kontrole dohodkov.

Volitve se vršijo v pisarni oddelka Kontrole dohodkov v Beogradu.

Navodila

Volitve morajo biti izvršene na vseh voliščih v nedeljo, dne 23. maja 1937 od 8.—12. ure. Glasovnice s seznamom volilcev razpošljemo imenovanim zaupnikom pravočasno tako, da jih dobijo zanesljivo do 2. maja 1937.

Zaupnik razdeli glasovnice takoj po prejemu članom. Prejem glasovnice mora vsak član potrditi z lastnoročnim podpisom. V to svrho se posluži spodnjega perforiranega dela glasovnice, katerega odtrga zaupnik pri izročitvi glasovnice. Kolikor bi zaupniki glasovnic ne mogli razdeliti upravičencem, jih vrnejo do 15. maja 1937 priporočeno odboru Podpornega društva žel. uslužbencev in upokojenecv v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 25. Istočasno naj pošljejo zaupniki tudi sezname o dostavljenih glasovnicah s potrdili, katere uvrstijo po tekočih številkah in službenih edinicah. Imenik volilcev obdržijo zaupniki za izvršitev volitev.

Člani, ki do 15. maja 1937 ne bi prejeli glasovnic, naj iste reklamirajo pri društvenem odboru v Ljubljani. Volilno pravico imajo vsi člani po staležu 20. januarja 1937. Glasovnico mora vsak član lastnoročno podpisati. V razpisu imenovani zaupnik vodi kot predsednik volišča volitve in skrbi, da se vršijo volitve v redu v smislu pravil. Kdor ne more iz kateregakoli vzroka na sedež volišča, lahko da izpolnjeno in podpisano glasovnico tovarišu članu, ki se volitev osebno udeleži. Nepodpisane, radirane, črtane ali prepleljene glasovnice so neveljavne.

Voljen sme biti vsak član. Predsednik volišča imenuje na volišču dva skrutinatorja, ki preštejeta glasove, ugotovita izid volitev, kar predsednik naznani navzočemu članstvu. Predsednik in skrutinatorja zberejo nato, ko so sestavili zapisnik o izidu volitev, glasovnice v ovoj ter jih pošljejo s pismenim poročilom priporočeno društvenemu odboru najkasneje do 26. maja 1937.

Ako bi se volitve iz kateregakoli vzroka ne mogle vršiti 23. maja t. l., je to takoj sporočiti društvenemu odboru, da določi drug datum.

Vsa event. pojasnila glede volitev daje na zahtevo društveni odbor, na katerega se je pravočasno obrniti.

V Ljubljani, dne 20. aprila 1937.

Tajnik:

Lipovšek I., s. r.

Predsednik:

Safošnik I., s. r.

Krompir.

Na zalogi imamo dovolj lepega, prebranega, semenskega krompirja. — Priporočamo nakup!

Esence za likerje

---

vseh vrst prodajamo v steklenicah po 5 Din. Vsebina stekleničice zadostuje za 2 l dobrega likerja, ki si ga lahko sami pripravite doma. Liter likerja Vas bo stal le ca. 25 Din. Navodila za izdelavo so nalepljena na stekleničicah.

Točila.

Naša Čeb. zadruga ima v zalogi cenena točila, ki so zelo pripravna, posebno za male čebelarje s 4—6 panji. Ta točila so zelo primitivna, vendar ustrezajo v polni meri svojemu namenu. Pri točenju se med iz čebelnih celic popolnoma izprazni kakor pri modernih točilih na polzevo gonilo in satje ostane nepoškodovano.

Točilo stane Din 60.— za kom. Ogleda si ga lahko vsak v naši pisarni. Odbor.

Pridobivanje voska.

Članstvu Čeb. zadruge sporočamo, da smo naročili iz Nemčije nov stroj za pridobivanje, oziroma stiskanje voska. Za preizkušnjo stroja smo uporabili samo staro nerabno satje brez vsakih pokrovcev in smo po končani preizkušnji ugotovili, da smo dobili iz 8 kg starega satja 3.20 kg voska, to je 40%.

Stroj se lahko uporablja tudi v druge gospodinske svrhe, n. pr. za stiskanje ocvirkov, malin in drugih sadnih sokov. Stroj je na ročni pogon kakor vsi gospodinski stroji in ima svojo praktično vrednost v tem, da ga pri pridobivanju voska lahko pritrdimo na mizo v kuhinji in se nam ni treba bati ponesnaženja tal in kuhinjske opreme. Vosek z vrelo vodo se odteka samo na enem mestu po pločevinastem žlebu, pod katerega postavimo za to primerno posodo, ki smo jo prej do $\frac{1}{2}$ napolnili z vrelo vodo. Tropino, oziroma stiskane ostanke izloča stroj posebej.

Pri drugih stiskalnicah za vosek brizga voda in vosek vsled neenakomernega pritiska na vse strani, kar je pri našem stroju izključeno.

Cena stroju je Din 320.— za kom. Stroj si lahko vsak član ogleda v naši pisarni, kjer dobi tudi vsa navodila za uporabo stroja.

Članom priporočamo, da si ta stroj pri nas nabaviijo, ker je bolj praktičen in cenejši, kakor druge stiskalnice, ki so bile do sedaj v rabi za pridobivanje voska. Odbor.

Ob

15-letnici

**obstoja Nabavljalne zadruge
uslužbencev drž. žel.
v Ljubljani**

spomenica

1922 - 1937

OB
15 - LETNICI

OBSTOJA NABAVLJALNE ZADRUGE
USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.
V LJUBLJANI

*

SPOMENICA
1922 - 1937

Izdala Nabavljana zadruga uslužbencev drž. žel. v Ljubljani.
Za vsebino odgovarja Dr. L. Benko.

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija
d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

1922 — 1937

Ne radi običaja, iz stvarnejših razlogov je Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani ob 15-letnici svojega obstoja izdala pričujočo spomenico. Ne gre za konvencionalen jubilej ob zaključku kratke dobe, ki v življenju in delu ne more mnogo pomeniti, marveč za afirmacijo razmeroma mladega gospodarskega in socialnega pokreta, ki se odraža v združništvu in čigar majhno, vendar nam neposredno ogledalo je naša nabavljalna zadruga.

V vsakem mladem pokretu pa so tudi kratka razdobja pomembna, pomembna tem bolj če je treba nova načela preizkusiti spričo stare, ukoreninjene tradicije; to pa zlasti v časih, ko so izredne prilike zahtevale novih pogledov na gospodarsko in socialno področje.

In prav v takem času je nastala in se začela udeleževati naša nabavljalna zadruga. Res je, da so to zadrugo prav tako kot vse ostale priklicali v življenje v prvi vrsti gospodarski razlogi. Vendar bo vsak, ki ima globlji pogled, lahko tudi v tem poizkusu uzrl vsaj drobec tistega človeškega prizadevanja ki hoče na materialni osnovi graditi v vsakem pogledu pravičnejši in lepši družabni red.

V koliko se vse to zrcali v delovanju in stvarnih uspehih Nabavljalne zadruge uslužbencev državnih železnic v Ljubljani, naj povedo naslednji kratki in skromni podatki o njenem postanku, razvoju in današnjem njenem pomenu za slovenskega železničarja in za vso združno mislečo javnost.

I. Predzgodovina

Pred Veliko vojno slovenski železničarji nismo imeli lastnih združnih ustanov. Naši službeni prejemki so bili razmeroma dovoljni in so vsaj gospodarskim potrebam zadoščali. Zato je razumljivo, da se železničarji kakor tudi ostali državni uslužbenci nismo zanimali za zadruge. To tem manj, ker so obstojala tako zvana živilska skladišča (v Mariboru, Gorici itd.), ki so bila cenejša kot privatne trgovine in je bilo tudi dostavljanje živil na progo dokaj dobro urejeno. Na drugi strani je „Hranilno in posojilno društvo“ (Spar- und Vorschussverein) omogočalo štednjo in posojila ter na ta način tudi kreditnih zadrug nismo pogrešali.

Seveda te in podobne ustanove tudi v takratnih prilikah niso nadomeščale sedanjih zadrug in niti zdaleka odtehtale njih blagodati. Tega, kar nam nudijo danes nabavljalne zadruge s svojo smotrno organizacijo, živilska skladišča niso zmogla niti niso imela takih nalog v svojem programu. Podobno velja glede prave in organizirane štednje in gospodarske opore, ki smo je deležni v današnjih svojih kreditnih zadrugah. Razen tega ne smemo še pozabljati, da se je čutil naš človek kot član navedenih ustanov in društev kot tujca: gospodarsko in narodnostno.

V letih 1907—1910 se je začel slovenski železničar prebujati. Narodnostno vprašanje je postajalo zanj tudi krušno vprašanje. Najprej se je organiziral v svojih nacionalnih strokovnih organizacijah, nato pa je začel aktivno sodelovati pri ustanavljanju splošnih konsumnih in kreditnih zadrug na slovenskih tleh, zlasti v Trstu in ob severni meji.

Prišla je vojna in z njo pomanjkanje živil, doba občinskih in železniških aprovizacij. Živo nam je še v spominu slika dolge vrste ljudi z živilskimi kartami, na katere so prejemale najpotrebnejša živila v nezadostni količini, v slabi in najslabši kvaliteti.

Konec vojne! Toda samo na bojnih poljanah. V zaledju ni bilo mogoče preko noči zbrisati njenih sledov. Gospodarska razrvanost, moralna dekadenca, politična desorientiranost, demagoštvo in zablode vsepovsod! Železnice in železničarji so morali vztrajati preko konca. Uprava zato ni smela pustiti v nemar vprašanja prehranjevanja

svojih uslužbencev. Tako smo imeli po zedinjenju v Sloveniji lastno živilsko poslovalnico državnih železnic, ki je bila sestavni del uprave (najpreje v Trstu, pozneje direktije drž. železnic, nato pa inspektorata v Ljubljani). Svojo gospodarsko poslovalnico je imela tudi Južna železnica; le-ta je imela na razpolago veliko centralno skladišče živil v Mariboru, kasneje pa je osnovala novo centralo v Ljubljani na Masarykovi cesti.

Za železničarje državnih železnic, ki so se v veliki meri priselili zlasti iz zasedenega ozemlja v Ljubljano, se je ustanovila železničarska menza, ki pa se je koncem l. 1919. ob ukinitvi ljubljanske direktije preselila v Zagreb. Toda že meseca februarja 1920. l. se je v Ljubljani pri inspektoratu osnovala nova menza ter poslovala točno 10 let, dokler je ni prevzela naša nabavljalna zadruga.

V okvirju novoustanovljene menze so si železničarji nabavljali tudi razne druge življenjske potrebščine. S tem je bil storjen prvi korak osamosvojitve od upravnih poslovalnic. Tu sem vodijo tedaj prvi sledovi naše sedanje nabavljalne zadruge!

Medtem ko so se železničarji posvetovali, kako razširiti nabavljanje še na ostale predmete, je izšla uredba o nabavljalnih zadrugah. Ne dolgo potem je izdalo tudi prometno ministrstvo začasni pravilnik o železničarskih potrošnih zadrugah, za katere se je od uslužbencev pobiral prispevek za delež po Din 25— mesečno. Do ustanovitve teh železničarskih potrošnih zadrug pa ni prišlo. Zato so se naši železničarji odločili, da ustanovijo za področje ljubljanske direktije sami že davno zamišljeno lastno nabavljalno zadrugo in na ta način hkrati presekajo vprašanje, kako obrniti že ubrane odtegljaje v namene, za katere so bili določeni.

II. Ustanovitev

Prvi uradni sestanek, na katerem se je obravnavala ustanovitev nove zadruge, se je vršil 6. septembra 1921 v restavraciji pri Novem svetu. Osvojen je bil predlog pokojnega tovariša Leitgeba: Ustanovi se zadruga za nabavo živilskih potrebščin, izdelajo pravila in izvedejo vse predpriprave. V pripravljalni odbor so bili določeni: Berbuč Bogo kot predsednik, Kobale Kajetan kot podpredsednik, Čerček Srečko kot tajnik, Leitgeb Anton in Korošec Blaž kot odbornika. Vsi so bili enotnega mnenja, da bo nova zadruga mogla uspevati le, če bo v vsakem pogledu samostojna in na vse strani nevtralna.

Dne 15. novembra 1921 je pripravljalni odbor predstavnikom železničarskih organizacij poslal vabila za ponovni sestanek, ki se je vršil 21. novembra in ki se ga je udeležilo 27 železničarjev. Čerček,

ki je vodil ta sestanek, je pojasnil situacijo in tolmačil možnosti ustanovitve in razvoja bodoče zadruga. Toda med navzočimi ni bilo mogoče doseči soglasja. Mnogi so bili proti ustanovitvi zadruga. To velja zlasti glede nekaterih voditeljev železničarjev, od katerih bi bilo sicer pričakovati, da bodo z ozirom na svoje ostale programe, ki so jih razvijali na raznih delavskih sestankih, prvi zagovorniki

Pripravljalni odbor

Zgoraj od leve proti desni: Berbuč Bogo, Čerček Srečko; spodaj: Korošec Blaž, Kobale Kajetan, † Leitgeb Anton.

lastne železničarske zadružne ustanove. Opozicija končno predlaga, naj se občni zbor preloži. Sklenjeno je bilo, da se bo vršil le-ta dne 27. novembra. Medtem so nekateri tovariši, ki niso hoteli opustiti misli na ustanovitev zadruga, prosili pri direkciji drž. žel. v Zagrebu informacij glede pravilnika, povlastic itd. Tam pa je že bilo znano, kako velik odpor vlada proti zadruzi in so našim tovarišem nasvetovali, naj se raje udelejujejo v gospodarski poslovalnici; spričo vztrajnosti ljubljanskih odposlancev pa so končno le pregledali in redigirali pravila ter izdali odlok glede povlastic.

Dne 26. novembra so se vršili zadnji razgovori in priprave za občni zbor.

Dne 27. novembra je bila dvorana v Mestnem domu nabito polna. Zbralo se je preko 1400 železničarjev. Toda sklicatelji skoraj niso prišli do besede. Zborovanje je vodila neka politično orientirana skupina, ki ji je množica slepo sledila. Prečitana je bila resolucija proti ustanovitvi zadruga, nakar je večina zapustila dvorano. Ostalo je samo 23 železničarjev, trdno odločenih, da ne popustijo in da pri začetem delu vztrajajo. Občni zbor se je nato po določenem dnevnem redu mirno nadaljeval. Zadruga je bila ustanovljena!

Dne 5. decembra, tedaj eno leto po razglasitvi uredbe o nabavljalnih zadrugah, je bila naša zadruga protokolirana in vpisana v združni register kot Nabavljalna zadruga uslužbencev in upokojencev drž. železnic r. z. z o. z. v Sloveniji s sedežem v Ljubljani.

Prvi odbor se je sestavil sledeče: Vrišer Matija, predsednik; Kobale Kajetan, podpredsednik; Zadel Jakob, Orel Ivan, Čerček Srečko, Kahne Franc, Podbevšek Ferdo, Kyovsky Josip in Lukanc Maks, odborniki.

Po ustanovitvi zadruga so se mnogi, ki niso bili o namerah in dosedanjem poteku stvari objektivno poučeni, oglasili k sodelovanju. Da se proži vsem železničarjem z dobro voljo možnost tega sodelovanja, je bil za 6. januar 1922 sklican izredni občni zbor, na katerem so vsi odborniki odložili svoja mesta. Novih sodelavcev vendar ni bilo in tako je bil na novo izvoljen po večini stari odbor, v katerem je prevzel predsedstvo Čerček Srečko.

O ustanovitvi zadruga so bile obveščene vse službene edinice. Velika večina železničarjev je bila proti zadrugi; večinoma radi nepoučenosti. Le 267, med njimi največ od inspektorata, je prijavilo svoj pristop.

III. Ovire in zapreke

Odbor je takoj v začetku uvidel, da je treba čimprej ustvariti lasten kapital in lastno domačijo — centralo. Za zbiranje kapitala so bile takrat prilike povoljne, materialne in trgovske. Razen tega so uživale zadruga prevozne in davčne ugodnosti in imele torej izdatno prednost pred privatno trgovino. Kdor je takrat pravilno in srečno kalkuliral, je lahko gradil temelje in zbiral moči za poznejša težka leta, kakor jih preživljamo dandanes. Vendar bi razvoj naše zadruga lahko šel še po uspešnejših potih, če bi ji ne bilo treba, boriti se na toliko strani z nerazumevanjem in zaprekami.

Prvi upravni odbor

Zgoraj od leve proti desni: Kahne Franc, Kyovski Josip; v sredini: Lukanc Maks, Orel Ivan, Podbevšek Ferdo; spodaj: Vrišer Matija, Zadel Jakob (Kobale in Čerček sta na sliki pripravljalnega odbora).

Omenili smo že, da je v času, ko so si železničarji ustvarjali in gradili svojo lastno nabavljalno zadrugo, v območju ljubljanske železniške direkcije obstojala „Gospodarska poslovalnica“ prej Južne, sedaj državne železnice. Za vsakogar je bilo jasno, da ni ekonomično, če obstojata na istem področju dve slični ustanovi s podobnimi cilji. Prav tako je bilo jasno, da se bodo tudi južnoželezničarji morali prej ali slej odločiti za zadrugo. Nastalo je vprašanje, kaj bo s kapitalom, ki so ga ustvarili v Gospodarski poslovalnici, in ali je ta kapital last železničarjev ali last države. Nabavljalna zadruga tega vprašanja ni mogla prezreti, saj je šlo za njen in vseh železničarjev interes.

Zadrušina uprava je zato že v avgustu l. 1924. podvzela korake, da se zadeva čimpreje in pravilno reši. Tedanje vodstvo direkcije je

nato zadrugo obvestilo v sledečem svojem sklepu: Gospodarska posvetovalnica bo s 1. aprilom l. 1925 likvidirala in se združila z Nabavljalno zadrugo. Direkcija drž. železnic kot lastnik v Gospodarski poslovalnici nabranega denarja vplača 5000 deležev po Din 300— in določi $\frac{2}{3}$ odbornikov v upravo.

Toda s fuzijo ni bilo nič. Sredi l. 1925 je zadruga ponovno predložila direkciji obširen referat, ki pa ni bil obravnavan, oziroma zadrugino vodstvo ni dobilo nobenega obvestila o novih predlogih ali sklepih žel. uprave. Ker ni bilo pričakovati izhoda iz situacije, so se nekateri ljubljanski tovariši od bivše Južne železnice pomagali na ta način, da so pristopili kot člani k zadrugi. Večina pa položaja ni razumela in je vztrajala pri Gospodarski poslovalnici. Pristop članov s proge v večjem številu pa so v ostalem ovirali tudi tehnični zadržki.

V maju l. 1927. je izšel odlok prometnega ministrstva, da morajo likvidirati vse uradne aprovizacije. Na podlagi tega odloka so združene železničarske organizacije na ministrstvo naslovile resolucijo, v kateri so zahtevale, da mora celokupno premoženje bivše Gospodarske poslovalnice pripasti njenim konsumentom, ki jih je vodila v svoji evidenci, in da se poslovalnica mora preosnovati v zadrugo. Prometno ministrstvo tej zahtevi ni ugodilo ter je rešilo, da se iz premoženja bivše Gospodarske poslovalnice stvari fond za zgradbo železničarskih stanovanjskih hiš. Na ta način so nekateri konsumenti iz te poslovalnice vsaj deloma prišli na račun; v splošnem pa moramo ugotoviti, da bi se bilo moralo poglavje nekdanje Gospodarske poslovalnice zaključiti v boljšem skladu z interesi in upravičenimi zahtevami uslužbencev ljubljanske žel. direkcije.

Da je naša zadruga imela ves čas svojega obstoja v privatni trgovini svojega načelnega nasprotnika, je razumljivo. Zlasti tako zvani „privilegiji“ so bili in so še stalno na dnevnem redu. Svoje stališče glede na odnos med združništvom in trgovstvom smo svojčas točno opredelili in ugotavljamo samo to, da obstoja v tem oziru na naši strani popolna jasnost.

Ni treba še posebej omenjati, da je splošna gospodarska kriza, upad službenih prejemkov našega članstva, labilnost na tržiščih itd. tudi našo zadrugo močno prizadelo. Le reelnemu in požrtvovalnemu delu uprave in dosedanji zavednosti najširšega članstva se je treba zahvaliti, da stoji naša zadrugna stavba v tem vihnem času še vedno trdno in bo, tako upamo, ostala še nadalje branik gospodarskih, socialnih in kulturnih interesov slovenskega železničarja.

Zgodovina ne pozna, oziroma ne bi smela poznati sentimentalitete. Če smo pravkar poudarili zavednost najširšega zadruginega članstva, ki je omogočalo njen razvoj in napredek, moramo po drugi strani tudi priznati, da je bila naša zadruga prav tako kot ostale

slične gospodarske ustanove premnogokrat zaželen predmet ožje-stanovske ali strankarskopolitične ambicije. Vendar je v članstvu zavest nujne nevtralnosti, ki je bila ob ustanovitvi zadruga še posebno poudarjana, tako krepka, da bo tudi v bodoče vsak poizkus nezadružne njene usmeritve nemogoč.

Ob zaključku tega odstavka bi še radi pripomnili, da je imela zadruga, njeno vodstvo in večina dobro mislečega in discipliniranega članstva nemalo težav z običajno, na trenutne in neposredne uspehe in koristi usmerjeno mentaliteto posameznikov in z njih večkrat nekritično presojo zadružnega dejanja in nehanja zlasti uprave in nadzora. Mnogo dobrih in požrtvovalnih zadružnih delavcev je vsled tega na svoji poti omagalo. Z zadovoljstvom pa moramo beležiti, da se tudi v tem pogledu obrača na bolje: našemu članstvu in njegovi zadružni zavesti lasten čut objektivnosti se čim bolj uveljavlja in smo uverjeni, da bo le-ta postal in ostal tudi v bodoče znamenje pravega slovenskega železničarja-zadругarja!

IV. Razvoj

1. Notranja organizacija.

Po razpustu Gospodarske poslovalnice inspektorata drž. železnic v Ljubljani je prevzela novo ustanovljena nabavljalna zadruga njeno osebo. Dobila je s tem primerno izvežban personal. Vendar se je odbor zavedal, da zadruga ni uradna aprovizacija, nego samostojna gospodarska ustanova in last železničarjev-zadругarjev. Zato je gledal na to, da je bila tudi postrežba članom tej okolnosti primerna. Polagoma je v prodajalno sprejemal nove moči, zlasti trgovsko nabražene pomočnike. Pa tudi ti so bili definitivno nastavljeni šele po uspeli preizkušnji. Za izobrazbo o zadružnem poslovanju je odbor prirejal predavanja in tako v mejah takratne možnosti skrbel za vzgojo zadruginih nastavljenecv.

V samem trgovskem poslovanju je bilo spočetka mnogo težav. Prvi nakupi so se izvrševali dokaj neokretno, vendar se je sistem stalnoboljšal. Z nakupi je bil poverjen poslovodja, toda z omejeno polnomočjo. Uvajanje novih predmetov in vse večje nabave so se obravnavale na sejah. Odbor je na podlagi zaupnih informacij in konkurenčnih ofert vršil kontrolo tudi o vseh ostalih nakupih.

Prav kmalu se je v poslovanje začela uvajati ekonomija in skrbna izraba časa in denarja. Da ne bi zastajalo blago in da v njem investiran kapital ne bi bil odtegnjen plodnemu obtoku, je zadruga že pred desetimi leti uvedla statistiko o potrošnji posameznih predmetov in mesečne raporte v zalogi blaga. Na ta način se je tako v speceriji kot v manufakturi mnogo prihranilo.

V l. 1931. je zadruga ob 10-letnici svojega obstoja izdala obširno statistiko v slikah, ki so nazorno prikazovale zadrugino stanje in poslovanje. Ta statistika je po svoji preprostosti in preglednosti vzbudila pozornost tudi pri uglednih zadružnih in trgovskih strokovnjakih doma in drugod.

Svojevrstna je porazdelitev dela med posamezne odbornike kot se je sčasoma uveljavila pri naši zadrugi. Dočim imajo mnoge zadruge uveden sistem tako zvanega „dežurnega“, so prevzeli naši odborniki še vsak posebne posle, n. pr.: kontrolo knjigovodstva, blagajne, studij borz in tržišč, blagoznanstvo za specerijo in manufakturo, pregled zadružne literature, nadzor nad trgovinami in skladišči, proučevanje zakonov, davčnih in taksih predpisov, vprašanje kreditiranja članstva i. t. d. Pri tako obsežnem aparatu kot je velika zadruga, je taka porazdelitev dela neobhodno potrebna, po drugi strani pa tudi izpričuje, da je delo v zadrugi odgovorno in da zahteva sposobnosti, znanja, predvsem pa požrtvovalnosti in ne nazadnje dobro mero hladnokrvnosti in samozatajevanja.

2. Trgovsko poslovanje

Kakor je nastala naša zadruga iz naravne potrebe, izboljšati materialne prilike malega človeka, tako se je tudi razvijala: popolnom naravno, brez skokov, spekulacije in brez hlastanja za efektom. Postopoma se je razširjala in spopolnjevala. Kakor shodi malo dete: šele, ko je sigurno, napravi prvi korak in se pripravi na naslednjega. Tako se je tudi zadruga lotila novih poslov šele potem, ko je stare dobro obvladala.

Od osmih predmetov, ki jih je imela v začetku na zalogi, je prešla polagoma na vse artikle, ki so potrebni v domačem gospodinjstvu. Pri tem se je držala principa, da mora oskrbovati svoje člane le s tem, kar potrebuje povprečni železničar. Tako zvanega luksuznega in izrazito modnega blaga sprva ni prodajala. — Danes so zadrugine prodajalne založene prav z vsem, kar nudi za splošne potrebščine katerakoli privatna trgovina.

Po načrtih ročdelskih pionirjev bi smele zadruge prodajati robo članom samo za gotovino. To načelo je uveljavljeno tudi v prvotni uredbi o nabavljalnih zadrugah z dne 6. decembra 1920 ter se je Žyeza tudi tega besedila striktno držala. Povojne razmere pa so narokovale opustitev tega načela in se je temu primerno tudi uredba o nabavljalnih zadrugah spremenila. Pri nas je po dolgem oklevanju končno prodrli predlog, da se članom, ki kupujejo za gotovino, prizna večji skonto. Na ta način se je glede na dejanske prilike našla edino pravilna rešitev.

Sedanji upravni odbor

Od leve proti desni od zgoraj v prvi vrsti: Artič Franjo, Brecelj Franjo; v drugi vrsti: Čerček Srečko, podpredsednik Juh Leopold, predsednik Klebel Emil; v tretji vrsti: Lavrič Josip, tajnik Luschützky Jože; spodaj: Magajna Josip, Masič Pavle, Verhovšek Vojteh.

3. Zadrugine ostale gospodarske akcije

Ko je zadruga za najvažnejše potrebe uredila prodajalno, je začela misliti na druge gospodarske panoge. Odbor se je že v prvih letih zadruginega obstoja začel baviti z vprašanjem lastne pekarnice. Ta namera se sicer do danes še ni mogla realizirati. Na prvi strani je konsum kruha razmeroma majhen in se gradnja pekarnice ne bi izplačala, na drugi strani pa je zadruga s privatnim pekom sklenila ugodno pogodbo, tako da je za sedaj dosegla svoj cilj.

Sedanji nadzorni odbor

V prvi vrsti od leve proti desni: tajnik Feldin Hinko, predsednik Furlan Josip, podpredsednik Škerjanc Ivan; stoje: Frole Ivan, ing. Finc Franjo, Žorga Rudolf.

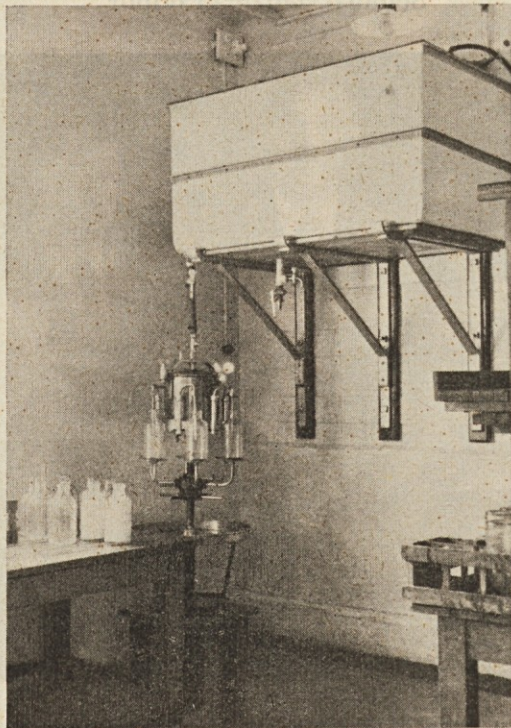
V l. 1927. je zadruga razmotrivala, kako preskrbeti svojim ljubljanskim članom dobro mleko. Mleko je bilo takrat v Ljubljani po Din 3.— po kalkulaciji odbora pa bi se lahko prodajalo po Din 2'50. Ko so se že vršile priprave, t. j. ko se je zadruga začela zanimati za dobavo mleka, za lokale in aparate, je padla cena mleka v Ljubljani na Din 2'50. Odbor je smatral padec cene upravičeno kot uspeh svoje akcije, ki se pa takrat še ni izvedla. Prav radi tega je cena mleku čez leto dni v Ljubljani zopet poskočila na Din 3.—.

Jeseni l. 1931. se je zadruga ponovno lotila vprašanja preskrbe članov z dobrim, pasteriziranim mlekom, kar je uvedeno že davno iz

higienskih razlogov po vseh modernih mestih. Prvotni predlog je bil, da sklene pogodbo z Osrednimi mlekarnami v Ljubljani, ki so baš malo prej uvedle prodajo bioriziranega mleka. Osr. mlekarne naj bi dobavljale zadrugi mleko za 25 para ceneje kot ostalim svojim odjemalcem. Vendar je zadeva bila končno zaključena tako, da je zadruga sama prevzela isti posel, ki so ga imele Osrednje mlekarne.

Naša mlekarna napreduje sedaj in bi zadruga mogla nuditi še cenejše mleko, če bi se člani v večji meri zavedali, da je treba to važno akcijo podpreti z izdatnejšimi naročili.

Mlekarna —
higijenski
polnilni
aparat.

Dne 1. februarja 1930 ja zadruga v prostorih Ljubljanskega dvora otvorila železničarsko menzo, ki je bila prav tako potrebna institucija, ki posluje solidno in se sama vzdržuje.

H koncu l. 1931. je odbor previdno načel vprašanje lastne mesnice. Sprva je sklenil pogodbo s privatnim mesarjem, da bo članom vse vrste mesa prodajal za Din 2— ceneje kot ostali ljubljanski mesarji. Mesar pogodbe ni mogel držati, češ, da bi moral imeti posebno delavnico; le istočasna prodaja oziroma poraba vsega mesa je racionalna, kar pa je mogoče samo v lastni delavnici. V pogodbi z drugim mesarjem se je naslednje leto zadruga lotila podjetja tudi s te strani. Poldrugo leto je posel uspeval, nato pa ga je morala za-

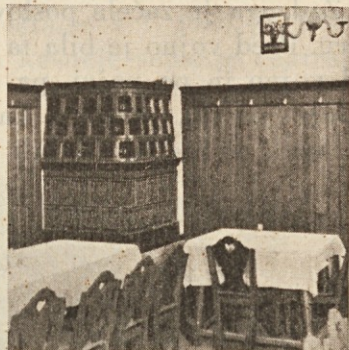

druga opustiti, ker je zašla v podobne težkoče, ki so jih bile izkusile doslej menda pač vse zadruga glede na to svojevrstno gospodarsko panogo.

V letu 1931.—1932. se je spremnilo naziranje glede prodajanja alkoholnih pijač. Zadruga je za svoje člane odprla okrepčevalnico. Mnogim to novo podjetje ni bilo in še danes ni simpatično,

Železničarska menza
v Ljubljanskem Dvoru

Kmetska soba v zadružni okrepčevalnici
na Mašarykovi cesti v Ljubljani.

ker so mnjenja, da taka obrt ne sodi v področje zadruginega udejstvovanja. Vendar je dovolj vidikov, ki so odločevali, da zadruga more in sme tudi s tem poslom nadaljevati.

Na željo članstva je l. 1931. zadruga otvorila gospodinjske tečaje, v katerih so se hčerke in žene železničarjev učile sprva kuhanja, kasneje pa tudi šivanja in izdelovanja perila in oblek. Da

Gospodinjska šola Nab. zadruga v Ljubljani.

so ti tečaji potrebni, priča najbolj obilen poset gojenk in vsestransko priznanje temeljitega pouka. Svojemu manufakturnemu oddelku je zadruga priključila tudi šivalnico, ki izdeluje za potrebo lastne prodajalne po meri belo in pisano perilo.

4. Naši lokali

Zadruga je začela poslovati v stari baraki na Gorenjskem kolo-dvoru. Pred vojno je bila ta baraka namenjena za vskladiščenje soli, med vojno in po vojni pa se je uporabljala kot poslovni lokali za aprovizacijo, oziroma kasneje za Gospodarsko poslovalnico. Ob prevzemu po zadrugi so bili ti lokali v slabem in primitivnem stanju.

Prodajalna v Šiški.

Toda kot je zavel s prevzemom prehrane po svobodnih zadrugarjih nov duh v samem poslovanju, tako se je obnovila tudi baraka. S prav malimi sredstvi je postala iz prejšnjih neprijaznih prostorov lična prodajalna. V l. 1927. je zadruga v njej imela nad en milijon mesečnega prometa!

Že l. 1924. je odbor v svojih načrtih predvideval, da bo treba mimo drugega pridobiti lokale, ki bodo namenu in potrebam ustrezali.

Naslednje leto je odbor razmišljal, ali in kje naj zadruga zgradi novo poslopje. Toda ni še bilo rešeno vprašanje, kaj bo z Gospodarsko poslovalnico bivše Južne železnice. Tudi se je bilo težko odločiti, zidati na železniškem svetu. Zakaj zadruga je bila še mlada, ki ni imela dovolj obratnega kapitala; investirati rezervni kapital v stavbo na tujem svetu, to je umljivo navdajalo odbor z neprijetnimi občutki.

Naposled se je zadruga le odločila, da zgradi stavbo, ki bi zadoščala s svojimi poslovnimi lokali za ca 2500 članov nabavljalne

in za snujočo se železničarsko kreditno zadrugo. Stavba naj bi stala na žel. svetu. Prošnja na železniško upravo je bila meseca februarja l. 1926. odklonjena z motivacijo, da je treba počakati, dokler ne bo rešeno vprašanje Gospodarske poslovalnice. Na ponovno intervencijo je železniška uprava izdala dovoljenje, da sme zadruga zgraditi novo poslopje na njenem svetu. Tako je bila postavljena sedanja prodajalna v Šiški.

Po likvidaciji Gospodarske poslovalnice v l. 1928. je prevzela zadruga njena skladišča v Mariboru in kasneje sedanjo centralo na

Zadružna centrala in prodajalna na Masarykovi cesti v Ljubljani.

Masarykovi cesti v Ljubljani. S to centralo so bili pač pridobljeni lokali za prodajalno, ostali prostori pa so služili še nadalje za upravna stanovanja.

Z naraščajočim prometom so postajali razpoložljivi lokali vedno bolj tesni; poslovanje v manufakturnem oddelku pa je bilo ob dnevih večjega navala skoro nemogoče. Začetkom l. 1931. je bil izdelan načrt za podaljšanje sedanje stavbe. Po proračunu projektanta bi stalo to podaljšanje ca Din 900.000.—. Proti temu načrtu se je pojavil drug predlog: da se zgradi nasproti glavnega kolodvora zadružni dom. Maribor ni smel zaostajati in je predlagal, da se postavi zadružni dom tudi v Mariboru. Upravni odbor je dobil na občnem zboru nalogo, da stvar prouči. Rezultat je bil, da je zadruga v Mariboru kupila parcelo za zadružni dom. Nadaljnji sklepi v tem pravcu niso bili še storjeni.

V Ljubljani je medtem ostalo še vedno odprto vprašanje glede razširitve manufakturnega oddelka. Za prvo silo se je v ta namen preuredil del prvega nastropja. Koncem leta 1931. so bili naposled

Notranjost prodajalne na Masarykovi cesti v Ljubljani — specerijski oddelek.

zadruzi predani tudi prostori, ki so jih dotlej zavzemala v I. nadstropju stanovanja. Tako je bila dana možnost, da se je razširila manufakturna prodajalna za blago in obutev; v prejšnje prostore,

Notranjost prodajalne na Masarykovi cesti v Ljubljani — delikatesni oddelek.

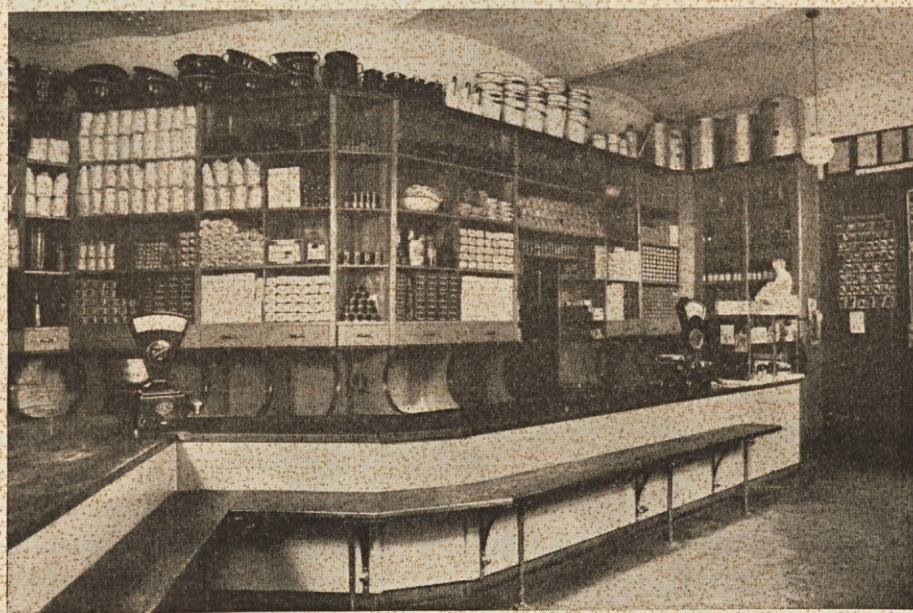
kjer je doslej poslovala manufakturna prodajalna, pa je bil nameščen oddelek za galanterijo in steklo.

Lani je zadruga začela graditi svojo prvo podružnico na podeželju — na Jesenicah. To je bila dolgoletna želja tamošnjih zadrugarjev. Od prizadetega našega članstva bo v prvi vrsti odvisno, da bo ta naša prva podružnica uspevala.

Prodajalna v Mariboru na Aleksandrovi cesti.

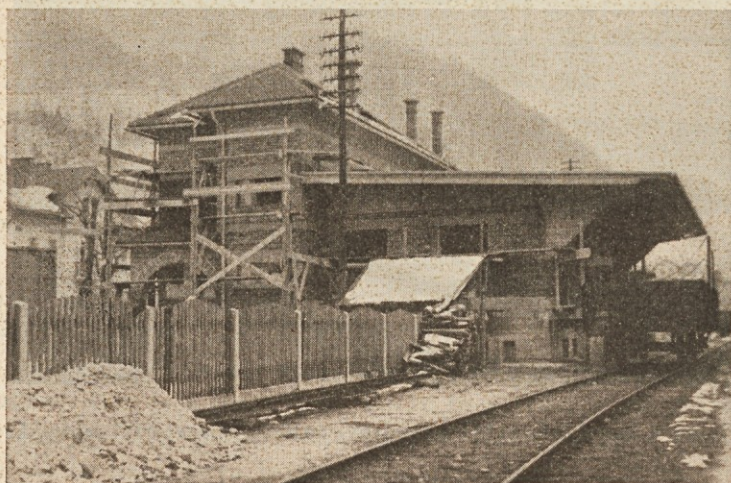
Notranjost prodajalne v Mariboru na Aleksandrovi cesti — specerijski oddelek.

Zadružna prodajalna
v Mariboru kor. kol.

Notranjost prodajalne
v Mariboru kor. kol.
specerijski oddelek.

Podružnica
na Jesenicah
(v gradnji).

5. Zadrúžna vzgoja, propaganda in tisk.

Kadar vzniknejo nove ideje z gospodarskim ali socialnim obeljšem in prehajajo v voljo po svoji ostvaritvi, vsikdar jim je treba utirati pot. Treba jih je razlagati, propagirati, širiti. Tudi zadrúžna misel bi bila obsojena na neuspeh, če bi bili njeni prvi pristaši opustili, s prepričevalno besedo zagovarjati njeno nujnost in upravičenost.

Kar velja za zadrúžništvo v obče, velja tudi za našo nabavljialno zadrugo. Treba je bilo mnogo truda, da so se odstranile zunanje ovire njenemu razmahu. Nič manj požrtvovalnega in nesebičnega dela je zahtevala tudi vzgoja članstva k pravi zadrúžni miselnosti. Posebno ustanova, ki si je nadela v prvi vrsti gospodarske cilje, ki jih ni mogoče doseči takoj in neposredno, mora skrbeti za to, da članstvo, ki predstavlja njeno moč, navaja k zvestobi, vztrajnosti in potrpežljivosti. Le ob teh in takih vrlinah je mogoče delo nadaljevati in se postopoma približevati stavljenim ciljem.

Tako zadrugino vodstvo kot ostali idealni zadrúžni delavci so se zato od vsega početka prizadevali, da se članstvo ne množi samo po svojem številu, temveč da raste tudi po svoji notranji zavesti. Mnogo so k uspehu v tem pogledu pripomogli sestanki in predavanja, pa tudi vsakoletni občni zbori; na kratko vsaka prilika, kjer se je z živo besedo tolmačila in propagirala zadrúžna ideja. Važno vzgojno in propagandno delo vrši tudi zadrúžni tisk, v kar je v prvi vrsti poklicano zadrugino glasilo „Zadrugar“.

Že v prvi dobi zadruginega obstoja se je polagoma začela javljati potreba po lastnem zadrúžnem glasilu, ki naj bi predstavljalo vez med odborom in članstvom, na drugi strani pa s strokovnimi in poučnimi članki širilo zanimanje za lastno zadrugo in za zadrúžna vprašanja vobče. Na predlog upravnega odbora je občni zbor 27. aprila l. 1924. sklenil, da bo zadruga izdajala lastno glasilo, ki ga bodo vsi člani brezplačno prejeli. Uredništvo je prevzel Franc Rupnik.

Prva številka „Zadrugarja“ je izšla že 24. maja istega leta. V skromni obliki, v kvartu na štirih straneh je takrat naš list nastopil svojo pot v zadrúžni svet; toda skromen je bil samo po zunanosti; njegova vsebina je takoj pokazala, da se urednik zaveda svoje naloge. List je postal informator in vzgojevalec članstva. Sotrudnikov je bilo spočetka seveda malo. Če izvzamemo par sodelavcev, med katerimi je treba v prvi vrsti imenovati S. Čerčka, je glavno breme ležalo na uredniku samem. Toda led je bil prebit, „Zadrugar“ je bil na pohodu; učil, vzgajal in bodril je k zadrúžni zavesti in k zadrúžnemu delu. Tudi svoj obseg je polagoma razširil, sprva na 6, kasneje na 8 strani.

L. 1929. je prevzel uredništvo lista Marijo Kuret, ki je poskusil mimo idejne stvari zadovoljevati čitatelje tudi z gospodarskimi in gospodinjskimi članki.

Kuretov naslednik, Ciril Ponikvar, ki je prevzel uredništvo lista s 4. številom l. 1930., je za to leto še pridržal prejšnjo obliko, januarja l. 1931. pa je izšel „Zadrugar“ že kot revija s pestro in sistematično urejeno vsebino z vseh področij, ki zanimajo železničarja kot zadrugarja in malega gospodarja. List je posvetil še večjo pozornost našim gospodinjam, pa tudi naša mladina je v leposlovnem delu in poglavju „Za naše male“ prišla na svoj račun.

Prvi urednik Fr. Rupnik.

Sedanji urednik dr. L. Benko.

Po Ponikvarju je l. 1932. prevzel uredništvo sedanji urednik dr. Leop. Benko. Njegovo prizadevanje je šlo za to, da uspešno delo prejšnjih urednikov nadaljuje in list nadalje vsebinsko spopolnjuje. Smatral je, da je združna misel po svoji gospodarski plati med železničarji pognala že tako krepke korenine, da je prišel čas, ko se morajo v listu obravnavati tudi idejne osnove združništva, in da „Zadrugar“ razen tega sme in mora vršiti tudi širše izobraževalno delo med zadrugarji.

Delo, ki ga je opravljal „Zadrugar“, je rodilo bogate sadove. Članstvo je dobilo v njem svojega mentorja, ki mu tolmači združno idejo, krepki združno zavest in osvetljuje pot k združnim ciljem. Zadrugarji imajo v njem tudi učitelja in svetovalca v raznih gospodarskih vprašanjih in informatorja z mnogih področij splošne

izobrazbe. Posebej pa je še treba poudariti, da je „Zadrugar“ pridobil že lepo število sotrudnikov, vzgojil vnete zadrugne delavce in da uživa tudi v širši javnosti priznanje in ugled.

Zadrugarji! Čuvajmo svoje glasilo, sodelujmo ž njim in prizadevajmo si, da bo še za naprej plodonosno vršil svojo nalogo.

V. Uspehi zadruginega dela

Napori in prizadevanja niso ostali brez sadov, tako da se danes lahko z zadovoljstvom oziramo na minulo dobo in samozavestno usmerjamo korak v bodočnost.

Uspehi naše zadruge so toliko pomembnejši in značilnejši, ker v najtežjih dneh splošnega gospodarskega razsula ni le vzdržala svojih pozicij, temveč se je skokoma dvigala, ko so se majale in rušile najmočnejše trdnjave kapitalizma, ko so propadale banke, karteli in trusti. Ni to slučaj, temveč izraz moči in nepobiten dokaz prednosti zadrugne organizacije pred kapitalistično.

Kakšne in kolike so bile prednosti in usluge, ki jih je naša zadruga nudila svojemu članstvu, železničarjem in javnosti sploh, hočemo v naslednjem čitateljem predočiti.

Zadruga je bila ustanovljena z namenom, da zaščiti svoje članstvo pred gospodarskim izkoriščanjem. Z namenom, da gmotno okrepi šibko gospodarstvo državnega uslužbenca s tem, da izloči posredniški dobiček.

Ta dobiček je zadruga pričela izločati najprej pri najnujnejših življenjskih potrebščinah: pri moki, masti, olju, milu, rižu, kavi itd. Polagoma pa je prešla na vse artikle specerije in manufakture tako, da so danes njene prodajalne založene z najrazličnejšim blagom in se po številu artiklov približujejo velikim trgovskim hišam ali magazinom. Od ustanovitve pa do konca leta 1936. je zadruga oddala svojim članom za **Din 445,263.193**— blaga in jim od izvršenih nakupov v gotovini izplačala povračil za **Din 19,500.000**—. Napačno bi bilo, ako bi menili, da je v izplačanem povračilu izražen ves efekt zadruginega udejstvovanja. Ne! Dejanski uspeh, ki na zunaj ni viden in ki ga marsikateri član navadno prezre, je daleko večji. Zavedati se namreč moramo, da je zadruga skozi vsa leta cenejša od zunanjega trga in da je privatno trgovino s svojo nizko ceno prisilila, da se zadovoljuje z minimalnim dobičkom in da znatno zniža cene. V splošnem znižanju cen na tržišču je torej iskati njen pravi uspeh, ki bi ga članstvo in vsa javnost občutila šele takrat, ko bi, recimo, zadruga prekinila svoje poslovanje in prepustila tržišče in konsumenta nebrzdanemu apetitu posrednika.

Dokazano je na Angleškem in v drugih državah, kjer so statistike zanesljive, da je zadruga povsod, kjer se je pojavila, dosegla, da so se cene za dvakratni ali celo trikratni procent povračila znižale.

Če vzamemo minimalno samo 2%, je članom v našem primeru v 15 letih zadruga prihranila razen ristorna še **40 milijonov** v nizkih cenah, kar je povsem zmerno, ker 40 milijonov ne znaša niti 9% od prometa. Točno pa vemo, da smo pri nekaterih artiklih znižali cene tudi za 50% in še več.

Mimo tega moramo jemati v poštrev tudi vse prihranke, ki so se v teku let zbrali v fondih, ki znašajo koncem leta 1936. **Din 6,877.584— (rezervni)** in **Din 868.097— (posmrtninski)**, na garancijski štednji pa ima članstvo naloženo **Din 2,370.000—**. Zadruga je v letih svojega uspešnega delovanja izdala za **Din 845.469—** **podpor** revnim članom, železničarskim društvom in ustanovam ter v **splošne kulturne in humanitarne namene, posmrtnin po umrlih članih** pa **Din 866.535—**.

* * *

Ako zberemo vse navedene zneske, dobimo preko **72 milijonov** dinarjev, ki jih je zadruga prihranila svojim članom v kratkih 15 letih. Tako impozantni številki ni potreben nikak komentar. **Dvainse-demdeset milijonov** je ostalo v žepih naših članov, ker so svoje potreščine kupovali v zadrugi!

Paralelno s koristmi, ki so jih bili deležni naši člani in njihove skromne ekonomije, je naša zadruga z velikim razumevanjem podpirala ves železničarski stan na področju ljubljanske direkcije. Podpirala ga je v materielnih in kulturno-izobraževalnih smerih.

Kreditna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani se je takorekoč rodila v naši nabavljalni zadrugi, in preden je stopila na lastne noge, jo je skrbno varovala in vodila njena močnejša posestrima.

Čebelarska zadruga železničarjev je imela prvo oporo v naši zadrugi in uživa naše gostoljubje še danes.

„Žegoza“, železničarska gospodarska zadruga je prav tako pod našo streho, kjer je v polni meri deležna zaščite in pomoči.

Kulturnim prizadevanjem naših železničarskih društev je Nabavljalna zadruga posvečala ves čas kar največ pozornosti. „Sloga“ in „Drava“ sta bil redno vsako leto deležni znatnih podpor; pa tudi vsa ostala železničarska društva so se lahko vedno obračala na Nab. zadrugo, ki jim je pomagala, kjerkoli je bilo to mogoče.

Zadruga je dobivala razne prošnje za podporo tudi izven neželezničarskih vrst. Ni jih odklanjala, če je šlo za pomoč potrebnemu, za

korist splošnosti, za socialne in kulturne cilje. Študenti so dobivali hrano v njeni železničarski menzi, naša zadruga je bila ena prvih, ki je prispevala za temeljni kamen univerzitetne knjižnice itd. Najširšim plastem potrošačev pa je nabavljala zadruga slovenskih železničarjev s svojim udejstvovanjem koristila na ta način, ker je v izdatni meri vplivala na cene življenskih potrebščin.

Prav na kratko smo podali sliko o delovanju naše zadruge in o njenih uspehih. Priznamo, da ti uspehi še niso popolni. Povsem zadovoljni pa bomo z njimi tedaj, ko bo sleherna železničarska družina nabavljala svoje potrebščine v zadružnih prodajalnah in ko bo tudi zadruga lahko postregla svojemu članu z vsem, kar potrebuje njegov dom.

Navedli smo nekaj števil, opozorili na nekatera dejstva, ki izpričujejo pomen naše nabavljalne zadruge za člane, za železničarski stan vobče, pa tudi za splošnost. Toda te številke in trenutne gospodarske koristi še ne predstavljajo vsega, kar je storila in dala zadruga. Njeno delo za širjenje zadružne ideje in krepitev zadružne miselnosti je prav tako pomembno.

VI. Naši domovi

Od vsega početka si naša zadruga prizadeva, pomagati svojim članom ne samo na ožjem gospodarskem, temveč tudi na socialnem polju. Skozi 15 let smo imeli priliko spoznavati, kako premnoge mori zlasti skrb za mladino. To spoznanje je rodilo zamisel, zgraditi mladinski dom, ki bo nudil slabotni železničarski deci možnost, utrditi si zdravje brez prevelike obremenitve za njihove roditelje. Saj je vedno naraščajoče število prošenj jasno pričalo, da jih je skoro v 80% primerov narekovala bolezen v družinah, v prvi vrsti pa otrok.

L. 1934. se je zadruga odločila za nakup parcele v Gozdu-Martuljku. V skrajnem kotu naše Gorenjske, 20 min. hoda od Kranjske gore naj bi stal novi mladinski dom. S smrekami in macesni lepo zarastla parcela meri z naknadnimi dokupi 58.586 m². Kdor pozna naše Karavanke in Julijske Alpe, mora priznati, da si v tem predelu lepšega in pripravnejšega kraja ni mogoče misliti. Ob južnem podnožju Srednjega vrha, na najlepši sončni legi, ob bistri Savi, nasproti očarljive Martuljkuve skupine leži nova zadružna posest, na kateri se že dviga ponosna stavba: **Mladinski dom Viteškega Kralja Aleksandra I. Zedinitelja.**

Stavba je dvonadstropna z mansardo. Zazidana ploskev meri 513 m². V kleti je lepa velika kuhinja, kopalnica in prostor za cen-

Gozd-Martuljek.
Pogled z zadružne parcele na Martuljkovo skupino.

Mladinski dom.

Upravna hišica.

tralno kurjavo. V pritličju, v prvem in drugem nadstropju so nameščene prostorene spalnice, vsaka s svojo umivalnico in garderobo. Dom ima široko pokrito in odprto teraso za sončenje. S terase se odpira prekrasen pogled na Martuljkovo skupino s Špihom in Veliko pečjo.

V neposredni bližini doma bo zgrajeno tudi odprto kopališče. Zveza nab. zadrug je za to kopališče posebej odobrila Din 40.000.—.

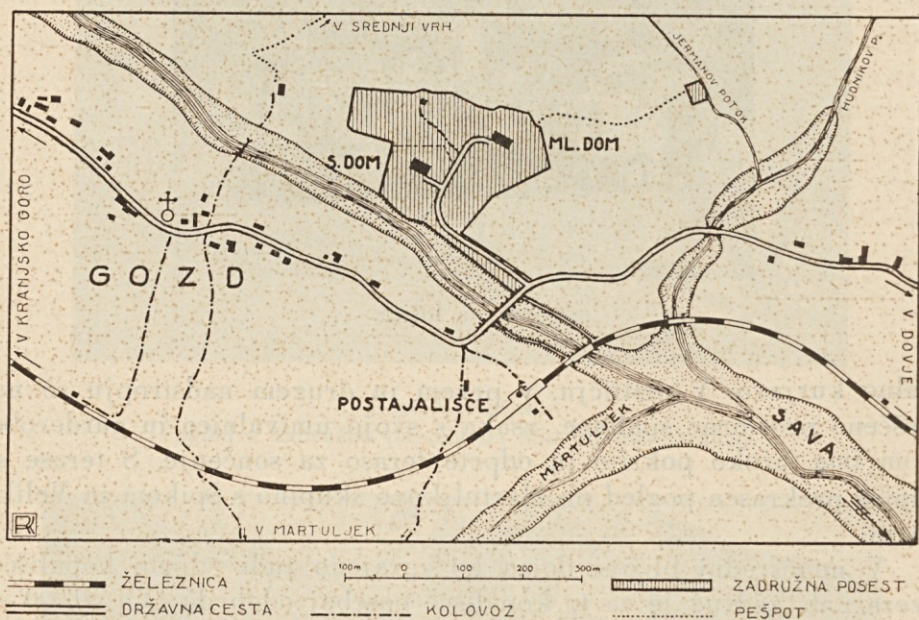

Počitniški dom Zveze v Gozdu-Martuljku.

Ni bilo lahko delo, ki ga je zadruga započela z gradbo svojega mladinskega doma, zlasti še, ker se je treba boriti z finančnimi težavami. Lahko bi sicer zgradili manjšo stavbo, ki pa ne bi ustrezala dejanskim potrebam in higienskim zahtevam. Zato je treba vztrajati, dovršiti in opremiti stavbo, kakor je bila zamišljena.

Letos s 1. julijem se bodo naši mladini odprla vrata njenemu zdravju namenjenega novega doma. Trenutek, ko se bo to zgodilo, se torej že bliža, bliža pa tudi čas, ko bomo železničarji-zadruharji s

Situacija zadrugne posesti v Gozdu-Martuljku.

ponosom dokazali, da razumemo svoje naloge in da znamo načrte ne samo zamisliti, temveč tudi udejestviti.

Na istem zemljišču kot zadruga gradi svoj Počitniški dom tudi Zveza nab. zadrug. Tudi ona je čutila dolžnost, da omogoči državnim uslužbencem ceneno letovanje. Njen dom bo oddaljen od našega ca 300 korakov.

S pomočjo železniške in banske uprave ter lokalnih interesentov se je zgradilo 2 min. hoda od zadrugne posesti lepo novo postajališče.

V osrčju naših planin se bodo torej dvigali ponosni zadrugni domovi kot viden znak požrtvovalnosti in vztrajnosti železničarjev in državnih uslužbencev, kot dokaz zadrugne moči in zadrugnega dela.

VII. Bodoča pota in cilji

Doba 15-letnega obstoja naše nabavljalne zadruge je za nami. Ob tem jubileju bo morda bolj kot kedaj potrebno, da si še enkrat predočimo vso vsebino zadružne ideje, prevdarimo, ali smo jo v preteklosti v celem obsegu dojeli in ji z vsem svojim delom služili; da skrbno premislimo končne cilje zadružnega pokreta in pota, ki vodijo k njim.

Zadružništvo ni zasnovano z ozkih vidikov zgolj trenutnih materialnih koristi za posameznika, nego ga vodijo širši pogledi na splošno gospodarsko blagostanje in na obči socialni in kulturni napredek človeške družbe. Ta prevdarek je važen za nadaljnje udejstvovanje tudi naše zadruge in njenega članstva. Če se vsi strinjamo glede teh širokih ciljev in se odločimo, v tem pravcu v bodoče zastaviti in strniti vse svoje sile, potem bo 15letnica naše nabavljalne zadruge pomemben mejnik njene zgodovine.

Gospodarska osamosvojitev in okrepitev šibkih slojev je kajpada prva in najnujnejša naloga zadružnih ustanov. *Primum vivere dein philosophari* — najprvo živeti, potem filozofirati, to je vedno veljalo in se na tej resnici ne da ničesar spremeniti. Vse človeško dejstvovanje se nujno gradi na materialnih osnovah, brez katerih je življenje nemogoče. Resda so še druga gibalna, ki določujejo socialni in kulturni razvoj družbe, vendar je treba priznati, da je sam obstoj te družbe brezkompromisno vezan na najpotrebnejše materialne, oziroma gospodarske dobrine. Le tedaj, če so te dobrine vsakomur v zadostni meri osigurane, se more človek duhovno izgraditi in se kulturno spopolnjevati.

Na žalost nam ves dosedanji razvoj priča, da širokim plastem ljudstva ni bilo dano, dvigniti se preko nižav golega vegetiranja, tja, ker se šele začne, oziroma se lahko šele začne človeškemu dostojanstvu primerno življenje. Ker pa človek vsaj podzavestno čuti, da je pravo torišče njegovega udejstvovanja nad materialno sfero, in se vsak dan lahko prepriča, da ta sfera ne visi v zraku, nego da sloni na gmoti in njenih sredstvih, je vedno in vedno stremel, doseči in pridobiti si ta sredstva; to tudi tedaj, če mu ni manjkalo prvih in neposrednih pogojev za samo fizično življenje. Premnogokrat pa ni imel niti teh in si jih je moral šele priboriti v boju za obstanek v pravem pomenu besede. Ta borba traja v pretežnih slojih človeške družbe še naprej. Tako zvano gospodarsko in socialno zlo še ni premagano. To zlo je bilo tudi razlog, da se je začel človek združevati, ker je uvidel, da zamore rešitev iz svojega bednega stanja doseči le v skupnosti z enako prizadetimi. Ena najbolj idealna oblika takega

združevanja so zadruge. Ne samo zato, ker s skupnimi napori omogočajo uspeh, temveč tudi zato, ker se človek v vzajemnem delu prične zavedati, da je člen v verigi enakovrednih in enakopravnih poedincev, ki jih mora uvaževati in spoštovati prav tako kot samega sebe. Iz tega spoznanja se rodi čut solidarnosti, požrtvovalnosti in ljubezni do bližnjega. S tem pa je že storjen prehod na polje moralnih in etičnih človeških oseb. Pot vodi nato do svojstvenih človeških in človečanskih zahtev po višjem in plemenitejšem izživljanju in udejstvovanju.

Idejna vzajemnost, kakor jo uči zadružništvo, in iskreno praktično sodelovanje vseh in vsakogar more in mora tedaj ustvarjati tako skupnost, v kateri ne bodo ne poedinca ne celote ogrožale gospodarske stiske, skupnost, ki v njej ne bo socialnega trenja. Taka skupnost se mora naposled upreti tudi vsem konfliktom, ki so jim narodi prečesto izpostavljeni, konfliktom, ki večkrat za ceno kulture in civilizacije grozijo uničiti, kar je človeška družba tekom generacij pozitivnega in dobrega ustvarila.

Ko razglabljam o končnih ciljnih zadružnega pokreta, ki predstavlja mirno in zakonito prizadevanje, nadomestiti stari kapitalistični red z novim in boljšim, ne podcenjujemo ovir in zaprek, ki se mora zadružništvo z njimi boriti. Nismo fantasti, kakor se nam večkrat očita, smo pa idealisti, ki smo si načrtali svojo smer in hodimo po svoji poti, pa te poti ne bomo zapustili. Brez idealizma je življenje prazno in brezmiselno. Kjer ni idealizma, ni napredka. Prav v današnjih dneh je idealizem še posebno potreben in utemeljen. To velja v polni meri zlasti za idealizem v zadružništvu. Nas zadrugarje navdaja neomajno prepričanje, da mirno sožitje narodov ni utopija, temveč dosegljiv ideal; seveda samo takrat, če bodo zadružna načela prodrla globoko v zavest vsakega naroda.

Ko vidimo, da kljub nedavni težki preizkušnji zopet stalno kot Damoklejev meč visi vojna nevarnost nad narodi, ko se države pripravljajo na ponoven spopad, ko se zbirajo in koncentrirajo neizmerne materialne in duhovne energije, da bodo nekoč služile kot sredstvo za vesoljno uničevanje življenja, gospodarskih in kulturnih dobrin: ali naj spričo te žalostne istinitosti klonimo in tiho čakamo, da se začno rušiti stebri kulture in civilizacije? Zadrugarji tega ne smejo storiti. Njihova dolžnost je, da neprestano poudarjajo miren in pravičen razvoj kot največjo blagodat človeštva, kot edino in preizkušeno sredstvo stalnega in resničnega napredka; da v smislu zadružnih načel opozarjajo na enakopravnost vseh slojev, vseh stanov in vseh narodov; da kličejo k vzajemnemu delu, s skupnimi močmi za skupno blaginjo.

* * *

Skušali smo pokazati, da segajo korenine združnega gibanja globlje, kakor to mnogi menijo. Zato lahko tudi razumemo, zakaj se združna ideja širi in je zavzela razmah, ki bi ga pred sto leti ne bil nihče pričakoval. Vse metode, ki se jih je kapitalizem v organizaciji trgovine in industrije ter na vseh področjih gospodarstva in tehnike posluževal, niso mogle zaustaviti njenega zmagovitega pohoda. Načela ročdelskih pionirjev so bila tekom stoletnega izvajanja temeljito preizkušena, pokazala so sijajne uspehe, zgradila in utrdila mogočno svetovno združno stavbo. Združni ideji imanentna sila je porok, da bo šel razvoj v njeni smeri naprej, vedno kvišku, vedno bliže njenim ciljem nasproti.

Zavest, da smo tudi mi s svojo zadrujo člen v združnem sistemu, da moremo tudi mi prispevati k uresničenju tako dalekosežnih smotrov, nas mora navdajati z zadoščenjem in ponosom. Ne smemo pa se zadrževati le pri vsakdanjih materielnih dobrinah, ki nam jih združništvo nudi, pogledati moramo tudi v daljave, tja, kjer se blišče vrhovi naših skupnih in končnih nalog.

V složnem in nesebičnem delu, vedno pred očmi dobrobit celote, ostanimo zvesti svoji združni ustanovi. Dobrobit celote pomeni vedno tudi dobrobit vsakega posameznika. Druži naj nas ideja solidarnosti, medsebojno zaupanje in skupna vera v boljšo bodočnost. Res je, da ječimo pod težo dnevnih skrbi, vendar to ne bi smelo biti razlog za malodušnost; nasprotno, še bolj bi nas moralo podžigati, da vztrajamo v borbi.

Gospodarsko vprašanje se mora pravično rešiti, pot k tej pravični rešitvi pa nam kažejo ročdelski pionirji. Iskreno združno delo nam bo krčilo to pot do gospodarske osamosvojitve in preko nje do socialnih in duhovnih vrednot, za katerimi stremlji vsak poedinec in vsa človeška družba. —

Naša nabavljalna zadruža zavzema danes v gospodarskem pogledu častno mesto, za katero jo zavidajo močne kapitalistične ustanove. Mnogi se čudijo, kako je mogel slovenski železničar ustanoviti in organizirati zadrujo, ki jo cenijo po vsej državi in ki uživa priznanje tudi v tujini.

Toda zadrugarji, naše delo še ni končano. Niti ustanova sama ni na višku, pa tudi njeno članstvo ni še docela prežeto s tisto miselnostjo, ki je neobhoden pogoj za njen procvit in napredek. Kako si predstavljamo pravo združno miselnost, smo že povedali: Iskreno sodelovanje, medsebojno zaupanje, razumevanje združnega pokreta v celi njegovi širini in globini, idealizem in trdna vera v končne uspehe in lepšo bodočnost.

Naši bodoči cilji bodo slej ko prej ostali cilji, ki jih ima zadružništvo v svojem programu: gospodarska pomoč, socialni in kulturni napredek železničarja - zadrugarja in njegove družine ter sotrudno udejstvovanje pri enakih in podobnih prizadevanjih tudi izven našega ožjega stanovskega kroga.

Na potih, ki v tem pravcu vodijo k uspehom, ne bo nepremagljivih ovir, če bodo naše vrste strnjene, naše moči združene in naše misli edine. Potem bomo, dragi tovariši, s svojimi sestrskimi ustanovami v Zvezi nabavljalnih zadrug drž. uslužbencev v Beogradu in po njej z vsemi zadružnimi edinicami, včlanjenimi v Mednarodni zadružni zvezi, čije področje obsega ves kulturni svet, po svojih močeh pripomogli k gospodarski in socialni osvoboditvi vsega delovnega ljudstva.

Miloš Štibler,

predsednik Zveze nabavljalnih zadrug
državnih uslužbencev:

15 let „Šiške“

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani je pri Zvezi vedno bila znana pod imenom „Šiška“, ali pa „Zadruga Šiška“. Čim je bila ustanovljena, takoj je iskala stikov z Zvezo, a prav kmalu si je tudi Zveza sama zaželela čim več sodelovanja te zadruge. In res je bilo v teh 15 letih mnogo važnih stvari, važnih za vse zadruge ali pa tudi samo za „Šiško“, o katerih se je le-ta posve-tovala z Zvezo in z drugimi zadrugami ter povsod iskala sodelovanja, ki ima v zadrugni akciji važno vlogo.

Začetek ljubljanske železničarske nabavljalne zadruge je bil težak. Masa onih, katerim je zadruga bila namenjena, je sicer obču-tila, da bi se nabavke življenjskih potrebščin morale organizirati drugače, bolj na korist potrošačev, nego je to bilo do tedaj. Velika masa, pravim, je to čutila, toda samo par ljudi s Čerčkom („Čerčil“ so ga imenovali v Zvezi in na Zvezinih občnih zborih in konferencah) na čelu je že takrat, ob samem začetku, jasno videlo sliko o tem, kako se naj stvari uredi.

Bilo je torej malo apostolov, sovražnikov pa mnogo. Največji sovražnik je vedno neznanje, nepoznavanje zadrugništva. To nepo-znavanje ima za posledico sumničenje vsake stvari, katere se nova zadruga loti, nezaupanje v vse, kar zadruga dela.

Drugi hud sovražnik je bil v stari prehranjevalni organizaciji nekdanje Južne železnice. Ni dvoma, da je stari način organizacije železničarskega konsuma nekdanj, pred desetletji, bil dober in da je gotovo dal potrošačem mnogo koristi. Toda življenje napreduje in zato se je kaj kmalu pokazalo, da stara oblika ne zadostuje več. Mo-ralo je priti nekaj novega, nekaj boljšega, kar je bilo bolj sposobno koristiti potrošačem, nego so to mogli storiti stari podjetniški kon-

sumi (poslovalnice). Ker je stara organizacija bila materialno zelo čvrsta, je mogla novemu duhu dolgo klubovati ter je bila posebno v samem začetku zadrugi hud nasprotnik, kakor je to v tej spomenici že bilo zabeleženo.

Prav tako je že bilo omenjeno, da se je morala boriti zadruga od vseh početkov z nerazumevanjem in nenaklonjenostjo trgovstva.

S svoje strani navajam še eno, za novo zadrugo nepovoljno okolnost, ki je prihajala od same Zveze. Tudi Zveza je namreč takrat bila nova ustanova, rojena l. 1921. kakor „Šiška“. Ni imela strokovnega

Štibler Miloš.

aparata, ki je za tako ustanovo največje važnosti. Za delo, za katero je bila ustanovljena, ni imela še prav nobenih lastnih izkušenj. Niti enega človeka ni bilo v novi Zvezi, ki bi se bil v n a b a v l j a l n e m zadrugništvu že preje temeljiteje tudi praktično udejstvoval. Taka Zveza seveda mladim zadrugam ni mogla nuditi primerne pomoči. Tako se je zgodilo, da so zadruge državnih uslužbencev iz prve dobe našega pokreta uspevale le tedaj, ako so se v njihovih lastnih vrstah našli ljudje, ki so mogli delati tudi brez posebnega strokovnega sodelovanja Zveze. „Šiška“ spada med te zadruge.

O uspehih ljubljanske železničarske zadruge ne bom govoril, ker so to opravili že drugi. Podčrtal pa bi rad še enkrat zadrugino delovanje za širjenje poznavanja zadrugništva, za zadrugno poučevanje,

za združno propagando. „Šiška“ izdaja letno velike zneske za svoj lep in dober list in z koledar. List se tiska sedaj v 8500, koledar pa v 8000 izvodih. Razen tega zadruga prireja sestanke združnikov s predavanji in razgovori. Zadruga se je že parkrat udeležila s svojimi funkcionarji tudi mednarodne združne šole. To in podobno prinaša njej in celokupnemu združništvu velike koristi. Samo majhno peščico pravih zavednih zadrugarjev je štela „Šiška“ pred 15 leti, danes pa je ta družina že prav častna in vsak dan večja. Stalno raste število tistih, ki se jim lahko zaupajo tudi vodilna mesta. Prav tako je pri članstvu samem vsak dan več pravega smisla za združništvo in prave združne zavednosti.

„Šiška“ je zgrajena na čvrstih temeljih. Naj jo še v bodoče spremlja tudi sloga in čim popolnejša nesebičnost članstva. Ako se izpolni tudi ta želja, tedaj se tej zadrugi ni treba prav nič bati za njen nadaljnji razvoj. Z upravičenim ponosom more obhajati svojo 15-letnico in upravičeno sme potem pričakovati še lepšo bodočnost.

Ing. Branislav Trajković,

upravnik Zveze nabavljalnih zadrug
državnih uslužbencev:

Vzorna petnajstletna finančna politika

Uspех vsake gospodarske ustanove zavisi predvsem od njene finančne politike, od njene sposobnosti, da pravilno razume, oceni in reši finančne probleme, ki se pojavljajo. Kar velja za privatna podjetja, velja tudi za zadruge, kajti finančna organizacija zadrug v sedanjem ekonomskem redu se mora razvijati vzporedno in skladno s finančnimi organizacijami privatnih gospodarskih podjetij. Razlika pri finančni organizaciji zadruge pa je samo v vlogi njenega kapitala. Namen zadružnega kapitala ni izkoriščevanje v cilju zaslužka, temveč splošni interesi članstva. Dejansko je naloga zadružnega kapitala v tem, da služi kot sredstvo za izvrševanje onih gospodarskih nalog, ki jih imajo zadruge.

Čeprav kapital v zadružništvu ni gospodar, temveč sluga celote, se vendar njegova vloga ne sme podcenjevati, kajti brez kapitala je nemogoče uresničiti cilje zadružništva. Zadruge, katerih uprave so z iskrenim sodelovanjem in s pomočjo zavednega članstva takoj v začetku svojega delovanja dobro proučile svoje finančne probleme, jih pravilno zasnovale in v teku poslovanje uspešno rešile, so zaskrbovale sebi bodočnost in prosperiteto, a svojemu članstvu vse one koristi, katere je od zadruge pričakovalo. Taka zadruga, ki je z razumno in z načrtno finančno politiko dosegla zavidanja vredne rezultate in ki prednjači vsem zadrugam v naši kraljevini, je Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani. Njene uprave in članstvo so s požrtvovalnim in nesebičnim 15letnim delom dosegle uspehe, na katere so lahko ponosni v prvi vrsti oni sami, na katere pa je ponosna tudi Zveza in celokupno zadružništvo državnih uslužbencev. Zavidanja vreden uspeh te zadruge je najboljši primer za vzgled in vzpodbudo vsem onim, katerim je pri srcu napredek zadružništva.

Glavna naloga finančne politike vsake nabavljalne zadruga je, da čimprej zbere sredstva za poslovanje. Možnost zbrati ta sredstva, nudijo deleži, fondi in garantne vloge.

Deleži so najboljši vir zadružnih sredstev, čeprav se počasi in težko zbirajo, ker predstavljajo razen lastnih fondov najcenejše in najtrajnejše sredstvo, ki se ga zadruga poslužuje. Važnost deležev so uvideli že Ročdelci in ves pokret usmerili k zbiranju lastnega kapitala na podlagi deležev. Angleško zadružništvo šteje danes okrog 7 in pol milijona članov. Obratni kapital (vsota pasive) potrošnih zadrug znaša 169.9 milijonov funtšterlingov, od katere vsote odpade na vplačane deleže 68.99%, 11.63% pa tvorijo fondi in nerazdeljeni dobiček. Tudi v drugih državah so zadružni pokreti v tem pogledu dosegli lepe rezultate. Tako n. pr. znašajo deleži na Norveškem 30.19% od obratnega kapitala zadrug, na Švedskem 26.18%, na Danskem 25%, na Češkoslovaškem 12.79%, na Bolgarskem 11.54%, v Franciji 14.23% itd. Pri nas so imele vse nabavljalne zadruga, ki so bile koncem leta 1935. preko svojih Zvez včlanjene v Glavni zadružni zvezi, 11.27% obratnega kapitala v deležih. Pri nabavljalnih zadrugah državnih uslužbencev, ki so včlanjene v Zvezi, pa je odstotek deležev v primeri s celokupnim obratnim kapitalom koncem leta 1935. znašal 8.66%. Koncem leta 1935. so deleži nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev predstavljali 8.57% obratnega kapitala vseh zadrug.

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani je pravilno razumela pomen deležev že v samem začetku in jim, kakor Ročdelci, posvetila vso pažnjo. Že na koncu prvega poslovnega leta (1922) je imela zadruga v deležih 16% obratnega kapitala. V prihodnjem letu so vplačani deleži dosegli 19% od obratnega kapitala zadruga. Razumljivo je, da se ta odstotek ni mogel povečavati niti vzdržati tekom naslednjih let z ozirom na dejstvo, ker se je moral obratni kapital radi porasta članstva in prometa povečavati tudi s tujimi sredstvi. Čeprav je odstotek deležev v primeri z obratnim kapitalom polagoma nazadoval, je vendar koncem l. 1935. znašal 15%, t. j. 1.73% več kakor pa je povprečen odstotek vseh nabavljalnih zadrug v naši kraljevini, ki so včlanjene preko svojih Zvez v Glavni zadružni zvezi, odnosno za 4.24% večji od povprečnega odstotka vseh nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev. Koncem leta 1935. so deleži nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev predstavljali 8.57% obratnega kapitala, deleži Nabavljalne zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani pa 11.50%, t. j. 1.93% iznad povprečnega odstotka ostalih nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev.

Fondi so sredstva, ki jih vsako dobro upravljano podjetje zbira v razne namene. Rezervni fondi predstavljajo v zadrugah čisto imovino. To so splošna, skupna, popolnoma socializirana sredstva, ki

omogočajo zadrugam popolno neodvisnost celo od sredstev svojih članov. Razen tega so fondi za zadrugo tudi najcenejša sredstva, ker se njim skoraj redno ne priračunavajo obresti.

Zadružništvo na Finskem, Poljskem, Švedskem, Francoskem in na Danskem posluje v prvi vrsti z ustvarjenimi rezervami. Tako so rezerve poljske zveze (Spolem) koncem 1934-35 dosegle 40.76% obratnega kapitala. Na Danskem je odstotek še večji (75%). V Franciji znašajo rezerve 27.05%, na Finskem 37.24%, a na Švedskem 31.15%. Pri nas so rezervni fondi vseh nabavljalnih zadrug, včlanjenih preko svojih Zvez v Glavni zadružni zvezi koncem leta 1933. dosegli 18.20% ohratnega kapitala. Nabavljalne zadruge državnih uslužbencev, članice Zveze so koncem leta 1933. imele 20'81% obratnega kapitala v rezervnih fondih. Koncem leta 1935. pa imajo nabavljalne zadruge državnih uslužbencev že 23.60% obratnega kapitala v rezervnih fondih.

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani je v pogledu formiranja rezervnega fonda s svojo pravilno finančno politiko daleč pred vsemi ostalimi zadrugami v naši kraljevini. Ako primerjamo porast rezervnega fonda iz leta v leto, dobimo najboljše merilo, kako se je ta zadruga stabilno in pravilno razvijala. S tako finančno politiko je dosegla zavidanja vredne rezultate, na podlagi katerih jo lahko uvrstimo med prve zadruge ne samo v naši kraljevini, kjer nima tekmeca, temveč tudi med boljše nabavljalne zadruge v inozemstvu.

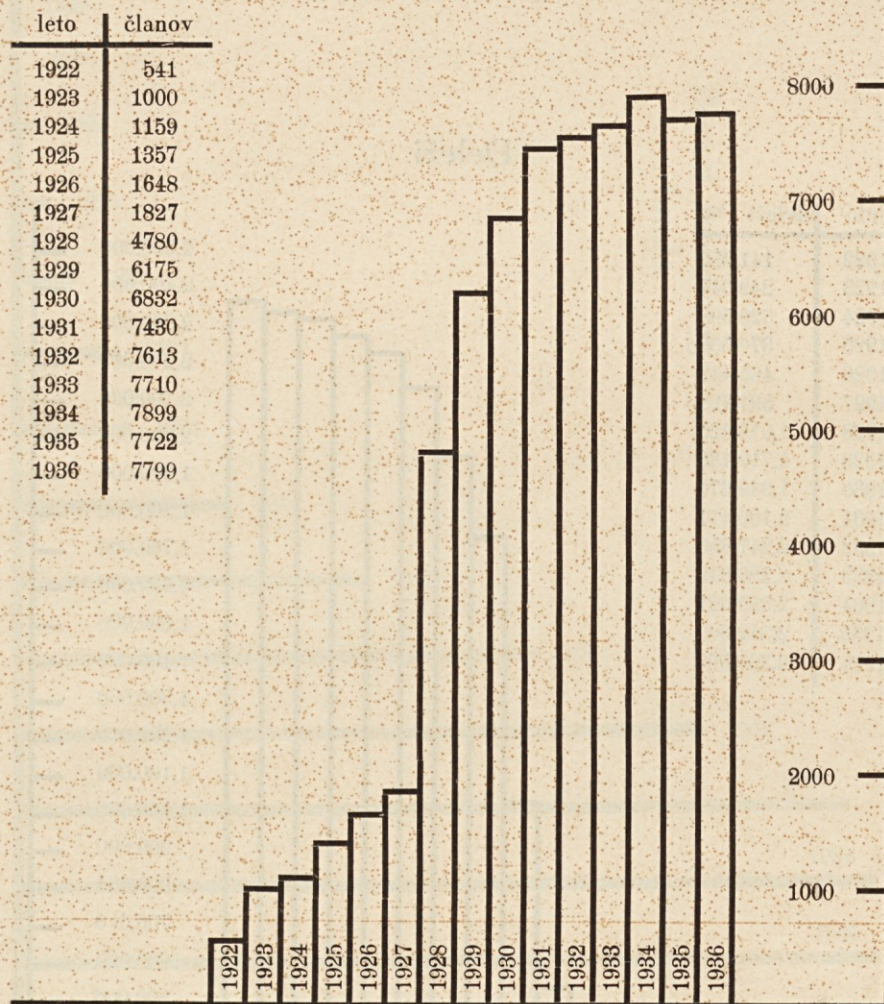
Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani se mora zahvaliti za svoj uspeh razumnemu vodstvu in zadružni zavesti ter požrtvovalnosti svojega članstva.

Njenega uspeha se lahko veseli in je nanj lahko ponosno tako njeno vodstvo kakor tudi njeno članstvo, kajti vsi so zaslužili priznanje in vsem naj veljajo naše čestitke.

Vivat, crescat, floreat!

Članstvo

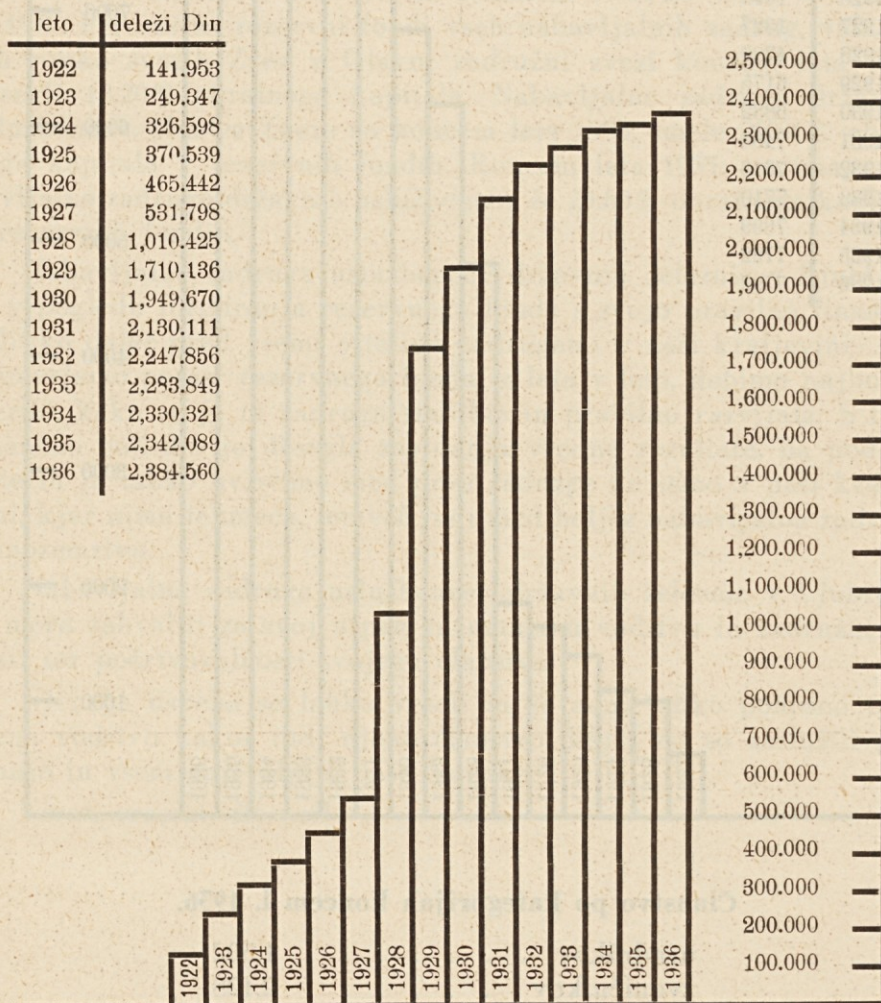
Članstvo po kategorijah koncem l. 1936.

uradnikov	1.302
zvaničnikov	2.128
delavcev	2.195
služiteljev	60
dnevničarjev	37
upokojencev	1.449
vdov	628

Skupaj . . . 7.799

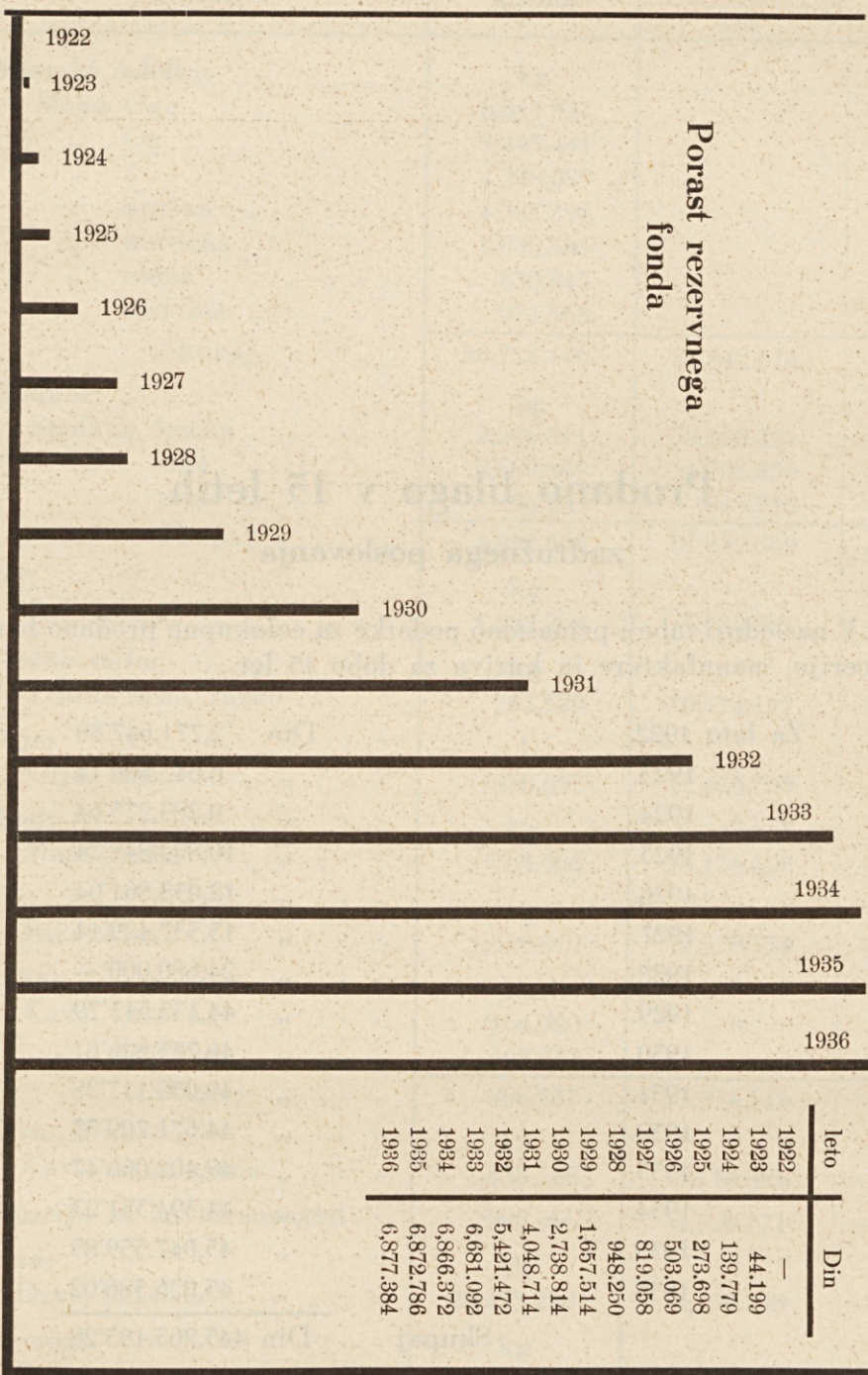

Deleži

Porast rezervnega fonda

Prodano blago v 15 letih zadružnega poslovanja

V naslednji tabeli prinašamo podatke za celokupno prodano blago
specerije, manufakture in kuriva za dobo 15 let.

Za leto 1922.	. . . . .	Din	2,771,647'88
„ „ 1923.	. . . . .	„	6,647.400'14
„ „ 1924.	. . . . .	„	9,283.275'64
„ „ 1925.	. . . . .	„	10,802.848'24
„ „ 1926.	. . . . .	„	12,038.861'64
„ „ 1927.	. . . . .	„	13,537.429'14
„ „ 1928.	. . . . .	„	24,680.000'—
„ „ 1929.	. . . . .	„	44,133.513'79
„ „ 1930.	. . . . .	„	46,775.826'61
„ „ 1931.	. . . . .	„	49,050.117'28
„ „ 1932.	. . . . .	„	44,671.709'35
„ „ 1933.	. . . . .	„	48,402.066'47
„ „ 1934.	. . . . .	„	44,394.351'23
„ „ 1935.	. . . . .	„	45,047.559'85
„ „ 1936.	. . . . .	„	45,026.586'02
Skupaj . .			Din 445,263.193'28

Od tega blaga odpade na najvažnejše artikle po količini in vrednosti:

Predmet	Količina	Vrednost	
		Din	p
Mlevski izdelki:	kg		
Moka Ogg	6,011.827		
„ Og	9,445.441		
„ 2	4,228.089		
„ krušna	4,387.791		
„ koruzna	1,036.581		
„ ržena	630.845		
„ krmilna	971.563		
Skupaj	26,712.146	87,842.614	—
Sladkor:	kg		
Sladkor, kocke	2,206.311	32,080.211	—
„ sipa	2,669.689	34,708.450	—
„ prah	56.565	843.708	—
Skupaj	4,932.565	67,632.369	—
Sol:	kg		
Sol, razna	1,262.264	3,670.781	—
Pralno milo:	kg		
Pralno milo, razno	762.520	10,114.117	—
Olje:	l		
Olje, razno	850.037	12,423.735	—
Mast:	kg		
Mast, razna	763.566	15,171.697	—
Riž:	kg		
Riž, razni	1,317.012	9,577.534	—
Kava:	kg		
Kava, surova	164.520		
„ pražena	102.237		
Skupaj	266.757	13,354.141	—
Kava, žitna:	kg		
Kava, žitna razna	435.518	5,150.883	—
Cikorija in kavni surogati:	280.916	4,720.771	—
Drva:	kg		
Drva, bukova	20,453.220	4,150.298	—
Premog:	kg		
Premog, razni	34,323.337	10,831.788	—
Kolobarji:	Komadov		
	414.049	1,859.634	—

Seznam

članov upravnega odbora od postanka Nabavljalne zadruga

Tek. št.	Ime in priimek	Od	Do
1	Vrišer Matija	27. 11. 1921.	27. 4. 1924.
2	Kobale Kajetan	27. 11. 1921.	6. 1. 1922.
3	Lukanc Maks	27. 11. 1921.	6. 1. 1922.
4	Orel Ivan	27. 11. 1921.	25. 2. 1925.
5	Čerček Srečko	27. 11. 1921.	—
6	Kahne Franc	27. 11. 1921.	15. 7. 1924.
7	Zadel Jakob	27. 11. 1921.	25. 2. 1925.
8	Podbevšek Ferdo	27. 11. 1921.	15. 7. 1924.
9	Kyovsky Josip	27. 11. 1921.	21. 4. 1929.
10	Poženel Valentin	6. 1. 1922.	15. 7. 1924.
11	Železnik Franc	6. 1. 1922.	24. 4. 1952.
12	Rupnik Franc	25. 2. 1925.	21. 4. 1929.
13	Vajda Jakob	25. 2. 1925.	27. 4. 1924.
14	Zupanič Karol	27. 4. 1924.	10. 4. 1927.
15	Podpac Rudolf	27. 4. 1924.	15. 7. 1924.
16	Čuček Ivan	15. 7. 1924.	5. 4. 1925.
17	Negro Ivan	15. 7. 1924.	15. 4. 1950.
18	Kuštrin Ivan	15. 7. 1924.	28. 5. 1926.
19	Gregorič Franc	15. 7. 1924.	1. 4. 1928.
20	žemlja Franc	5. 4. 1925.	26. 4. 1951.
21	Mravlje Božidar	28. 5. 1926.	21. 4. 1929.
22	Fratina Ludvik	10. 4. 1927.	15. 4. 1950.
23	Kuštrin Ivan	1. 4. 1928.	26. 4. 1951.
24	Mohorko Josip	21. 4. 1929.	24. 4. 1952.
25	Kobal Albert	21. 4. 1929.	15. 8. 1954.
26	Škerjanc Ivan	21. 4. 1929.	14. 4. 1955.
27	Ponikvar Ciril	15. 4. 1950.	26. 11. 1951.
28	Novak Ivan	15. 4. 1950.	19. 4. 1956.
29	Pučuh Mirko	26. 4. 1951.	15. 6. 1956.
30	Tumpej Rudolf	26. 4. 1951.	17. 11. 1954.
31	Zupan Ciril	26. 4. 1951.	19. 4. 1956.
32	Artič Franjo	24. 4. 1952.	17. 11. 1954.
33	Verlič Srečko	24. 4. 1952.	17. 11. 1954.
34	Klebel Emil	24. 4. 1952.	—
35	Luschützky Jože	15. 8. 1954.	—
36	Črneka Zmago	17. 11. 1954.	15. 6. 1956.
37	Juh Leopold	14. 4. 1955.	—
38	Brecelj Franjo	14. 4. 1955.	—
39	Artič Franjo	14. 4. 1955.	—
40	Lavrič Josip	19. 4. 1956.	—
41	Masič Pavle	19. 4. 1956.	—
42	Verhovšek Vojteh	15. 6. 1956.	—
43	Magajna Josip	15. 6. 1956.	—

Seznam

članov nadzornega odbora od postanka Nabavljalne zadruga

Tek. šte.	Ime in priimek	Od	Do
1	Vencajz Ludvik	27. 11. 1921.	27. 4. 1924.
2	Podbregar Drago	27. 11. 1921.	25. 2. 1923.
3	Hlebec Anton	6. 1. 1922.	27. 4. 1924.
4	Kveder Ivan	6. 1. 1922.	25. 2. 1923.
5	Pečenko Franc	6. 1. 1922.	25. 2. 1923.
6	Šulgaj Matija	6. 1. 1922.	25. 2. 1923.
7	Gajšek Anton	25. 2. 1923.	28. 3. 1926.
8	Orel Ivan	25. 2. 1923.	27. 4. 1924.
9	Koprivec Janez	25. 2. 1923.	5. 4. 1925.
10	Zorman Josip	25. 2. 1923.	5. 4. 1925.
11	Inž. Leben Ivan	27. 4. 1924.	5. 4. 1925.
12	Korošec Blaž	27. 4. 1924.	28. 3. 1926.
13	Vales Josip	27. 4. 1924.	5. 4. 1925.
14	Čuček Ivan	5. 4. 1925.	28. 3. 1926.
15	Veber Anton	5. 4. 1925.	28. 3. 1926.
16	Jelen Ivan	5. 4. 1925.	28. 3. 1926.
17	Feldin Henrik	5. 4. 1925.	—
18	Inž. Selak Rudolf	28. 3. 1926.	10. 4. 1927.
19	Rudolf Viljem	28. 3. 1926.	22. 2. 1927.
20	Fratima Ludvik	28. 3. 1926.	10. 4. 1927.
21	Ceraj-Cerič Vojteh	28. 3. 1926.	1. 4. 1928.
22	Mikec Franc	28. 3. 1926.	10. 4. 1927.
23	Raner Martin	22. 2. 1927.	10. 4. 1927.
24	Škerjanc Ivan	10. 4. 1927.	21. 4. 1929.
25	Korošec Blaž	10. 4. 1927.	1. 4. 1928.
26	Klebel Emil	10. 4. 1927.	24. 4. 1932.
27	Kuštrin Ivan	10. 4. 1924.	1. 4. 1928.
28	Furlan Josip	1. 4. 1928.	—
29	Dežman Pavel	1. 4. 1928.	21. 4. 1929.
30	Gabrovšek Alojzij	1. 4. 1928.	13. 4. 1930.
31	Ponikvar Ciril	21. 4. 1929.	13. 4. 1930.
32	Božič Alojzij	21. 4. 1929.	14. 4. 1935.
33	Negro Ivan	13. 4. 1930.	30. 6. 1931.
34	Koprivec Janez	13. 4. 1930.	19. 4. 1936.
35	Juh Leopold	30. 6. 1931.	14. 4. 1935.
36	Požgaj Franjo	24. 4. 1932.	25. 3. 1934.
37	Inž. Finc Franjo	25. 3. 1934.	—
38	Škerjanc Ivan	14. 4. 1935.	—
39	Frole Ivan	14. 4. 1935.	—
40	Žorga Rudolf	19. 4. 1936.	—

Seznam

delegatov Nabavljalne zadruga usluž. drž. žel. v Ljubljani
v jubilejnem letu 1936/37.

Andrejašič Andrej, kotlar.	Jamar Martin, zv. I v pok.
Bačnik Jakob, čin. v pok.	Jamšek Martin, zvan I.
Bittner Urh, kurjač v p.	Janežič Alojzij, post. del.
Boltek Anton, skupinovodja.	Janša Vinko, zvan. II.
Božič Joško, šef stanice.	Javoršek Franc, zvan II.
Bračič Štefan, zvan. II.	Jelenc Franc, šef stanice.
Brinovec Franc, čin. v pok.	Jelenc Franc, nadz. proge.
Brodnik Ciril, skl. del.	Jerančič Franc, kurjač v pok.
Buchmeister Konrad, nadz. proge.	Jerausch Ivan, nadz. proge.
Cerar Franc, zvan II.	Jereb Josip, nadz. proge.
Cotman Franc, zvan II.	Joidan Andrej, nadz. proge.
Crnkovič Julij, nadz. proge.	Jordan Dragomir, činovnik.
Cvelbar Franc, zvan. v pok.	Kamnitar Ivan, zvan. II.
Czurda Hugo, zvan II.	Kavčič Anton, čin. v pok.
Černič Karol, čin. v pok.	Kavšek Alojzij, prom. kontr.
Čuček Ivan, nadz. proge.	Kenda Anton, služitelj.
Dermelj Josip, kontrolor.	Keršmanec Ivan, zvan. I.
Dežman Anton, ključavničar.	Klemenc Jakob, prog. čuv. v p.
Dolenc Joža, činovnik.	Kline Alojz, ključavničar.
Dolinšek Jurij, zvan II.	Kocjan Franjo, zvan. I.
Drev Valentin, vlakovodja.	Kolar Franc, prometnik.
Drnovšek Leopold, zvan. II.	Kolbe Anton, zvan. I.
Duhovnik Josip, zvan. I.	Korošec Blaž, čin. v pok.
Dvořak Karol, nadz. proge.	Kovič Ivan, prog. čuv.
Eržen Anton, šef stanice.	Krajnc Gašper, prog. del. v pok.
Fatur Franc, činovnik.	Kralj Viktor, nadz. proge.
Flis Anton, činovnik.	Krasnik Gregor, šef stanice.
Flucher Leopold, ključavničar.	Krulej Adalbert, šef stanice.
Gabrovšek Alojzij, zvan. II.	Lavrič Joško, viš. kontr.
Gale Rudolf, strojev. v pok.	Lekan Alojzij, nadz. proge.
Garbič Ivan, prog. del.	Likar Stane, viš. kontr.
Gosar Josip, služitelj.	Lončarič Lovrenc, zvan. II.
Gradišnik Henrik, nadz. proge.	Longhino Josip, zvan. I.
Gril Viktor, strojev. v pok.	Magajna Josip, prometnik.
Gulič Alojzij, mizar.	Majcen Franc, oficial.
Hartman Filip, zvan. II.	dr. Mauri Anton, svetnik.
Hauptman Jože, prog. del.	Medved Josip, ključavničar.
Hübl Emil, poslovodja.	Medvešek Vladimir, činovnik.

Mihevc Ivan, zvan. I.
 Mikec Franc, zvan. v pok.
 Milost Bogomir, šef stanice.
 Mrak Peter, zvan. II.
 Muraus Alojzij, zvan. II.
 Novak Vinko, poslov.
 Ogrinc Radovan, čin. v pok.
 Oman Mihael, strojevodja.
 Opetnik Ante, prometnik.
 Pečar Ivan, zvan. II.
 Perme Davorin, nadz. brzojava.
 Petek Milan, svetnik.
 Pinterič Ivan, skl. paznik v pok.
 Pipan Alojzij, činovnik.
 Pogačnik Miha, oficial.
 Pregelj Ivan, vlakov. v pok.
 Primec Ivan, zvan. II.
 Ravnik Jože, vlakov. v pok.
 Repič Ignacij, zvan. I.
 Ing. Roglič Stanislav, svetnik.
 Rože Valentin, zvan. II.
 Rustja Franjo, činovnik.
 Selinšek Franjo, činovnik.
 Skender Emil, kontrolor.
 Skočir Marcel, prometnik.
 Smerdel Josip, skl. del.
 Sovre Franc, šef stanice.
 Spindler Erhard, nadz. proge.
 Srakar Jožef, prometnik.
 Stanič Marcel, skupinovodja.
 Stanič Stanko, nadz. proge.
 Schranz Ivan, zidar.
 Šarc Peter, vlakov. v pok.
 Šebek Rudolf, zvan. I.
 Šijanec Anton, kontrolor.
 Šinkovec Franc, oficial.
 Škerjanc Alojzij, zvan. I.
 Škof Franc, šef stanice.

Šonaja Josip, prometnik.
 Šonc Ferdinand, zvan. II.
 Šonc Franc, zvan. II.
 Štemberger Leopold, šef stanice.
 Švegelj Anton, kurjač.
 Tomanič Boštjan, prog. del.
 Tomažič Janko, prometnik.
 Tomec Ivan, zvan. I.
 Toporiš Ivan, šef stanice.
 Tratnik Joško, strugar.
 Tušek Alojzij, zvan. I.
 Urbič Anton, zvan. II.
 Urek Franjo, šef stanice.
 Vidmar Ivan, strugar.
 Vidovič Franc, zvan. I.
 Vodovnik Bogomir, skupinovodja.
 Vrabec Mihael, kontrolor.
 Vianič Franc, pleskar.
 Vrbinc Franc, nadz. proge.
 Vrečko Anton, kontrolor.
 Weingerl Jakob, mizar.
 Wohinz Ivan, viš. kontr.
 Wohinz Maks, nadz. proge.
 Zajc Franc, mehanik.
 Zebe Bogomir, mizar.
 ing. Zelenko Franc, viš. svetnik.
 Zgaga Maksimiljan, zvan. II,
 Zimic Josip, ključavničar.
 Zorman Franc, fiz. del.
 Zupan Anton, čin. pripr.
 Zupan Ivan, vlakovodja.
 Zupanič Karl, viš. svetnik.
 Žemlja Andrej, zvan. II.
 Žemlja Franjo, svetnik v pok.
 Žilič Ivan, zvan. I.
 Žorga Rudolf, činovnik.
 Žvan Viktor, oficial.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS.SI

00000076486

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 22-41 IN 22-48

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641

Maribor:

Koroški kol., Frankopanska c. 34, telefon št. 2061
Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 4

Obračunske cene veljavne od 20. aprila 1937 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	3-20
„ Og	„	3-20
„ št. 2	„	3-—
„ št. 5	„	2-80
„ enotna	„	2-95
„ ajdova	„	4-—
„ koruzna	„	1-80
„ krmilna	„	1-70
„ ržena	„	2-70
Otrobi, koruzni	„	1-10
„ pšenični debeli	„	1-50
„ „ drobni	„	1-35
Zdrob, činkvantin	„	2-75
„ koruzni	„	2-25
„ pšenični	„	4-—

Testenine

Domače

Fidelini	kg	6-75
Krpice	„	6-75
Makaroni	„	6-75
Polži	„	6-75
Rezanci	„	6-75
Špageti	„	6-75
Zvezdice	„	6-75

Jajčne

Makaroni	kg	9-50
Polži	„	9-50

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	10-50
Špageti	„	10-50
Jajnine vseh vrst	„	17-—
A. C. „ „	„	18-—

Riž

Carolina	kg	11-—
Ia	„	8-—
Ila	„	7-—

Deželni pridelki

Čebula, domača	kg	2-—
Čebula, pražena „Cepo“	doza	6-—
Čebulček	kg	5-50
Česen	„	7-—
Fižol, cipro	„	3-50
„ prepeličar	„	3-25
„ II.	„	2-—
Grah, zelen	„	10-—
„ rumen	„	5-50
Ješprenj	„	3-50
Ješprenček	„	7-—
Kaša	„	4-—
Koruzna, debela	„	1-35
„ drobna	„	1-85
Krompir	„	—95
Leča, domača	„	—
Leča, Ia	„	10-—
Piča za kure	„	2-—
Ptičja hrana	„	8-—
Tropine, lanene mlete	„	2-10
Ječmen	„	1-90
Oves, semenski	„	2-15
Proso	„	1-80
Pšenica	„	2-30
Zelje kislo	„	2-25
„ „ v sodčkih bru- to za neto	„	2-—

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	13-—
Rozine, Ila	„	11-—
Slive, suhe, bosanske	„	7-—

Fige v vencih	kg	7-—
Hruške suhe	„	6-—
Lešniki, tolčeni	„	42-—
Limone	kom.	—90
Mak, plavi	kg	14-—
Mandeljni, Ia	„	52-—
Orehi, celi	„	6-—
Orehova jedrca	„	dnevna cena
Pomaranče	kom.	1-50
Rožiči, celi	kg	6-—
Rožičeva moka	„	6-—

Sladkor

Kocke	kg	15-25
Sipa, drobna	„	13-75
„ debela	„	13-85
V prahu	„	15-25
Bonboni	„	25-—
„ Fourres, Ia	„	40-—
„ „ Ila	„	30-—
Kandis	kg	23-—
Margo slad	„	44-—
Šumeča limonada	kom.	1-—

Sol

Fina	kg	—
Morska	„	2-75
Namizna	„	—

Kava

Perl	kg	65-—
Portoriko	„	78-—

Otroški piškoti	zav.	15—
Ovomaltine, mala	doza	10:50
„ srednja	„	24—
„ velika	„	43—
Paradižniki, $\frac{1}{6}$ kg	„	4—
„ „ $\frac{1}{2}$ „	„	9—
Sir, Chalet, Ia	kom.	3:25
„ „ IIa	„	1:50
„ „ IIa	škatl.	7—
„ emendolski, Ia	kg	25—
„ Parmezan	„	75—
„ stiški	„	22—
„ trapistovski	„	20—
„ liptavski	„	25—
Soda, jedilna	„	20—

Pudingi in pecilni praški

Božanska jed	zav.	5—
Citronin prašek za puding	„	2:50
Čokoladne jedi	„	4:20
Čokoladna krema	„	3:50
Čokoladni prašek za puding	„	2:80
Makronin prašek za puding	„	4:20
Malinov prašek za puding	„	2:50
Mandelnov prašek za puding	„	2:50
Pecilni prašek	„	1—
Pripomoček za vkuhanje	„	2—
Rdeči zdrob	„	3:50
Rumenilo	„	1—
Vanilijeva krema	„	3—
Vanilijin prašek za puding	„	2:50
Vanilin sladkor	„	1—
Zmes za šartelj	„	12—

Dišave

Cimet, cel in zmlet	zav.	3—
Ingver	„	3—
Janež	„	2:50
Kamilce	kg	30—
Klinčki (žbice), celi in zmleti	zav.	2:50
Korjander	„	2:50
Kumna	„	2:50
Lavorjevo listje	„	1—
„ zrnje	„	1—
Majaron	kg	67—
Muškatov cvet	zav.	3—
Muškatovi orehi	kom.	—50
Paprika, huda	zav.	3—
„ sladka	„	3—
Piment, cel in zmlet	„	2:50
Poper, „ „ „	„	3—
Vanilija v šibkah velika	kom.	2:75
Žafran	zav.	1—

Tekočine

Kis za vlaganje	l	3:50
„ nav., dvojno močni	„	3:25
„ vinski	„	5—
Olje, bučno	„	13—
„ italijansko	„	19—
„ namizno	„	14—
„ olivno Ia	„	19—
Francosko žganje, mala stekl.	„	10—
„ „ srednja „	„	24—
„ „ velika „	„	48—
Brandy, à 0'17 l	„	—
„ „ 0'35 l	„	30—
„ „ 0'70 l	„	47—
Liker, Balkan, grenki	l	42—
„ „ sladki	„	42—
„ Pelinkovec	„	37—
„ razni	„	38—
Rum Ia, à $\frac{1}{2}$ l	stekl.	34—
„ Ia, „ 1 l	„	58—
„ IIa, „ $\frac{1}{2}$ l	„	22—
Esenca za liker	„	5—
Rumova esenca	„	8—
Žganje, borovničar, à $\frac{1}{2}$ l	„	24—
„ brinjevec, „ $\frac{1}{2}$ l	„	18—
„ slivovka, „ $\frac{1}{2}$ l	„	16—
„ tropinovec, „ $\frac{1}{2}$ l	„	18—
Žganje kumovica iz dvorskih vinogradov	l	30—
Vino, belo, štajersko	„	12—
„ cviček	„	10—
„ belo, dalmatinsko	„	8—
„ Opolo	„	8—
„ Prošek	„	24—
„ Vermut	„	26—
Malinovec, à $\frac{1}{2}$ l	stekl.	13:50
„ odprti	kg	16—
Malinov sok	„	6—
Radenska voda $\frac{14}{10}$ l	stekl.	7—
„ „ $\frac{1}{2}$ l	„	3:50
Rogaška voda $\frac{14}{10}$ l	„	7—
„ „ Donati 1 l	„	6:50
Grenka voda Fr. Jožefova	„	11—
„ „ Palma	„	10—

Potrebščine za perilo

Mila

Benzit	zav.	5—
Hubertus, sivo	kg	10—
„ navadno	„	12—
„ terpentin	„	13:50
Merima	„	13—
Sunlight	zav.	2—
Schicht, navadno	kg	13—
„ terpentin	„	14—
Zlatorog, navadno	„	12—
„ terpentin	„	13:50

Pralni praški

„Ena“, milne luske	kg	35—
„Henko“ soda	zav.	3—
Lux	„	4:50

Perion	zav.	4:50
Persil	„	6—
Radion	„	5:25
Snežinka	„	4:50
„Tri., soda	„	3—
Ženska hvala	„	2:50
Radost peric	„	2:50
Teksil	„	2:50

Druge potrebščine

Soda za pranje	kg	2—
Lug	„	3:75
Boraks	zav.	2:50
„ carski	škatl.	5:75
Škrob rižev	„	5—
„ „	zav.	1:50
Plavilo v kockah	„	2:50
Plavilni papir	„	1:50
Pralni stroji, leseni, mali	kom.	13—
„ „ „ vel. „	„	14—
Pralni stroji, pločev. mali	„	15—
„ „ „ vel. „	„	17—
Vrvi za perilo	15 m	Cene po kvaliteti
„ „ „	20 „	
„ „ „	25 „	
„ „ „	30 „	
„ „ „	35 „	
„ „ „	40 „	
Obešalniki za sušenje perila	kom.	20—
Ščipalka za perilo	„	—25

Toaletni predmeti

Milo, Bobi	malo kom.	2:50
„ „ „ veliko „	„	4:50
„ Favorit	„	8—
„ 7 cvetic	„	7:50
„ Glicerini	„	5, 9
„ kopalno	mali „	—
„ kopalno	vel. „	12—
„ Ideal	„	17—
„ Karbol	„	4—
„ mandeljnov	„	6:50
„ Marija	„	10—
„ Olivia	mali „	4:50
„ „ „ vel. „	„	7—
„ „ „ „	„	4:50
„ domače	„	6—
„ Osiris	„	8—
„ otroško	„	8—
„ za roke	„	4:50
„ Speick	„	10—
„ za britje Ia	„	8—
„ „ „ IIa	tuba	3—
Cimean, „ „ „	„	6:50
Chlorodont, „ „ „	„	6:50
Doromat, „ „ „	„	8:50
Kalodont, „ „ „	stekl.	6:50
Odol	mala „	22—
„	sred. „	35—
„	vel. „	65—
Olje, orehovo, pristno	„	10—
Olje za solnčenje in mašažo	„	8—

Ustna voda Cimean . . . stekl.	18—
Kolonska voda . . mala . . .	13—
„ „ . . . vel. . .	24—
Esenca za kolonsko vodo . .	16—
Krema za kožo Cimean . doza	10—
Krema za kožo Elida nočna tuba	13—
Krema za kožo Elida dnevna . .	12—
Nivea krema . . . . . doza	10—
Uran	10—
Parfum . . . . . stekl.	16—
Puder Elida . . . . . škatl.	10—
Vazelin . . . . . doza	6—
Šampon „ . . . . . zav.	3—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna . . . mal. škatl.	5—
„ „ . . . sred. . .	6—
„ „ . . . vel. . .	12—
„ rujava	5—
„ rumena	5—
„ bela	5—
Mast za čevlje, črna . . .	4—
„ „ „ rujava . . .	4—
Belin . . . . . zav.	2—
Olje za mazanje podplatov stekl.	8—
Krtače za blato . . . . . kom.	4—
„ „ mazanje	150—
„ „ svetljenje	12—
Vežalke, črne, kratke . par	125—
„ „ srednje	150—
„ „ dolge	175—
„ rujave, kratke	125—
„ „ srednje	150—
„ „ dolge	175—
„ usnjene, črne	2—
„ „ rujave	2—

Razno

Brusači . . . . . kom.	13—
Celofan, papir . . . . . zav.	350—
Čistilo za parkete . mal. doza	10—
„ „ „ . . . vel. . .	20—
Črnilo . . . . . stekl.	3—
Flit . . . . . mal. doza	16—
„ . . . . . vel. . .	29—
„ s škropilko . . . . . kart.	51—
„ škropilka . . . . . kom.	22—
Grafit	50—
Hobby, prašek . . . . . zav.	5—
Hranilniki . . . . . kom.	40—
Kadilo . . . . . kg	30—
Kolofonija	7—
Kladiva za meso . . . . . kom.	12—
Kolesa moška, kromir. . .	1450—
„ damska, kromir. . .	1550—
„ moška, poniklj. . .	1200—
Krtače za obleko	16—
„ „ parkete	27—
„ „ ribanje	4—
„ „ „ la	5—
„ „ roke	250—

Krtače za roke, dvostr. . kom.	5—
„ „ zobe, male . . .	8—
„ „ „ velike . . .	12—
„Mali sadjar“ . . . . . knjiga	5—
„Mali vrtnar“	5—
„Mala papiga Skobčevka“ . .	8—
„Rejec malih živali“ . . .	6—
Metle, male . . . . . kom.	7—
„ velike	1050—
Metlice, otroške	550—
„ za obleko	6—
„ „ posodo	150—
Morska trava la . . . . . kg	4—
Muholovci . . . . . kom.	75—
Nagrobne lučke . . . . . kart.	—
„ „ v keram.	—
lončkih . . . . . kom.	—
Nočne lučke . . . . . škatl.	2—
Obešalniki, mali . . . . . kom.	250—
Olje za šivalne stroje . . stekl.	4—
Omela, bombažna . . . . . kom.	32—
„ mala	12—
„ za parkete	24—
Pasta za peči . . . . . škatl.	3—
Peharji, srednji . . . . . kom.	4—
„ veliki	450—
Peresniki	125—
Pergament papir . . . . . pola	1—
Pesek za email posodo . zav.	1—
„ „ „ „	150—
„ „ „ „	2—
„ „ alum. „	250—
Pile, trioglate srednje . kom.	5—
„ „ velike	550—
„ plošnate, male	950—
„ „ srednje	11—
„ „ velike	13—
Platnene vrečice, male . .	7—
„ „ sred.	12—
„ „ velike	16—
Prašek za čiščenje oblek zav.	10—
„ „ „ zlata	—
in srebra	325—
Prazne pušice . . . . . kom.	5, 10
Predpražniki la	1450 do 49—
„ „ „ „ . . . . . kom.	10—
„ „ „ „ (slama)	4—
Prijatelj gospodinj (za šte-	—
dilnik)	170—
Rahljači, brez ročaja . .	12—
„ z ročajem	15—
Semena razna . . mali zav.	1—
„ „ grah, fižol . . vel. .	2—
Sidol . . . . . doza	550—
Svitol	480—
Solnice, lesene . . . . . kom.	9—
Stručnice, male	6—
„ srednje	7—
„ velike	8—
Sukanec, bel, črn	—
št. 10—12 . . . . . valj.	450—

Sukanec, bel, črn	—
št. 16—36 . . . . . valj.	350—
„ 40—60	275—
Sveče, dolge . . . . . zav.	650—
„ „ . . . . . kom.	125—
„ kratke . . . . . zav.	650—
„ „ . . . . . kom.	75—
Svinčniki, navadni	150—
„ tintni	350—
Šivanke . . . . . zav.	150—
Šmirkovo platno, belo . pola	150—
„ „ sivo	2—
Sparklet steklenice . . kom.	150—
„ patroni, polni	450—
„ „ prazni	250—
Sted Regulator obroči:	—
160—220 mm	80—
230—270 „	100—
280—300 „	120—
Sted Regulator plošče:	—
18×12 col	150—
21×12 „	160—
24×12 „	170—
Tepači, mali	8—
„ srednji	13—
„ veliki	18—
Thermid stekl. in vložki . .	po vel.
Umetno gnojilo . . . . . kg	2—
Vim . . . . . zav.	250—
Vžigalice	10—
„ „ . . . . . škatl.	1—
Zobotrebci . . . . . zvez.	25—
Jedilni pribor, navadni, alpaka in kromiran . .	po izbiri

Kurivo

Drva, bukova, cela	Po dnevni cenni
„ „ žagana	
„ mehka, v kolob.	
Premog, trboveljski, kosovec . .	

Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.

Razpis volitev delegatov in njih namestnikov

„Podporno društvo železniških uslužbencev in upokojencev v Ljubljani“ razpisuje v smislu čl. 8 pravil, oz. tozadevnega pravilnika volitve delegatov in njih namestnikov za občni zbor društva.

Volitve se bodo vršile dne 23. maja 1937.

Volišča so razdeljena, upoštevajoč število in stanovanja članstva, sledeče:

I. volišče: Direkcija drž. žel. Ljubljana.

K temu volišču spadajo člani vseh oddelkov direkcije, računovodstva in tiskarne voznih kart. 537 članov voli 6 delegatov in 6 namestnikov. Volitve vodi tov. Furlan Josip, viš. kontrolor.

Volitve se vršijo v pisarni „Sloge“ v Ljubljanskem dvoru.

II. volišče: Ljubljana gl. kolodvor.

K temu volišču spadajo vsi člani — razen upokojencev Ljubljana — naslednjih edinic: Ljubljana gl. kol., II. in IX. sekcija za vzdrževanje proge (samo oni člani, ki stanujejo v območju volišča), mostovna in signalna delavnica. Nadalje vsi člani proge Ljubljana gor. kol. — Bistrica Boh. jez., Ljubljana—Kamnik, Ljubljana — vklj. Šmarje-Sap. 1169 članov voli 12 delegatov in 12 namestnikov. Volitve vodi tov. Roter Albin, ofic.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Ljubljana glav. kol.

III. volišče: Kurilnica Ljubljana, gl. kol.

K temu volišču spadajo vsi člani kurilnice Ljubljana glav. kol. in elektro-delavnice. 512 članov voli 6 delegatov in 6 namestnikov. Volitve vodi tov. Dobrajc Milan, zvan.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice.

IV. volišče: Kurilnica Ljubljana gor. kol.

K temu volišču spadajo vsi člani kurilnice Ljubljana gor. kol. 147 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Sedlar Franc, kotlar.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice.

V. volišče: Ljubljana — upokojenci.

K temu volišču spadajo vsi upokojeni uslužbenci, člani društva, stanujoči v Ljubljani in okolici. 1103 člani volijo 12 delegatov in 12 namestnikov. Volitve vodi tov. Miculinič Rudolf, čin. v pok.

Volitve se vršijo v glasbeni dvorani „Sloge“ v Ljubljanskem dvoru.

VI. volišče: Borovnica.

K temu volišču spadajo vsi člani sledečih službenih edinic: Brezovica, Preserje, Borovnica, Verd in Vrhnika. 166 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Zupan Miha, višji kontrolor.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Borovnica.

VII. volišče: Rakek.

K temu volišču spadajo vsi člani iz okoliša postaj Logatec, Planina, Rakek in zastopstvo Postojna. 243 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Gerl Ivan, činovnik.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Rakek.

VIII. volišče: Novo mesto.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Grosuplje—Karlovac, Trebnje—Št. Janž na Dol., Grosuplje—Kočevje in Straža-Toplice. 154 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Čampelj Franc, zvančnik.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Novo mesto.

IX. volišče: Zalog.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaje Dev. Marija v Polju, Zalog in Laze. 225 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Čepar Anton, zvan.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Zalog.

X. volišče: Trbovlje.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Kresnice — vklj. Hrastnik. 187 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Izlaker Janez, čin., Trbovlje.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Trbovlje.

XI. volišče: Zidani most.

K temu volišču spadajo vsi člani: postaje Zidani most, kurilnica Zidani most, progovna sekcija Zid. most (oni, ki stanujejo v Zid. mostu in okolici) ter postaji Radeče pri Zid. mostu in Rimske toplice. 289 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Eržen Franc, zvan.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Zidani most.

XII. volišče: Sevnica.

K temu volišču spadajo vsi člani od postaje Breg do vklj. Zaprešič. 136 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Milost Bogomir, viš. kontr.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Sevnica.

XIII. volišče: Celje.

K temu volišču spadajo vsi člani sledečih edinic: Laško, Celje, prog. sekcija Celje (oni, ki stanujejo v Celju in okolici), Štore, Sv. Jurij, ter vsi člani proge Celje do vklj. Slovenjgradec. 225 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Sorčan Franc, zvan., Celje.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Celje.

XIV. volišče: Poljčane.

K temu volišču spadajo vsi člani iz okoliša postaje Grobelno, Ponikva, Poljčane, ter člani proge Grobelno—Rogatec, in Poljčane—Zreče. 145 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Ambrož Franc, upok., Poljčane.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Poljčane.

XV. volišče: Pragersko.

K temu volišču spadajo vsi člani iz okoliša postaj: Slov. Bistrica, Slov. Bistrica mesto, Pragersko, Rače—Fram, Orehova vas—Slivnica in Sv. Lovrenc na Dr. polju. 268 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Bele Jurij, zvan., Pragersko.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Pragersko.

XVI. volišče: Maribor gl. kol.

K temu volišču spadajo člani sledečih edinic: postaje Hoče, Tezno, Maribor gl. kol., Pesnica, Št. Ilj in prog. sekcija Maribor gl. proga. (Slednje edinice oni, ki stanujejo v Mariboru in okolici). 545 članov voli 6 delegatov in 6 namestnikov. Volitve vodi tov. Zavadlav Leopold, ofic., Maribor gl. kol.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Maribor gl. kol.

XVII. volišče: Maribor kor. kol.

K temu volišču spadajo člani postaj Maribor kor. kol., Limbuš, osrednje skladišče materijala Maribor, prog. sekcija Maribor kor. proga (oni, ki stanujejo v Mariboru in okolici). 171 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Mordej Franc, čin.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Maribor kor. kol.

XVIII. volišče: Kurilnica Maribor.

K temu volišču spadajo člani kurilnice Maribor. 634 članov voli 7 delegatov in 7 namestnikov. Volitve vodi tov. Artič Franjo, viš. kontr.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice.

XIX. volišče: Delavnica Maribor.

K temu volišču spadajo člani delavnice Maribor. 1217 članov voli 13 delegatov in 13 namestnikov. Volitve vodi tov. Kesler Rudolf, ofic.

Volitve se vršijo v baraki (bivša obednica) delavnice Maribor.

XX. volišče: Maribor — upokojeni.

K temu volišču spadajo vsi upokojeni uslužbenci, člani društva, ki stanujejo v Mariboru in okolici. 1312 članov voli 14 delegatov in 14 namestnikov. Volitve vodi tov. Kejžar Ivan, čin. v pok.

Volitve se vršijo v društveni sobi Olepševalnega društva za Magdalensko predmestje, Ob železnici št. 22.

XXI. volišče: Vuzenica—Muta.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Ruše—Prevalje. 135 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Bučar Ludvik, čin.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Vuzenica-Muta.

XXII. volišče: Ptuj.

K temu volišču spadajo vsi člani sledečih edinic: postaje Ptuj, Moškanjci, Ormož, Delavnica Ptuj in prog. sekcija Ptuj (oni, ki stanujejo v Ptuj in okolici), ter člani proge Ormož—Hodoš in Gor. Radgona. 254 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Čuček Ivan, nadzornik proge.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Ptuj.

XXIII. volišče: Čakovec.

K temu volišču spadajo vsi člani proge Središče—Kotoriba in postaj Mursko Središče ter Dolnja Lendava. 104 člani volijo 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Rataj Gabrijel, strojevodja, Čakovec.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Čakovec.

XXIV. volišče: Zagreb.

K temu volišču spadajo vsi člani območja direkcije Zagreb. 349 članov voli 4 delegate in 4 namestnike. Volitve vodi tov. Korošec Karel, čin., Zagreb-Sava.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Zagreb-Sava.

XXV. volišče: Beograd.

K temu volišču spadajo vsi člani območja direkcije Beograd, Subotica in Sarajevo. 164 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Cener Josip, čin. Kontrole dohodkov.

Volitve se vršijo v pisarni oddelka Kontrole dohodkov v Beogradu.

Navodila

Volitve morajo biti izvršene na vseh voliščih v nedeljo, dne 23. maja 1937 od 8.—12. ure. Glasovnice s seznamom volilcev razpošljemo imenovanim zaupnikom pravočasno tako, da jih dobijo zanesljivo do 2. maja 1937.

Zaupnik razdeli glasovnice takoj po prejemu članom. Prejem glasovnice mora vsak član potrditi z lastnoročnim podpisom. V to svrho se posluži spodnjega perforiranega dela glasovnice, katerega odtrga zaupnik pri izročitvi glasovnice. Kolikor bi zaupniki glasovnic ne mogli razdeliti upravičencem, jih vrnejo do 15. maja 1937 priporočeno odboru Podpornega društva žel. uslužbencev in upokojencev v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 25. Istočasno naj pošljejo zaupniki tudi sezname o dostavljenih glasovnicah s potrdili, katere uvrstijo po tekočih številkah in službenih edinicah. Imenik volilcev obdržijo zaupniki za izvršitev volitev.

Člani, ki do 15. maja 1937 ne bi prejeli glasovnic, naj iste reklamirajo pri društvenem odboru v Ljubljani. Volilno pravico imajo vsi člani po staležu 20. januarja 1937. Glasovnico mora vsak član lastnoročno podpisati. V razpisu imenovani zaupnik vodi kot predsednik volišča volitve in skrbi, da se vršijo volitve v redu v smislu pravil. Kdor ne more iz kateregakoli vzroka na sedež volišča, lahko da izpolnjeno in podpisano glasovnico tovarišu članu, ki se volitev osebno udeleži. Nepodpisane, radirane, črtane ali preplepljene glasovnice so neveljavne.

Voljen sme biti vsak član. Predsednik volišča imenuje na volišču dva skrutinatorja, ki preštejeta glasove, ugotovita izid volitev, kar predsednik naznani navzočemu članstvu. Predsednik in skrutinatorja zberejo nato, ko so sestavili zapisnik o izidu volitev, glasovnice v ovoj ter jih pošljejo s pismenim poročilom priporočeno društvenemu odboru najkasneje do 26. maja 1937.

Ako bi se volitve iz kateregakoli vzroka ne mogle vršiti 23. maja t. l., je to takoj sporočiti društvenemu odboru, da določi drug datum.

Vsa event. pojasnila glede volitev daje na zahtevo društveni odbor, na katerega se je pravočasno obrniti.

V Ljubljani, dne 20. aprila 1937.

Tajnik:

Lipovšek I., s. r.

Predsednik:

Safošnik I., s. r.